การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

ปริญญานิพนธ์

ของ

สิริมา กลิ่นกุหลาบ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา

กันยายน 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

บทคัดย่อ

ของ

สิริมา กลิ่นกุหลาบ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา

กันยายน 2546

ศ 830161

สิริมา กลิ่นกุหลาบ. (2546). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ตรูเนตร อัชชสวัสดิ์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนทั้ง 2 ชุด

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 60 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1จำนวน 30 คน ที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และกลุ่มทดลอง 2 จำนวน 30 คน ที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม ใช้เวลาในการทดลอง กลุ่มละ 16 ชั่วโมง การดำเนินการทดลองครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งดำเนินการทดลองตามแนวแบบ Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่น .81 และแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจมีค่าความเชื่อมั่น .76 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบ t-test ในรูปผลต่างของคะแนนแบบ Difference Score

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอน แบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY ON MATHAYOM SUKSA I STUDENTS' ACHIEVEMENT AND DECISION-MAKING ABILITY IN LEARNING INTEGRITY PROMOTING GOOD CITIZENSHIP IN THE DEMOCRATIC SYSTEM THROUGH INSTRUCTIONAL PACKAGES BASED ON YONISOMANASIKAN AND VALUE CLARIFICATION PROCESS

AN ABSTRACT

BY

SIRIMA KLINKULABH

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Secondary Education

at Srinakharinwirot University

September 2003

Sirima Klinkulabh. (2003). *A Study on Mathayom Suksa I. Students' Achievement and Decision-Making Ability in Learning Integrity Promoting good Citizenship in the Democratic System Through Instructional Packages Based on Yonisomanasikan and value Clarification Process.* Master thesis, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Truenate Autchasawat , Assoc. Prof. Nipa Sripairot

This study in aimed at comparing of Mathayom Suksa I students' achievement and decision - making learning integrity promoting good citizenship in the Democratic System through instructional packages based on Yonisomanasikan an Value Clarification Process and also students' achievement and decision-making ability before and after learning through both instructional packages.

The samples of this study were 60 Mathayom Suksa I students of Sainoi School, Sainoi District, Nonthaburi province, during the first semester of academic year 2003, selected by cluster random sampling. The subjects were divided into two experimental groups of thirty students: the first one learned through instructional packages based on Yonisomanasikan; whereas the second one learned through instructional package based on Value Clarification Process. The duration of experiment was sixteen – hour periods. The randomized control-group pretest-posttest design was used applied for this experimental research.

An achievement test on integrity, with the reliability of .81 and decision-making ability test, with reliability of .76 were used as research instruments for data collection . The statistic used to analyze the data was t-test difference score was statisticalles used for data analysis.

The results of the study were as follows:

1. There was no significant difference between the students' achievement in Learning integrity promoting good citizenship in the democratic system of the students learning through instructional packages based on Yonisomanasikan and Value Clarification Process.

2. There was no significant difference in the decision-making ability of the students learning through instructional packages based on Yonisomanasikan and through Value Clarification Process.

3. The students who learned through the instructional package based on Yonisomanasikan showed significantly higher learning achievement after learning than beforehand, at the .01 level.

4. The students who learned through the instructional package based on Yonisomanasikan showed significantly higher decision – making ability, after learning than beforehand, at the .01 level.

5. the students who learned through instructional packages based on Value Clarification Process showed significantly higher learning achievement aftar learning than beforehand, at the .01 level.

6. The students who learned through instructional packages based on Value Clasification Process showed significantly higher decision – making ability, after learning than beforehand, at the .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี
ตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

ของ
นางสิริมา กลิ่นกุหลาบ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาภรณ์ หะวานนท์)
วันที่ 26 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ตรูเนตร อัชชสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชช์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา วัฒนะคีรี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา และได้รับคำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดรูเนตร อัชชสวัสดิ์ ประธานกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการและที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษ์ รัตนวิชช์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา วัฒนะคีรี ผู้ซึ่งเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการสร้าง แนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา และครูอาจารย์โรงเรียนไทรน้อย และโรงเรียนวัดไทรใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ที่อำนวยความสะดวกและให้ความอนุเคราะห์และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองครั้งนี้

ในด้านการวิเคราะห์และการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากคุณพิทักษ์ วงแหวน อีกทั้ง คุณศิริพร จันทร์แก้ว คุณจินตนา รอดกร ที่ช่วยเหลือในการพิมพ์ปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ ปริญญาโท สาขาวิชาการมัธยมศึกษาที่คอยให้กำลังใจ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ซึ่งอยู่เบื้องหลังของความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ที่คอยช่วยเหลือ อดทน เสียสละ และให้กำลังใจทุก ๆ เรื่องตลอดมา

สิริมา กลิ่นกุหลาบ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	ประชากร	4
	กลุ่มตัวอย่าง	4
	ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	5
	สาระที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	5
	ตัวแปรที่ศึกษา	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	10
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ	13
	กระบวนการพัฒนาปัญญา	13
	วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ	17
	การสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ	25
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม	26
	ความหมายของค่านิยม	26
	แนวคิดเกี่ยวกับการทำค่านิยมให้กระจ่าง	28
	กระบวนการกระจ่างค่านิยม	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	พื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม	33
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม	36
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	39
	ความหมายของการตัดสินใจ	39
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ	41
	ประเภทของการตัดสินใจ	43
	กระบวนการตัดสินใจ	44
	ขั้นตอนการตัดสินใจ	48
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจ	50
	จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้	51
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	53
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม ชุดการเรียนและชุดการสอน	55
	ความหมายของชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน	55
	ประเภทของชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน	56
	องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน	57
	จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน	57
	การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม	57
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	60
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	60
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	61
	การดำเนินการทดลอง	71
	การวิเคราะห์ข้อมูล	72
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
	สถิติพื้นฐาน	73
	สถิติที่ใช้เป็นการหาคุณภาพเครื่องมือ	74
	สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	83
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	83
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	86
	อภิปรายผล.....	87
	ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....		93
ภาคผนวก.....		105
	ภาคผนวก ก.....	106
	ภาคผนวก ข.....	108
	ภาคผนวก ค	113
	ภาคผนวก ง.....	134
ประวัติย่อผู้วิจัย.....		173

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
2	กระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ.....	22
3	ขั้นตอนการสร้างเสริมค่านิยม.....	31
4	องค์ประกอบของพฤติกรรมของมนุษย์.....	33
5	ผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์.....	34
6	ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกค่านิยม.....	36
7	องค์ประกอบของกระบวนการตัดสินใจ.....	47
8	ขั้นตอนของกระบวนการการตัดสินใจที่จะกระทำการใด ๆ ให้ได้ผลตามที่ต้องการ	50
9	ลำดับการสร้างชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	61
10	ลำดับการสร้างชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม.....	63
11	ลำดับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	65

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการทดลอง.....	71
2	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2.....	79
3	ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2.....	80
4	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม.....	81
5	ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตยก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วย ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการและชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม.....	82
6	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย.....	109
7	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ.....	110
8	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2.....	111
9	คะแนนความสามารถในการตัดสินใจของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2.....	112

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

การคิดมีความสำคัญมากทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในชีวิตประจำวันเราต้องใช้ความคิด พบปัญหา การเลือก การตัดสินใจ เพื่อให้ได้กระทำในสิ่งที่ดี ถูกต้อง พอใจ หรือแก้ปัญหาได้ในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญตลอดเวลา การคิด การวิเคราะห์และการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการคิดที่ต้องใช้เหตุผลซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ที่ต้องดำเนินชีวิตในสังคม การฝึกให้คิดอย่างมีระบบระเบียบมีเหตุผลเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของสมองในการคิด แต่พบว่าคุณภาพการศึกษาของไทยมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของอีกหลายประเทศในระดับเดียวกัน เด็กและเยาวชนยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ขาดการปลูกฝังลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การใฝ่รู้ใฝ่เรียน การคิดวิเคราะห์และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา นอกจากนั้นวิธีการสอนของครูยังใช้วิธีการบอกความรู้ โดยยึดวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญและแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 38)

จากการศึกษาระดับศักยภาพของเด็กไทยสรุปผลการศึกษาได้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษามีศักยภาพต่ำสุดในทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต โดยเฉพาะทักษะการคิดซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในเอกสารการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัฒน์ : สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในศตวรรษหน้า (2538) ที่กล่าวว่าสิ่งที่ต้องมีการแก้ไขโดยด่วน คือ พื้นฐานในการเรียนรู้ในโลกอนาคตกระบวนการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหาของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูไทยที่ไม่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด การแก้ปัญหา ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีศักยภาพในทักษะการคิดต่ำสุด ส่วนด้านคุณลักษณะค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะในระดับ 3 คือ เห็นประโยชน์ของคุณลักษณะซึ่งมีแนวโน้มจะมีความรู้สึกเพียงรับรู้ ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รับรู้มา (กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. 2541 : 14 - 15, 19) ส่วน วิชัย ตันสิริ (2542 : 12) กล่าวถึงคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนของเด็กไทยว่าจุดบกพร่องอยู่ที่การสอนที่ไม่เน้นการคิดโดยอิสระของผู้เรียน

การปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของตนเอง ผู้อื่นและสรรพสิ่งทั้งหลาย รู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในครรลองแห่งความดีงาม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เป็นคนมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกติกาของสังคม มีความขยัน ซื่อสัตย์และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความสามารถในการใช้ศักยภาพของสมองทั้งซีกซ้าย ขวา อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน คือ มีความสามารถในการคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์ คิดเป็นระบบ เผชิญและเผด็จปัญหาได้ ดำรงชีวิตอย่างอิสระและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 4 - 5)

จากที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าทักษะการคิดเป็นทักษะที่ควรปลูกฝังในตัวผู้เรียน ดังที่ วิลสัน (มัณฑรา ธรรมบุศย์. 2545 : 11 ; อ้างอิงจาก Wilson. 1991) สรุปรายงานได้ว่า การเตรียมผู้เรียนให้พร้อม ที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต จำเป็นต้องปลูกฝังนักเรียนให้มีทักษะการคิดและทักษะในการตัดสินใจผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและสามารถปรับแปลงข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้

นักการศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นให้เกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 และ 24 กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ เผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาเพื่อใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ นั่นก็คือ การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 12 –1 3) ส่วนแผนการศึกษาศาสนาศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์มุ่งมั่นพัฒนาคนและสังคมไทยโดยรวม โดยกล่าวถึงการเร่งการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ด้วยการปฏิรูปปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคิดและคุณธรรม โดยสรุปว่าเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนในสิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจความถนัด สามารถแสวงหาความรู้ และฝึกการปฏิบัติในสภาพที่เป็นจริง รู้จักคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเอง เร่งปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตไทยที่ดีงาม เพื่อพัฒนาคนไทย ให้ถึงพร้อมด้วยภูมิรู้และภูมิธรรม และอยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างสมานฉันท์ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน กลมกลืนกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 8 - 9)

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ สถานศึกษาใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ (กรมวิชาการ. 2545 : 5)

การปรับปรุงการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือการแสวงหาวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดในระดับสูง สามารถมองเห็นปัญหา มีการคิดหาเหตุผลและเสาะแสวงหาความรู้เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งการสอนให้นักเรียนมีทักษะในการคิดนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน วิธีการหนึ่งคือ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการซึ่งเป็นวิธีการคิดในพุทธศาสนา หมายถึงการฝึกการใช้ความคิด ให้รู้จักการคิดซึ่งพระเทพเวที : ป.อ. ปยุตโต (2533 : 25) กล่าวว่า การคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์ เป็นอิสระทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้

สำหรับกระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ถึงการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและการใช้ความรู้สึกทางด้านอารมณ์ ตรวจสอบค่านิยมส่วนตัวและค่านิยมในสังคม ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกค่านิยมได้ด้วยตนเอง โดยพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยเหตุและผล (ศักดิ์ ระพี. 2543 : 27)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ หรือการฝึกการใช้ความคิดให้รู้จักคิด สามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างจากการจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมหรือการให้ผู้เรียนค้นพบเหตุผลด้วยตนเองหรือไม่และผู้เรียนจะมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัย เป็นประโยชน์และสามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

5. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

6. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจ โดยจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในอนาคต ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ อันสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 300 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

กลุ่มทดลอง 1 จำนวน 30 คน ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

กลุ่มทดลอง 2 จำนวน 30 คน ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การทดลองใช้เวลาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โดยใช้เวลาทดลองสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

3. สาระที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

สาระที่ใช้ในการทดลองเป็นสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย 8 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดของสาระ ดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความรับผิดชอบ
4. ความเสียสละ
5. การตรงต่อเวลา
6. ความกล้าหาญทางจริยธรรม
7. การมีระเบียบวินัย
8. การยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

- ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
- ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

ตัวแปรตาม ได้แก่

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
- ความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การคิดแบบโยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดจากสิ่งที่ได้ศึกษา ได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟัง หรือได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ แล้วนำมาเข้าสู่ระบบการใช้ความคิดให้ถูกต้อง จัดจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง อย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นตอนไม่สับสนและตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน

2. ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ หมายถึง การจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ การเสนอสถานการณ์ กรณีตัวอย่างและนิทานเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนฝึกคิดแบบมีเหตุผล รู้จักคิดอย่างมีระเบียบและปฏิบัติต่อสถานการณ์ได้ถูกต้อง โดยใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับพื้นฐานที่เหมาะสมตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษาปีพุทธศักราช 2544 และวัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยการคิด 2 แบบ ได้แก่ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก และวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม ตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก : ป.อ.ปยุตฺโต. (2543) สุมน อมรวิวัฒน์. (2530) และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อกิจกรรม

2.2 คำชี้แจง

2.3 จุดประสงค์ของกิจกรรม

2.4 ขั้นตอนของกิจกรรม มีดังนี้

2.4.1 ขั้นการสร้างศรัทธา

2.4.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1) การเสนอปัญหา

2) การรวบรวมข้อมูล

3) การคิด

- วิธีคิดแบบคุณ โทษและทางออก
- วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

4) การสรุปประเด็นของข้อมูล เพื่อหาทางเลือกวิธีแก้ปัญหา

5) การเลือกและตัดสินใจ

6) การเสนอผลการอภิปราย

3. การจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ หมายถึงการจัดกิจกรรมโดยใช้ ชุดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

3.1 ขั้นการสร้างศรัทธา หมายถึง การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยครูผู้เป็นกัลยาณมิตร สนทนา พูดคุย ทบทวนความรู้ ให้การเสริมแรงอย่างเป็นกันเองเพื่อให้เกิดความพึงพอใจใฝ่รู้ในคำสอน ส่งเสริมการเรียนรู้ จูงใจและปลุกเร้าให้เกิดความเชื่อในตัวครูผู้สอน

3.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 การเสนอปัญหา หมายถึง การนำสถานการณ์ปัญหา กรณีตัวอย่าง ให้ผู้เรียนได้อภิปรายร่วมกัน

3.2.2 การรวบรวมข้อมูล หมายถึง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ หลักการ จากสถานการณ์ กรณีตัวอย่าง นิทานที่กำหนดให้

3.2.3 การคิด หมายถึง การจัดกิจกรรมเร้าให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีคิดแบบคุณ โทษและทางออก และวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

1) วิธีคิดแบบคุณ โทษและทางออก หมายถึงการพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านดีก่อให้เกิดประโยชน์และด้านไม่ดีก่อให้เกิดโทษ หรือความเสียหาย เมื่อเห็นทั้ง 2 ด้านแล้วก็มองหาแนวทางปฏิบัติต่อจุดบกพร่องที่พบเห็นเพื่อหาทางเลือกและตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมนำไปปฏิบัติ

2) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม หมายถึงความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจ สรุปเกี่ยวกับคุณค่าของความคิดหรือสิ่งของ โดยมุ่งเน้นคุณค่าแท้ที่ตอบสนองความต้องการของชีวิตโดยตรง มากกว่าคุณค่าเทียมที่ตอบสนองความต้องการของตัณหา ซึ่งทำให้เกิดความทะเยอทะยาน แก่งแย่งในสังคม โดยมีกัลยาณมิตรที่อาศัยศรัทธาเป็นตัวชักนำชี้แนวทางที่ถูกต้อง ผู้เรียนได้ฝึกคิดถึงเหตุผล ข้อดี ข้อบกพร่อง ตัดสินใจเลือกที่จะกระทำด้วยเหตุผลที่เหมาะสมและหาทางป้องกันได้อย่าง ถูกต้อง

3.2.4 การสรุปประเด็นของข้อมูลเพื่อหาทางเลือกวิธีแก้ปัญหา

ให้ผู้เรียนฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล เพื่อหาทางเลือกวิธีแก้ปัญหา โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยการเปรียบเทียบ ประเมินทางเลือกด้วยกระบวนการกลุ่ม

3.2.5 การเลือกและตัดสินใจ

ให้ผู้เรียนลงมติร่วมกันภายในกลุ่มที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกบนพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผล ปราศจากอคติบนพื้นฐานของกฎหมายและศีลธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม

3.2.6 เสนอผลการอภิปราย

ตัวแทนของแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกและแนวทางปฏิบัติของกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้นและร่วมกันอภิปรายสรุปด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น พูด เขียน แสดงวิธีคิดเพื่อยืนยันความมั่นใจว่า สาระที่เรียนและแนวทางปฏิบัตินั้นมีความหมายเป็นไปได้และปฏิบัติได้จริง

3.3 การวัดและประเมินผล หมายถึง การประเมินตนเอง การประเมินผลเป็นกลุ่ม การประเมินผลโดยผู้สอน

4. การกระจ่างค่านิยม หมายถึง วิธีการที่จะทำให้บุคคลได้ค้นหาเหตุผลด้วยตนเองภายใต้ สถานการณ์ที่กำหนดไว้และนำเหตุผลมาพิจารณาตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำจนเกิดความกระจ่างในสิ่งที่เห็นคุณค่านั้นด้วยตัวของเขาเอง

5. ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประสบการณ์ การเสนอสถานการณ์ กรณีตัวอย่างและนิทาน เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนฝึกคิดด้วยกระบวนการพัฒนาค่านิยม ที่ให้ผู้เรียนได้ค้นหาเหตุผลมาพิจารณาตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่ตนได้พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้ว ทั้งในเรื่องส่วนตัวและผลที่จะเกิดขึ้นกับสังคมอย่างเหมาะสม ด้วยกระบวนการกระจ่าง ค่านิยมตามแนวคิดของ แรธส์ , ฮาร์มิน และ ไซมอน (Raths, Harmin and Simon. 1966 : 30) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

5.1 ชื่อกิจกรรม

5.2 คำชี้แจง

5.3 จุดประสงค์ของกิจกรรม

5.4 ขั้นตอนของกิจกรรม มีดังนี้

5.4.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

5.4.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1) การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ

2) การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง

3) การพยากรณ์

4) การอภิปรายกลุ่ม

5) การยึดมั่นค่านิยม

6) การแสดงค่านิยม

7) กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ

6. การจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

6.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความต้องการที่จะศึกษา ค้นคว้าในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ สนทนาซักถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน หรือใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รูปภาพ เพลง

6.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

6.2.1 การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ จากกรณีตัวอย่าง สถานการณ์ให้ผู้เรียนแต่ละคนศึกษาแล้วกำหนดปัญหา บันทึกปัญหาและกำหนดทางเลือกอย่างอิสระหลาย ๆ ทางด้วยตนเอง

6.2.2 การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กรณีตัวอย่างตัวอย่าง นิทาน แล้วสรุปแนวทางปฏิบัติ โดยวิธีการเลือกค่านิยมอย่างมีเหตุผลเพียงหนึ่งทางเลือกและบันทึกเหตุผลที่เลือกทางเลือกนั้น

6.2.3 การพยากรณ์ ผู้เรียนคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการเลือกค่านิยมจากทางเลือกที่ผู้เรียนเลือกแล้ว ทั้งผลดีและผลเสีย

6.2.4 การอภิปรายกลุ่ม แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน แต่ละกลุ่มดำเนินการตามกระบวนการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มเสนอค่านิยมของตนต่อกลุ่ม พร้อมเหตุผลในการเลือกและคุณค่าที่เกิดขึ้นและบันทึกตามมติของกลุ่ม

6.2.5 การยึดมั่นค่านิยม กำหนดค่านิยมตามมติของกลุ่ม ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มสรุปมติกลุ่มแจ้งให้สมาชิกทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกมติกลุ่ม

6.2.6 การแสดงค่านิยม ผู้แทนกลุ่มเสนอค่านิยมของกลุ่มที่เลือก ต่อสมาชิกของห้องเรียนพร้อมเหตุผล สมาชิกแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกอีกครั้ง พร้อมเหตุผล

6.2.7 กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน พร้อมจดบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน

6.3 ขั้นสรุป

ผู้เรียนช่วยกันสรุปค่านิยมที่ยอมรับ และแนวทางปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและคุณธรรมในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริม ความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

8. ความสามารถในการตัดสินใจ หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลที่เหมาะสมในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จากการพิจารณาสถานการณ์เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เหมาะสม บนฐานของกฎหมายและศีลธรรม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้กระบวนการตัดสินใจของดิงค์เลจ (ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์. 2530 : 73-123 ; อ้างอิงจาก Dinklege. 1977) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 บอกปัญหาจากสถานการณ์ สิ่งที่ต้องตัดสินใจ คืออะไร

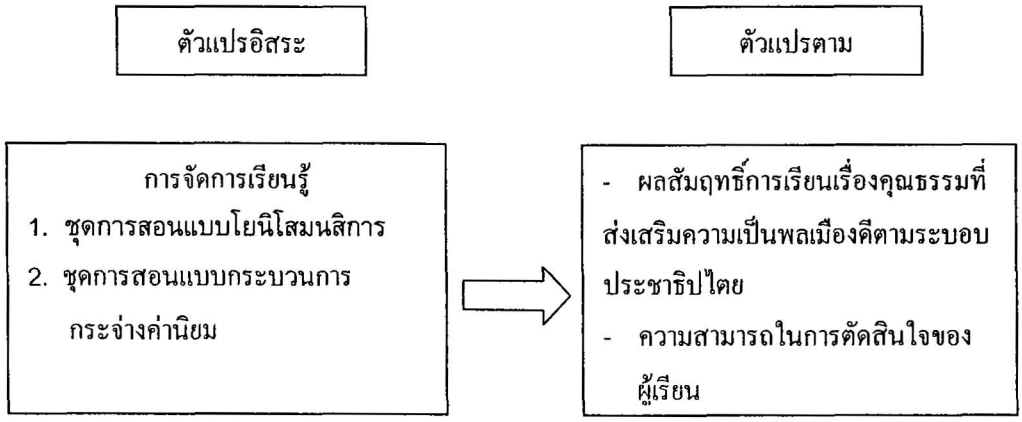
ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 บอกทางเลือก บอกได้ว่าสถานการณ์มีทางเลือกใดบ้างในการตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 พิจารณาตัวเลือกแต่ละตัว เพื่อการตัดสินใจโดยสามารถบอกผลดีผลเสียของแต่ละทางเลือกได้

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก ตัดสินใจเลือกได้อย่างเหมาะสมที่สุด

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

2. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกัน

3. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

6. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ
   - 1.1 กระบวนการพัฒนาปัญญา
   - 1.2 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
   - 1.3 การสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ
   - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม
   - 2.1 ความหมายของค่านิยม
   - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการทำค่านิยมให้กระจ่าง
   - 2.3 กระบวนการกระจ่างค่านิยม
   - 2.4 พื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม
   - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
   - 3.1 ความหมายของการตัดสินใจ
   - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
   - 3.3 ประเภทของการตัดสินใจ
   - 3.4 กระบวนการตัดสินใจ
   - 3.5 ขั้นตอนการตัดสินใจ
   - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจ
4. จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน
   6.1 ความหมายของชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน
   6.2 ประเภทของชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน
   6.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน
   6.4 จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม ชุดการเรียน และชุดการสอน
   6.5 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ

1.1 กระบวนการพัฒนาปัญญา

การศึกษาต้องประกอบด้วยขั้นตอนการรับข้อมูล (สุตมยปัญญา) และการคิดวิเคราะห์ข้อมูล (จินตามยปัญญา) แหล่งข้อมูลเรียกว่า กัลยาณมิตร หรือ ปรโตโฆสะ (การรับข้อมูลจากผู้อื่น) วิธีคิดก็คือโยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ทั้งปรโตโฆสะและโยนิโสนสิการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้เห็นถูกต้องตามความเป็นจริง คือสัมมาทิฏฐิ (พระราชวรมุนี : ประยูร ธมฺมจิตฺโต. 2541 : 24) ซึ่งปัจจัย ทั้งสองอย่างนี้เป็นปัจจัยซึ่งสนับสนุนกันและกันการสร้างเสริมสัมมาทิฐิด้วยปัจจัยอย่างที่ 1 (ปรโตโฆสะ) ก็คือ วิธีการที่เริ่มต้นด้วยศรัทธาและอาศัยศรัทธาเป็นสำคัญ การปฏิบัติที่จะให้ได้ผลดีต้องได้รับการอบรมจากผู้ที่มีความสามารถที่ดี เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติและใช้วิธีการอบรมสั่งสอนที่ได้ผลด้วยหลักที่ว่า กัลยาณมิตตตาหรือการมีกัลยาณมิตร ส่วนปัจจัยอย่างที่ 2 (โยนิโสมนสิการ) เป็นตัวหลักการใช้ปัญญาซึ่งจะต้องพิจารณาว่าควรใช้ความคิดให้ถูกต้องอย่างไร เมื่อนำปัจจัยทั้งสองมาประกอบกันนับว่ากัลยาณมิตรเป็นองค์ประกอบภายนอกและโยนิโสมนสิการเป็นองค์ประกอบภายใน (พระธรรมปิฎก : ป.อ.ปยุตฺโต 2543 : 622) ปัจจัยทั้งสองประการมีหลักการที่ควรทราบดังที่พระราชมุนี : ประยูร ธมฺมจิตฺโต (2543 : 7) และพระธรรมปิฎก : ป.อ.ปยุตฺโต (2543 : 621) กล่าวว่า ปรโตโฆสะหรือเสียงจากผู้อื่นการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอกหมายถึง แหล่งความรู้ที่ดีงาม อาจเป็นครู หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์มัลติมีเดีย หรือสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ซึ่งให้ความรู้ที่ถูกต้อง เหล่านี้จัดเป็นกัลยาณมิตรทั้งสิ้น ซึ่งจัดว่าเป็นระดับความเจริญปัญญาในขั้นศรัทธา ปรโตโฆสะ เป็นแหล่งข้อมูลที่มาจากภายนอกตัวผู้เรียน ในการสอนและการจัดดำเนินการต่าง ๆ ปรโตโฆสะ เป็นองค์ประกอบภายนอกได้แก่ ปัจจัยทางสังคมอาจเรียกง่าย ๆ ว่าวิธีการแห่งศรัทธา

โยนิโสมนสิการ เป็นตัวการทำหน้าที่ทางปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิตทุกส่วนทุกเวลา ทั้งในการรับรู้การเผชิญสถานการณ์และความสัมพันธ์เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย โยนิโสมนสิการเป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งมาก มีนักการศึกษาให้ความหมายของโยนิโสมนสิการ ดังนี้

พระธรรมปิฎก : ป.อ. ปยุตฺโต (2543 : 669 - 670) กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรม ว่าโดยรูปศัพท์ โยนิโสมนสิการประกอบด้วย โยนิโส กับ มนสิการ

โยนิโส มาจากโยนิ ซึ่งแปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย วิธี ทาง

มนสิการ แปลว่า การทำในใจ การคิด คำนึง นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็นโยนิโสมนสิการ ก็แปลกันมาว่า การทำในใจโดยแยบคาย

การทำในใจโดยแยบคายมีความหมายตามคัมภีร์ชั้นอรรถกถาและฎีกาได้ให้ความหมาย แยกเป็นแง่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือคิดอย่างมีวิธี หรือคิดถูกวิธีหมายถึง คิดถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริงสอดคล้องกับแนวสัจจะ ทำให้หยั่งรู้สภาวะลักษณะของสิ่งทั้งหลาย การศึกษาต้องสอนให้คนมีวิธีคิด วิธีวิจัยและใช้วิธีการนั้นอย่างถูกต้องว่องไว

2. ปถมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทางหรือคิดถูกทาง คือคิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับจัดลำดับได้ มีขั้นตอน มีลำดับ หมายถึงความคิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผล ไม่ยุ่งเหยิงสับสน

3. การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผล หรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุให้เข้าใจถึงต้นเค้า หรือแหล่งที่มา ซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ

4. อุปฺปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ การคิดอย่างมีเป้าหมาย หมายถึง การคิด การพิจารณาที่จะทำให้เกิดกุศลกรรม เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การพิจารณาที่ทำให้มีสติ เป็นต้น

พระธรรมปิฎก : ป.อ. ปยุตฺโต (2543 : 667) กล่าวโดยสรุปว่า โยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น หรือคิดอย่างมีระเบียบ หมายถึง การรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลาย โดยวิธีคิดหาเหตุผล สืบค้นถึงต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย แยกแยะสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย โดยไม่เอาความรู้สึก ด้วยตัณหา อุปาทานของตนเข้าจับอยู่ในระดับเหนือศรัทธา เป็นขั้นเริ่มใช้ความคิดของตนอย่างอิสระ ส่วนในระบบการศึกษาอบรม โยนิโสมนสิการเป็นการฝึกการใช้ความคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์

ทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้ ส่วนพระราชวรมุนี : ประยูร ธมฺมจิตฺโต (2543 : 7) กล่าวว่า โยนิโสมนสิการ หรือการพิจารณาโดยแยบคาย หมายถึงการคิดพิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบ เพื่อกลั่นกรองหาความจริง นั่นคือการคิดเป็น จัดเป็นองค์ประกอบภายในตัวผู้เรียน หรือ การคิดเป็นถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยง ตีความข้อมูลเพื่อนำไปใช้ต่อไป

โยนิโสมนสิการ เป็นองค์ประกอบภายใน ได้แก่ปัจจัยภายในตัวบุคคล อาจเรียกง่าย ๆ ว่า วิธีการแห่งปัญญา อาจกล่าวได้ว่า โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี มีระเบียบในความคิดพิจารณาสิ่งทั้งหลายแยกแยะปัญหาออกตามเหตุปัจจัยเพื่อหาความจริงด้วยเหตุผลโดยไม่นำเอาความรู้สึกด้วยตัณหามาจับและมีอิสระในความคิดของตนเอง เพื่อหาความจริงด้วยปัญญา

พระราชวรมุนี : ประยูร ธมฺมจิตฺโต (2541 : 10 – 21) กล่าวถึงการพัฒนาปัญญาไว้โดยสรุปว่า ทั้งปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ เป็นฐานของการพัฒนาปัญญา กิจกรรมการศึกษาต้องมีการพัฒนาปัญญา ปัญญาต่างจากสัญญา ซึ่งเป็นความรู้เหมือนกัน แต่สัญญาเป็นความรู้ผิวเผิน รู้เท่าที่เห็น สำหรับการศึกษาไทยที่ผ่านมาการเรียนรู้ในโรงเรียน เน้นสัญญามากกว่าปัญญา คือความรู้ขั้นท่องจำ ซึ่งไปไม่ถึงปัญญา สัญญาในที่นี้หมายถึง สัญญาในขันธ์ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

สัญญา แปลว่า ความจำได้หมายรู้ หมายถึงเป็นความรับรู้เฉพาะจุด

ปัญญา แปลว่า รอบรู้ มี 2 ความหมายคือ รู้รอบและรู้ลึก

คำว่า**รู้รอบ** คือรู้เป็นระบบหรือบูรณาการ ไม่ใช่รู้แยกเป็นส่วน ๆ รู้ภาพรวมครบถ้วนเหมือนกับการต่อภาพชิ้นส่วนของจิ๊กซอร์ (Jigsaw) ถ้ารู้จิ๊กซอร์แต่ละชิ้นแบบแยกส่วนก็เป็นสัญญา แต่การรวมจิ๊กซอร์ทุกชิ้นมาต่อกันให้เกิดภาพที่สมบูรณ์นั่นคือปัญญารอบรู้

คำว่า **รู้ลึก** หมายถึง ว่าเห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหน้าฉาก สามารถโยงไปถึงหลังฉากของสิ่งผิวเผินที่ปรากฏ หรือรู้เท่าทัน

ปัญญา คือรู้รอบ และรู้ลึก ช่วยให้**รู้เท่า**และ**รู้ทัน** ซึ่งรู้เท่าเอาไว้ป้องกันรู้ทันเอาไว้แก้ไข

ปัญญา แบ่งตามแหล่งกำเนิดออกเป็น 3 ประการ คือ

1. **สุตมยปัญญา** หมายถึง ความรู้รอบ และรู้ลึกที่เกิดจาก สุตะ คือการรับข้อมูลจากแหล่งความรู้ภายนอกตัวเรา คือจาก ปรโตโฆสะ คนที่มีสุตมยปัญญา มีความจำดี เป็นพหูสูต คือ คงแก่เรียน

2. จินตามยปัญญา หมายถึง ความรู้รอบ และรู้ลึกที่เกิดจากการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานของจิตภายในตัวเรา มีโยนิโสมนสิการเป็นจุดเริ่มต้นของการคิดถูกทาง คนที่มีจินตามยปัญญาจะฉลาดในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ภาวนามยปัญญา หมายถึง ความรู้รอบและรู้ลึกที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งผ่านขั้นตอนการลองผิด ลองถูกจนเกิดทักษะในเรื่องต่าง ๆ

กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนต้องช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญาทั้ง 3 ประการ และเพื่อพัฒนาปัญญาทั้ง 3 ประการ พระพุทธเจ้าทรงใช้กระบวนการเรียนการสอน "ปัญญาวุฑฒิ"

ปัญญาวุฑฒิ คือวิธีพัฒนาปัญญา 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สัปบุริสสังเสวะ การคบคนดีหรือมีแหล่งข้อมูลที่ดี
2. สัทธัมมัสสวนะ การศึกษาคำสอนของคนดี หรือศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่ดี
3. โยนิโสมนสิการ การพิจารณาโดยแยบคาย หรือคิดเป็น
4. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมน้อยให้คล้อยธรรมใหญ่ คือการฝึกทักษะ

ซึ่งแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาปัญญา มีรายละเอียดดังนี้

1. สัปบุริสสังเสวะ การคบคนดี คือมีครูที่ดีหรือมีแหล่งข้อมูลที่ดี ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ ถึงแม้ว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด แต่ผู้เรียนก็ต้องพยายามแสวงหาความรู้ ตามแนวทางที่ครูแนะนำ ครูเป็นเหมือนมัคคุเทศก์ เป็นผู้สอนและอำนวยกิจกรรม เด็กเป็นเหมือนคนเดินทางเป็นผู้เรียนและทำกิจกรรม ดังนั้นการที่ถือว่าเด็กเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ครูต้องสร้างให้เด็กมีธรรมฉันทะคือความใฝ่รู้ และกัตตุกัมยตาคือความใฝ่ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ ครูสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นสัปปุริสสังเสวะ หมายความว่าครูเป็นกัลยาณมิตร คือเพื่อนที่ดี มีเมตตาให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ผู้เรียนและใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก

2. สัทธัมมัสสวนะ ศึกษาคำสอนของครู ครูมีบทบาทในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ถ้าครูสอนดี เด็กจะตั้งใจเรียน พระพุทธเจ้าทรงใช้หลักการสอนที่ดี 4 ประการ เรียกว่า 4 ส. คือ สันทัสสนา (แจ่มแจ้ง) สมาทปนา (จูงใจ) สมุตเตชนา (แกล้วกล้า) สัมปหังสนา (ร่าเริง)

สันทัสสนา (แจ่มแจ้ง) คือสอนให้เด็กเข้าใจแจ่มแจ้ง เหมือนเห็นกับตาตัวเอง ครูต้องเข้าใจชัดเจนในเรื่องที่ตนเองสอน

สมาทปนา (จูงใจ) จูงใจให้อยากรับไปปฏิบัติ การสอนที่ดี ต้องมีผลในทางเปลี่ยนเจตคติหรือพฤติกรรม จูงใจให้เด็กน้อมรับเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน จุดเริ่มของการเปลี่ยนพฤติกรรมอยู่ที่การจูงใจให้อยากรับไปปฏิบัติ นั่นคือเกิดศรัทธา

สมุตเตชนา (แกล้วกล้า) ครูให้กำลังใจด้วยการยกตัวอย่างบุคคลผู้ประสบความสำเร็จ หรือครูเองทำให้ดูเป็นแบบอย่าง

สัมปหังสนา (ร่าเริง) เรียนแล้วไม่เครียด มีความสุขสนุกในการเรียน เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมีอารมณ์ร่วมคล้อยตามบทเรียนไม่เบื่อหน่าย

3. โยนิโสมนสิการ การคิดเป็นเรียนแล้วต้องคิดจึงจะได้ความรู้ เมื่อเด็กรับข้อมูลมาจากครูแล้วเด็กต้องคิดย่อยข้อมูลนั้น ปัญญารู้จึงจะเกิดขึ้นตลอดเวลาในทุกโอกาส ครูต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้ ให้แก่ผู้เรียน สอนวิธีคัดสรรข้อมูล วิธีคิดสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ต้องมีสุตะ สำหรับรับข้อมูล และมี จินตา คือการคิดวิเคราะห์ การคิดเป็นอย่างนี้ก็คือ โยนิโสมนสิการ

4. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ แปลว่า ปฏิบัติธรรมน้อยให้คล้อยธรรมใหญ่ หมายถึง เลือกหัวข้อธรรมย่อย มาปฏิบัติให้สอดคล้องกับธรรมใหญ่ คือเป้าหมายที่เราต้องการนั่นคือ เมื่อเรียนจากครู หรือรับ ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ จนได้ สุตมยปัญญา (ความจำดี) แล้วจึงคิดวิเคราะห์เรื่องนั้นจนได้ จินตามยปัญญา (การคิดถูกทาง) จากนั้นถึงขั้นสุดท้าย คือ ธัมมานุธัมมปฏิบัติ คือ การนำความรู้ที่คิดได้นั้นไปทดลองทำ จนเกิดทักษะ นั่นคือ ขั้นปฏิบัติการ ซึ่งจะทำให้เกิดภาวนามยปัญญา คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงนี้คือปัญญาขั้นสูงสุด

1.2 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

การคิดของคนทั่วไปมักใช้พื้นฐานความชอบ ไม่ชอบของตนเป็นเครื่องตัดสินใจหรือคิดเพื่อสนองความต้องการ (ตัณหา) ของตนเอง วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นการสร้างนิสัยให้กับจิต รู้วิธีคิดเพื่อทำให้เกิดปัญญา แก้ปัญหา มีทางออกสำหรับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ก่อให้เกิดความสงบสุขในชีวิต

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือการนำเอาโยนิโสมนสิการมาใช้ในทางปฏิบัติ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการว่าโดยหลักการก็มี 2 แบบ ดังที่พระธรรมปิฎก : ป.อ.ปยุตฺโต (2543 : 675 - 727) กล่าวว่า โยนิโสมนสิการที่มุ่งสกัดหรือกำจัดอวิชชาโดยตรงและโยนิโสมนสิการที่มุ่งเพื่อสกัดหรือบรรเทาตัณหา

โยนิโสมนสิการ ที่มุ่งกำจัดอวิชชาโดยตรงนั้นตามปกติเป็นแบบที่ต้องใช้ในการปฏิบัติธรรม จนถึงที่สุด เพราะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตามเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการตรัสรู้ ส่วนโยนิโสมนสิการแบบสกัด หรือบรรเทาตัณหา มักใช้เป็นข้อปฏิบัติขั้นต้น ๆ ซึ่งมุ่งเตรียมพื้นฐานหรือพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมให้เป็นผู้พร้อมสำหรับการปฏิบัติขั้นสูงขึ้นไป เพราะเป็นเพียงขั้นขัดเกลากิเลส แต่โยนิโสมนสิการหลายวิธีใช้ประโยชน์ได้ทั้งสองอย่าง

วิธีโยนิโสมนสิการ พอประมวลเป็น 10 แบบ ดังนี้

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือพิจารณาปรากฏการณ์ที่เป็นผลให้รู้จักสภาวะที่เป็นจริง หรือพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไขด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมาเป็นวิธีคิดแบบพื้นฐานมีแนวปฏิบัติ 2 แนว คือ

1.1 คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงเกิดขึ้น

1.2 คิดแบบสอบสวนหรือตั้งคำถาม

2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือกระจายเนื้อหา เป็นการคิดที่มุ่งให้มอง และให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันเองอีกแบบหนึ่ง มีการจำแนกแยกแยะหรือแจกแจงออกไป มีการจัดหมวดหมู่หรือจัดประเภทไปด้วยพร้อมกันแต่เน้นในแง่การจำแนกแยกแยะ จึงเรียกว่า "วิภัชชะ" (วิธีคิดวิเคราะห์)

3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือวิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา คือมองอย่างรู้เท่าทันความเป็นไป ของสิ่งทั้งหลาย ซึ่งจะต้องเป็นอย่างนั้น ๆ ตามธรรมดาของมันเอง ในฐานะที่มันเป็นสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ปรุงแต่งขึ้น จะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยธรรมดาที่ว่านั้น

วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่หนึ่ง คือ รู้เท่าทันและยอมรับความจริง

ขั้นที่สอง คือ แก้ไขและทำการไปตามเหตุปัจจัย เป็นขั้นปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย โดย สอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ เป็นการปฏิบัติด้วยปัญญา ด้วยการรู้เท่าทันเป็นอิสระ

4. วิธีคิดแบบอริยสัจจ์ หรือคิดแบบแก้ปัญหาเป็นวิธีแห่งความดับทุกข์ สามารถขยายให้ครอบคลุมวิธีคิดแบบอื่น ๆ ได้ทั้งหมด

วิธีคิดแบบอริยสัจจ์ มีลักษณะทั่วไป 2 ประการ คือ

4.1 เป็นวิธีคิดตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุ แล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุจัดเป็น 2 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ทุกข์เป็นผล เป็นตัวปัญหาเป็นสถานการณ์ที่ประสบซึ่งไม่ต้องการ

สมุทัยเป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่ต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นปัญหาได้

คู่ที่ 2 นิโรธเป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง

มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการเป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำในการแก้ไขสาเหตุเพื่อบรรลุจุดหมาย คือภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

4.2 เป็นวิธีคิดที่ตรงจุดตรงเรื่อง ตรงไปตรงมา มุ่งตรงต่อสิ่งที่จะต้องทำต้องปฏิบัติต้องเกี่ยวข้องของชีวิตใช้แก้ปัญหา

หลักอริยสัจจ์

ขั้นที่ 1 ทุกข์ คือสภาพปัญหา ความคับข้องติดขัด กดดัน บีบคั้น บกพร่อง ที่เกิดมีแก่ชีวิตหรือคนได้ประสบ

ขั้นที่ 2 สมุทัย คือเหตุเกิดแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา ได้แก่ เหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้าสัมพันธ์ ขัดแย้ง ส่งผลสืบทอดกันมาจนปรากฏเป็นสภาพบีบคั้น

ขั้นที่ 3 นิโรธ คือความดับทุกข์ ความพ้นทุกข์ ภาวะไร้ทุกข์ ภาวะพ้นปัญหา หมดหรือปราศจากปัญหาเป็นจุดหมายที่ต้องการ

ขั้นที่ 4 มรรค คือทางดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงทางดับทุกข์ หรือวิธีแก้ไขปัญหา ได้แก่ วิธีการและรายละเอียด สิ่งที่จะต้องปฏิบัติเพื่อกำจัดเหตุปัจจัยของปัญหา

5. วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย คือพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับอรรถ หรือหลักการกับความมุ่งหมาย คำว่า **ธรรม** คือหลักความดีงาม หลักการปฏิบัติรวมทั้งหลักคำสอนที่จะให้ประพฤติปฏิบัติและกระทำการได้ถูกต้อง คำว่า **อรรถ** แปลว่า ความหมาย ความมุ่งหมาย จุดหมาย ประโยชน์ต้องการ หรือสาระที่พึงประสงค์

6. วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือพิจารณาให้ครบทั้งอัสสาทะ อาทีนวะ และนิสสรณะ เป็นการมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเน้นการยอมรับความจริงตามที่สิ่ง นั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ ทุกด้าน ทั้งด้านดี ด้านเสีย และเป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องกับการปฏิบัติมาก เช่นบอกว่าก่อนจะแก้ปัญหาจะต้องเข้าใจปัญหาให้ชัดเจนและรู้ที่ไปให้ดีก่อน หรือก่อนจะละจากสิ่งหนึ่งไปหาอีกสิ่งหนึ่ง ต้องรู้จักทั้งสองฝ่ายดีพอที่จะให้เห็นได้ว่า

การละและไปหานั้น หรือการทิ้งอย่างหนึ่งไปเอาอีกอย่างหนึ่งนั้น เป็นการกระทำ ที่รอบคอบสมควรและดีจริง

อัสสาทะ แปลว่า ส่วนดี ส่วนอร่อย ส่วนหวานชื่น คุณ คุณค่า ข้อที่น่าพึงใจ

อาทีนวะ แปลว่า ส่วนเสีย ข้อเสีย ช่วงเสีย โทษ ข้อบกพร่อง

นิสสรณะ แปลว่า ทางออก ทางรอด ภาวะหลุดรอดปลอดพ้นหรือสลัดออกได้ ภาวะที่ปลอดหรือปราศจากปัญหา มีความสมบูรณ์ในตัว ดีงามจริงโดยไม่ต้องขึ้นต่อข้อดี ข้อเสีย ไม่ขึ้นต่ออัสสาทะและอาทีนวะของสิ่งที่เป็นปัญหาหรือภาวะที่สลัดออกมา

6.1 การคิดแบบคุณโทษและทางออก มีลักษณะที่พึงย้ำ 2 ประการการที่จะเชื่อว่ามองเห็นตามความเป็นจริงนั้น จะต้องมองเห็นทั้งด้านดี ด้านเสีย หรือทั้งคุณและโทษของสิ่งนั้น ๆ ไม่ใช่มองแต่ด้านดีหรือคุณอย่างเดียวและไม่ใช่เห็นแต่โทษหรือด้านเสียอย่างเดียว

6.2 เมื่อจะแก้ปัญหา ปฏิบัติหรือดำเนินมรรควิธีออกไปจากภาวะที่ไม่พึงประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ต้องรู้คุณโทษ ข้อดี ข้อเสีย ของสิ่งที่เป็นปัญหาแล้วจะต้องมองเห็นทางออก มองเห็นจุด มุ่งหมายว่าคืออะไร จะให้พ้นข้อเสีย โทษอย่างไร โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับคุณโทษ ข้อดี ข้อเสียแบบเก่าอีก

ในทางปฏิบัติระดับชีวิตประจำวันโดยมากเป็นเพียงการเลือกระหว่างสิ่งที่มีโทษมากคุณน้อย กับสิ่งที่มีคุณมากโทษน้อยและทางออกที่ดีที่สุดในกรณีนั้น ๆ

7. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ - คุณค่าเทียม หรือการพิจารณาเกี่ยวกับปฏิเสวนา คือการใช้สอยหรือบริโภคเป็นวิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาตัณหา เป็นขั้นฝึกหัดขัดเกลากิเลส หรือตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ แล้วชักจูงพฤติกรรมต่อ ๆ ไป

คุณค่านี้จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ตามชนิดของความต้องการ คือ

7.1 คุณค่าแท้ หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายในแง่ที่สนองความต้องการของชีวิตโดยตรง หรือที่มนุษย์นำมาใช้แก้ปัญหาของตนเพื่อความดีงามของชีวิต หรือเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้อื่น คุณค่านี้อาศัยปัญญาเป็นเครื่องดีค่าหรือวัดราคา

7.2 คุณค่าเทียม หรือคุณค่าพอกเสริม หมายถึง ความหมาย คุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์พอกพูนให้แก่สิ่งนั้น เพื่อปรนเปรอ การเสพเสวยเวทนา หรือเพื่อเสริมราคา เสริมขยายความมั่นคงยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ คุณค่านี้อาศัยตัณหาเป็นเครื่องดีค่าหรือวัดราคา จะเรียกว่าคุณค่าสนองตัณหา

วิธีคิดแบบนี้ใช้มากในชีวิตประจำวันในเรื่องการบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ การซื้อหา หรือการครอบครอง โดยมุ่งให้เข้าใจและเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต เพื่อประโยชน์แก่ชีวิต เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและคนอื่น และยังเกื้อกูลแก่ความเจริญ งอกงามของกุศลธรรม เช่น ความมีสติ ทำให้พ้นความเป็นทาสของวัตถุ คุณค่าเทียม ไม่เกื้อกูลต่อชีวิต ทำให้อกุศลธรรม เช่น ความโลภ ความมัวเมา ความริษยา มานะ ทิฏฐิ ตลอดจนยกตนข่มผู้อื่น เจริญขึ้น และเป็นไปเพื่อแก่งแย่ง เบียดเบียน

8. วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม หรือวิธีคิดแบบเร้ากุศล เป็นวิธีคิดในแนวสกัดกั้น หรือบรรเทาและขัดเกลาตัณหา จัดว่าเป็นข้อปฏิบัติระดับต้น ๆ มีหลักการว่า ประสบการณ์คือสิ่งที่ได้รับประสบ หรือได้รับรู้อย่างเดียวกัน บุคคลผู้ประสบหรือรับรู้ต่างกันอาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่าง สุดแต่โครงสร้างแนวทาง ความเคยชินต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องปรุงของจิต คือสังขารที่ผู้นั้นสะสมไว้ หรือสุดแต่การทำใจในขณะนั้น วิธีคิดแบบนี้เป็นการทำใจที่ช่วยตั้งต้นและชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์

9. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ เป็นการคิดในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา มีสติตามทันสิ่งที่รับรู้เกี่ยวข้องหรือต้องทำอยู่ในเวลานั้น ๆ แต่ละขณะ ทุก ๆ ขณะ ถ้าจิตรับรู้สิ่งใดแล้วเกิดความชอบใจหรือไม่ชอบใจขึ้น ติดข้องวนเวียนกับภาพ (อดีต) หากจิตหลุดลอยจากขณะปัจจุบัน ไม่เกาะเกี่ยวกับภาพสิ่งที่ยังไม่มา (อนาคต) ต้องใช้สติเป็นตัวกำกับ

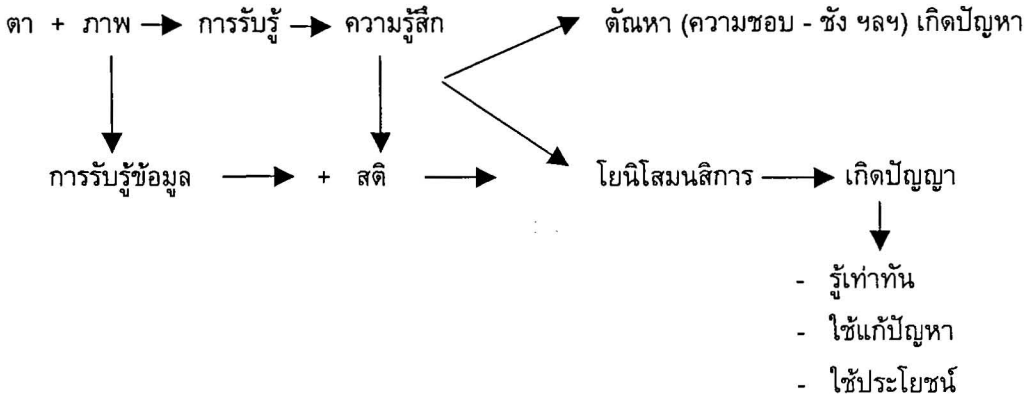
10. วิธีคิดแบบวิภัชชวาท เป็นวิธีคิดที่เชื่อมโยงกับวิธีพูด เพราะก่อนจะพูดต้องคิดก่อน สิ่งที่พูดล้วนสำเร็จมาจากความคิดทั้งสิ้น **วิภัชชวาท** มาจาก วิภัชช + วาท **วิภัชช** แปลว่า แยกแยะ แบ่งออกเป็น จำแนก หรือแจกแจง **วาท** แปลว่า การกล่าว การพูด การแสดงคำสอน วิภัชชวาท จึงแปลว่า การพูดแยกแยะ พูดจำแนก หรือพูดแจกแจง หรือแสดงคำสอนแบบวิเคราะห์ ลักษณะสำคัญของความคิดและการพูดแบบนี้ คือ การมองและแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละแง่ ละด้าน ครบทุกแง่ทุกด้าน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการทั้ง 10 วิธี เป็นการคิดที่ช่วยการพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมให้เป็นผู้ที่มีสติรู้จักเลือก ในการกระทำความดีหลุดพ้นจากการเป็นทาสของวัตถุ ความโลภ ความมัวเมาในลาภยศ ความริษยา

1.3 การสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ

การสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ หมายถึง การสอนให้ผู้เรียนใช้ความคิดจากสิ่งที่ได้ศึกษา ในทุกเรื่อง ซึ่งได้มาจากการได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟัง หรือจากการที่ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ก็ให้นำมาเข้าสู่ระบบการใช้ความคิดให้ถูกต้อง ตามความหมายที่เข้าใจกัน คือการคิดเป็นนั่นเอง

การสอนให้ผู้เรียนใช้ความคิดพิจารณาให้แยบคายจนเข้าถึงความจริง การใช้ความคิดดังกล่าว จะต้องฝึกหัดให้ถูกวิธีที่เรียกว่า คิดเป็นหรือคิดแบบโยนิโสมนสิการ นี่คือภาระหน้าที่ของการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิด ก่องแก้ว เจริญอักษร (2539 : 39) ได้เสนอการสอนตามแนวโยนิโสมนสิการ โดยกล่าวถึงความคิดที่เป็นโยนิโสมนสิการ เป็นความคิดที่เป็นการศึกษา เพราะได้ใช้สติคุมไว้ให้รู้ตัวอยู่เสมอ เมื่อมีสติอยู่กับตัวย่อมทำให้ใช้ความคิดตามหลักเหตุผลได้ นั่นคือ การใช้ปัญญาโดยมีกระบวนการคิดตาม ขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 2 กระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้นำหลักของศรัทธากับโยนิโสมนสิการ มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอธิบายว่า

การสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีลักษณะบูรณาการของหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักการแนะแนวและหลักการสอนอย่างผสมกลมกลืนได้สัดส่วนสมดุลกัน มุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ครูและศิษย์มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จัดปัจจัยภายนอกที่เหนี่ยวโน้มส่งเสริม จูงใจและปลุกเร้าให้เกิดความเชื่อในตัวครูผู้สอน สาระที่เรียนและวิธีการแห่งปัญญาในการศึกษาเล่าเรียน การคิดเป็น ปฏิบัติเป็นและแก้ปัญหาในสาระความรู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน (สุมน อมรวิวัฒน์. 2530 : 64)

การสร้างศรัทธา การสร้างศรัทธาเป็นปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประสบการณ์ทางการศึกษา ดังนั้นก่อนที่จะเริ่มต้นกระบวนการสอน ทั้งครูและศิษย์จะต้องมีความเชื่อมั่นในสาระความรู้ ที่จะศึกษาและมีความคิดเห็นว่าสาระความรู้นั้นจักช่วยนำไปสู่ความเจริญ ซึ่งจะช่วยให้เกิดแรงพอใจ ใฝ่รู้ วิริยะ ความพากเพียรพยายาม จิตติความเอาใจใส่ วิมังสา การตริตรองใคร่ครวญเหตุผล ฉะนั้นในขั้นของศรัทธาจึงมีองค์ประกอบคือ คำสั่งสอนที่ดี สั่งสอนโดยครูผู้เป็นกัลยาณมิตร ศิษย์มีฉันทะ พึงใจใฝ่รู้ในคำสอนนั้น บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้ ครูมีวิธีการสอนที่ดี (สุมน อมรวิวัฒน์. 2530 : 71)

ระบบการสอน : โยนิโสมนสิการ เมื่อเกิดความศรัทธาแล้วจะต้องกำกับด้วยวิธีการแห่งปัญญา จึงจะเกิดสัมมาทิฏฐิ สัมมาญาณ และสัมมาวิมุตติ ดังนั้นวิธีการแห่งปัญญาจึงเป็นวิธีการศึกษา ฝึกหัดอบรมที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น โดยเน้นหลักการคิดโดยแยบคายคือ คิดอย่างมีวิธีหรือคิดถูกวิธี คิดเป็นทางหรือคิดถูกทาง คิดอย่างมีเหตุผล คิดให้เกิดผล (สุมน อมรวิวัฒน์. 2530 : 55)

กิตติ พัฒนตระกูลสุข (2542 : 22) ได้แบ่งขั้นตอนการทำงานของโยนิโสมนสิการออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การรับรู้อารมณ์หรือประสบการณ์ภายนอก กับการคิดค้นพิจารณาอารมณ์หรือเรื่องราวที่เก็บเข้ามาแล้วภายใน ลักษณะที่พึงสังเกตอย่างหนึ่งของการรับรู้ด้วยโยนิโสมนสิการ คือ การรับรู้เพื่อเพียงเป็นการรับรู้ที่ถูกต้องตามจริง และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการคิดจะเอาไปใช้ประโยชน์การดำเนินชีวิต และทำกิจต่าง ๆ ต่อไป หรือเป็นการรับรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางสติปัญญา สำหรับผู้ใช้โยนิโสมนสิการสำเร็จ จะเป็นผู้มีคุณภาพทางอารมณ์ใหม่อย่างบริสุทธิ์เกิดขึ้นมาอย่างเด่นชัด เกิดคุณธรรมสืบต่อคุณค่าทางด้านความงดงามอ่อนโยนของชีวิต มีความสดชื่นผ่องใส ปลอดโปร่ง เบิกบานใจและยังเป็นตัวเชื่อมให้บุคคลติดต่อโลกภายนอกอย่างถูกต้อง โดยทางจิตใจของตนเอง ได้แก่การรับรู้และมีความคิดที่ก่อให้เกิดปัญญา

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5 ฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษา จังหวัดราชบุรี (อารุณี ไทยบัณฑิตย์. 2545 : 44 – 45 ; อ้างอิงจาก สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5 ฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษา จังหวัดราชบุรี. 2530 : 208 – 233) ได้เสนอการสอนให้คิดเป็นตามแนวพุทธวิธีสอน มาใช้โดยให้สอดคล้องกับวิธีการสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีหลายวิธีการ เช่น การสอนสมรรถภาพตามรูปแบบของกาเน่ย์ (Gagne) วิธีการทางวิทยาศาสตร์ วิธีการสร้างความคิดรวบยอด (Conceptual Learning) วิธีการสอนแบบสืบสวน สอบสวน (Inquiry Method) วิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) วิธีการทำความกระจ่างในค่านิยม (Value Clarification) วิธีการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

พร้อมกันนี้ก็ได้นำเสนอรูปแบบการสอนให้คิดเป็นตามเหตุพุทธวิธีประยุกต์ ซึ่งเป็นการสอนเพื่อเผชิญสถานการณ์โดยให้พิจารณาแบบแผนยุทธศาสตร์ กระบวนการสอน สามารถจัดขึ้นได้ทั้งภายในชั้นเรียนและจัดเป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของนักเรียน กระบวนการสอนแบบนี้เน้นการจัดกิจกรรมที่เร้าความสนใจของนักเรียน เน้นการมีส่วนร่วม การฝึกปฏิบัติและการนำไปใช้ในชีวิตจริง ครูต้องจัดบรรยากาศ สื่อการสอน วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้เห็น ได้คิดได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาได้ กระบวนการสอนดังกล่าวนี้มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ พระพุทธเจ้าทรงให้วิธีการที่บุคคลจะสามารถรวบรวมข่าวสาร ความรู้ได้ดีต้องประกอบด้วย พหูสูต 5 คือ ฟังมาก จำได้ ใช้อยู่เสมอจนชำนาญ ใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเจนใจ มีปัญญาประจักษ์แจ้ง มีความเข้าใจลึกซึ้ง สืบสวนถึงแหล่งที่มาในการให้และรับข่าวสาร มีการพิสูจน์กลั่นกรองข่าวสารนั้นให้เกิดประโยชน์ มีคุณค่าต่อการตัดสินใจและการปฏิบัติ

2. การประเมินค่าเพื่อหาคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม ขั้นนี้เป็นการนำข่าวสารความรู้ที่ได้มาจัดสรุปประเด็นข่าวไว้อย่างเป็นระเบียบแล้วประเมินค่าว่าประเด็นไหนถูกต้องดีงามเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดแท้จริง ประเด็นใดบกพร่อง ผิดพลาด ชั่วร้าย ไม่ถูกไม่ควร การให้การศึกษาจึงเน้นความสามารถที่บุคคลจะประเมินค่าของวิธีการและสิ่งต่าง ๆ อย่างมีจริยธรรม

3. การเลือกและตัดสินใจ เป็นวิธีคิดโดยแยบคายวิธีหนึ่ง วิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออก (อัสสาทะ – อาทีนวะ – นิสสรณะ) และบุคคลจะต้องรู้จักพิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านที่ดี ด้านร้าย รู้จุดมุ่งหมายของการปฏิบัติและสามารถเลือกทางออกที่ให้บรรลุจุดหมายนั้นได้ การเลือกและการตัดสินใจหลังจากที่ได้ประเมินค่าข้อมูลต่าง ๆ ไว้หลาย ๆ ทางแล้วนั้น นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในกระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา เพราะถ้าเลือกและตัดสินใจผิดพลาด หรือมีความลังเลไม่กล้าตัดสินใจ บุคคลนั้นย่อมไม่สามารถแก้ปัญหาได้และอาจหลีกหนีไปจากสถานการณ์นั้น ๆ กล่าวคือ ไม่สามารถจะดับทุกข์ได้แม้ว่าจะรู้วิถีทางแห่งการดับทุกข์

4. การปฏิบัติ การปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ละเอียดอ่อนมาก จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานและหลักเกณฑ์ที่ดีเป็นแนวนำและต้องฝึกอบรม ปรับตัว ปรับจิตใจให้มีความอดทน ประณีต จึงอยู่ในสังคมได้ราบรื่น พื้นฐานในการปฏิบัติตนที่บุคคลพึงสังวรอยู่เสมอ พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักไว้อย่างแน่นอนที่สุดแล้ว หากใครปฏิบัติตามหลักการนี้ ไม่มีทางวิบัติ เรียกว่า สัปปุริสธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย

1) การปฏิบัติตนตามหลักการ – กฎเกณฑ์
2) ปฏิบัติตามสาระและความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้
3) ปฏิบัติตามสภาพฐานะ ความสามารถ
4) ปฏิบัติตนยึดหลักความพอดี รู้จักประมาณ
5) ปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเวลา
6) ปฏิบัติตนให้เหมาะกับกลุ่มคน ชุมชน
7) ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ

งานวิจัยในประเทศ

การจัดระบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี มีระบบการเรียนรู้ที่สามารถนำเอาหลักทฤษฎีแนวคิดทางการศึกษาสมัยใหม่มาจับก็พบความทันสมัยและลักษณะพิเศษของระบบการเรียนการสอนตามหลักของพระพุทธศาสนา อย่างน่ามหัศจรรย์ (สุมน อมรวิวัฒน์. 2530) แนวคิดดังกล่าวได้มีผู้ทำการวิจัย โดยนำหลักการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการมาทดลองสอนหลายท่าน เช่น

วรรณา สุติวิจิตร (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองสอนจริยศึกษา โดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ตามแนวพุทธวิธีให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการนักเรียนมีการเรียนรู้ โดยมีมัชฌิมเลขคณิต หลังการสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดรวบยอดเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่สอนตามแผนการสอนปกติและที่สอนโดยวิธีการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

สมาน สาครจิตร (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ เจตคติของนักเรียนที่มีต่อครูและการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ มีการเรียนรู้และมีการพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 นอกจากนั้นเจตคติของนักเรียนที่มีต่อครูและต่อการเรียนคณิตศาสตร์ดีขึ้นกว่าก่อนสอน โดยดูจากมัชฌิมเลขคณิตของคณิตของคะแนนการประเมินเจตคติหลังการสอน

พจนารถ บัวเขียว (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยการสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองของกลุ่มทดลองหลัง การทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารุณี ไทยบัณฑิตย์ (2545) ได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ จะเห็นได้ว่าการนำวิธีการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการมาใช้กับผู้เรียนแล้ว ส่งผลถึงความสามารถในการคิดสูงขึ้น ดังนั้นการปลูกฝังและฝึกการคิดด้วยโยนิโสในสิการจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยเป็นอย่างยิ่ง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม

2.1 ความหมายของค่านิยม (Value)

คำว่า "ค่านิยม" (Value) คำนี้แต่เดิมใช้ว่า "คุณค่า" ซึ่งหมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ดี ไม่ดี ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีมักได้รับการยกย่องว่ามีค่านิยม ค่านิยมจึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินค่าพฤติกรรมของคนไทยในสังคม ซึ่งอาจเป็นบุคคลกลุ่มบุคคลหรือสังคมก็ได้ เป็นการตีค่า ตัดสินคุณค่าของบุคคล (Value Tusment) หากเป็นค่านิยมทางสังคมเรียกว่า Social Value สิ่งใดที่สังคมสร้างขึ้นเป็นแนวทางและได้รับการประเมินค่าว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม สิ่งนั้นก็เป็นที่ปรารถนาของคนในสังคมว่าอยากเดินทาง

ให้ไปถึงจุดนั้น อยากให้มี อยากให้เกิดกับตนและครอบครัว คำที่ปรากฏในสังคมไทยที่เป็นค่านิยมที่พบจึงมีอยู่หลากหลายเช่น มีความรู้ มีฐานะร่ำรวย เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นผู้กตัญญู เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นผู้มีอาวุโส น่านับถือ เป็นข้าราชการ ใจนักเลง ฯลฯ (กฤษณา วงษาสันต์. 2542 : 91)

ค่านิยม อาจมาจากรสนิยม หรือจากความนิยมของบุคคลในสังคม จากความนิยมของคนใดคนหนึ่ง ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ แพร่กระจายกลายเป็นรสนิยมของกลุ่มคนและในที่สุดก็อาจกลายเป็นค่านิยมของสังคมนั้นไปก็ได้ นอกจากนี้ กฤษณา วงษาสันต์ (2542) ยังกล่าวถึงลักษณะของค่านิยมโดยสรุปว่า

ค่านิยม (รสนิยม) ที่เกิดขึ้นช่วงใดช่วงหนึ่งและจางหายไปเราเรียกว่า สมัยนิยม (Fashion) ซึ่งสามารถกลับมานิยมใหม่ได้ หากนิยมกันในระยะสั้น ๆ แล้วจางหายไปเลยเรียกว่า การนิยมชั่วครู่ (Fad) แต่ถ้ามีความนิยมที่ถือเป็นสิ่งปฏิบัติเรียกว่า บรรทัดฐานสังคม (Social Norm)

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2518 : 18) พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 18) และสาโรช บัวศรี (2527 : 19) ได้ให้ความหมายของค่านิยมอย่างสอดคล้องกันว่า ค่านิยม หมายถึง สภาพหรือการกระทำที่เราเชื่อว่ามีคุณค่าจึงยอมรับและปฏิบัติตาม

ศักดิ์ ระพี (2543 : 28) ได้สรุปความหมายของค่านิยมไว้ว่า เป็นการตัดสินใจที่เรากระทำในชีวิต ซึ่งขึ้นอยู่กับรากฐานของค่านิยมที่เรายึดถือเป็นมาตรฐาน เป็นบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ ซึ่งได้ให้แนวทางในการตกลงใจ ตัดสินใจที่แน่นอนว่ามนุษย์ควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร และเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการผสมผสานทางความคิด ความเชื่อ ออกมาเป็นการปฏิบัติ หรือความตั้งใจกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ของคนเรา

โรคีช (Rokeach. 1973 : 49) แสดงความคิดเห็นว่า ค่านิยม คือ ความเชื่อที่แต่ละบุคคลยึดถือว่าควรปฏิบัติอย่างไร สิ่งใดมีคุณค่า หรือไม่มีคุณค่า โดยทั่วไปค่านิยมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการตัดสินว่าสิ่งใดดี สิ่งใดเลว และใช้ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลด้วย

รัช (นพพร ทิพย์สุวรรณ. 2543 : 48 ; อ้างอิงจาก Ruch. n.d.) กล่าวว่า ค่านิยมที่เรายึดถืออยู่เป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อเป้าหมายในชีวิตของคนเรา ถ้าเป้าหมายใดที่ได้มาอย่างมีคุณค่าเราก็กล่าวว่า เป้าหมายนั้นมีค่านิยมระดับที่สูง เป้าหมายใดที่ได้มานั้นไม่คุ้มค่าหรือมีค่าน้อยเราก็กล่าวว่าเป้าหมายนั้นมีค่านิยมต่ำเมื่อเป้าหมายปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้นและสามารถวัดได้ว่าเป้าหมายเหล่านั้นมีความสำคัญต่อตนเอง จริง ๆ แล้วก็พยายามหาหนทางไปให้ถึงเป้าหมายนั้น เช่นในการดำรงชีวิตของคนเรานั้นต้องใช้เงิน หากบุคคลได้รู้สึกว่าเงิน

สามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างได้ บุคคลนั้นก็มีค่านิยมในทุกสิ่งทุกอย่างที่เงินหาซื้อได้ หรือมีค่านิยมในทุกอย่างที่ได้เงินมา หรือถ้าบุคคลมีค่านิยมในการทำงานเพื่อสังคม บุคคลนั้นเลือกทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้การบริการบุคคลเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น

จากความหมายของค่านิยมที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ค่านิยมมีความหมายแตกต่างกันออกไป สามารถสรุปเป็นค่านิยมได้ว่า ค่านิยม หมายถึง แนวคิด ความเชื่อ ความต้องการ แรงจูงใจที่สำคัญ ต่อเป้าหมายในชีวิตและเป็นพื้นฐานของการคิด ตลอดจนการกระทำที่จะเลือกประพฤติปฏิบัติอย่างมี คุณค่าต่อตนเองและสังคม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ปัจจุบันที่พบ คือ เรื่องของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของบุคคล ว่าจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร ทั้งต่อตนเองและสังคมซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจทำให้เราจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการตัดสินใจ จากแนวคิดนี้ แนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาค่านิยมขึ้น คือการทำค่านิยมให้กระจ่าง หรือกระบวนการกระจ่างค่านิยม ซึ่งเป็นแนวส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแนวการสอนเดิมที่คอยป้อนคำถามให้ผู้เรียนด้วยการอบรมสั่งสอนมาเป็นการสอนที่สร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนให้เข้าใจการนิยมในคุณค่าต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเอง ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาค่านิยมที่เขาชอบด้วยตนเอง (อนัน ปั้นอินทร์. 2534 : 11) และการทำค่านิยมให้กระจ่าง ใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างหลักสูตรและการสอนโดยใช้จิตใจของผู้เรียนเป็นแกนกลาง สร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้สอบถามความรู้สึกของตนเอง ในเรื่องต่าง ๆ ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ ค่านิยมส่วนตัวของเขาและของผู้อื่น เลือกค่านิยมของตัวเองแทนที่จะให้ผู้เรียนยึดค่านิยมตามที่ผู้อื่นหยิบให้ ส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแนวการสอนที่เป็นเรื่องข้อเท็จจริงและมโนมติมาเป็นระดับของการให้คุณค่า การตรวจสอบค่านิยมของตนเองยังคงสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาอยู่ ความเชื่อของนักการศึกษาที่สนับสนุนการทำค่านิยมให้กระจ่างเชื่อว่าค่านิยมมีลักษณะเป็นกลาง ไม่มีค่านิยมใดที่ดีแท้ตลอดไปทุกสถานการณ์ ค่านิยมเป็น ตัวบ่งชี้ความเข้าใจในชีวิตของบุคคลแต่ละคน อันจะทำให้เราเข้าใจตัวเองมากขึ้น (นาตยา ปิลันธนานนท์. 2528 : 509)

อนัน ปั้นอินทร์ (2534 : 11) กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการทำค่านิยมให้กระจ่างว่า การทำค่านิยมให้กระจ่างมุ่งที่จะใช้วิธีการคัดเลือก ค้นหาค่านิยมที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกคน ต้องการช่วยให้บุคคลได้เกิดความกระจ่าง ว่าพฤติกรรมของเขาที่แสดงออกมานั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงของเขาหรือไม่ ช่วยให้คนเราได้พิจารณาเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยการตรวจสอบจากการกระทำของเขาเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มาลาตี โหมดเขียว (2541 : 14) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างค่านิยมเป็นการที่บุคคลมุ่งใช้วิธีคัดเลือก ค้นหาค่านิยมที่มีอยู่ในตนและนำไปใช้

กับทุกคนจนเกิดเป็นความกระจ่างว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงของตนหรือไม่

อาจกล่าวได้ว่า การกระจ่างค่านิยม เป็นการที่บุคคลได้ใช้ความคิดและเหตุผลในการค้นหาค่านิยมในตนเองและนำไปปฏิบัติจนเกิดความกระจ่างว่าเป็นค่านิยมที่แท้หรือไม่ โดยการตรวจสอบจากการประพฤติปฏิบัติของตนเอง

2.3 กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification)

การกระจ่างค่านิยม เป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ ตั้งเป้าหมายและวางแผนชีวิต ตลอดจนพัฒนาความคิดเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความหมาย

ศาสตราจารย์ชาวอเมริกัน 3 คน คือ หลุยส์ แรธส์ (Louis E. Raths) เมอริล ฮาร์มิน (Merill Harmin) และซิดนีย์ ไซมอน (Sidney B. Simon) ให้แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญในการพัฒนาค่านิยม ที่มุ่งหวังการใช้ "กระบวนการกระจ่างค่านิยม" เพื่อการเอื้ออำนวยที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการกระทำของคนเราเข้าด้วยกันได้ (ศักดิ์ระพี. 2543 : 28)

การพัฒนาค่านิยมให้ผู้เรียน ครูจะต้องไม่เป็นผู้บรรยาย ผู้อธิบาย ผู้บอก จะเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เตรียมจัดสถานการณ์การเรียนรู้เพื่อยั่วยุให้ผู้เรียนคิดและตัดสินใจ กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างใช้หลัก 2 ประการ คือ

1. การยอมรับความเห็นของผู้เรียนโดยไม่ขัดแย้ง หรือชี้นำความเห็นและการกระทำให้ผู้เรียน (Psychological Satiety) ผู้สอนจะร่วมออกความเห็นตามความจำเป็น เป็นการใช้จิตวิทยาเสริมสร้างกำลังใจและความคิดเห็นให้ผู้เรียน

2. การใช้กระบวนการเป็นยุทธศาสตร์ (Clarifying Strategies) เพื่อทำให้ค่านิยมกระจ่างด้วยการใช้คำถามนำความคิดและให้ผู้เรียนวิเคราะห์ผลงานด้วยตนเอง ด้วยการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของเหตุและผลตลอดจนผลลัพธ์จากพฤติกรรม (สุวิทย์ มูลคำ, อรทัย มูลคำ. 2545 : 149)

ขั้นตอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

แรธส์ และคณะ (Raths, et at. 1966 : 30) ได้ทำการพัฒนาค่านิยมแล้วกำหนดเกณฑ์ที่จะทำให้บุคคลมีค่านิยมที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาค่านิยม ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม โดยเชื่อว่าคนเราจะมีค่านิยมที่สมบูรณ์ได้

ต้องมาจากเกณฑ์ 7 ประการ ซึ่งมีขั้นตอน 3 ประการใหญ่ อันสอดคล้องกับแนวคิดของ นาตยา ปิลันธนานนท์ (นาตยา ปิลันธนานนท์. 2528 : 25) ดังนี้

1. การเลือก
   1.1 เลือกอย่างอิสระ
   1.2 เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง
   1.3 คิดพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก
2. การเห็นคุณค่า
   2.1 ชื่นชม มีความสุข กับทางเลือก
   2.2 ยืนยันทางเลือกต่อสาธารณะอย่างเปิดเผย
3. การปฏิบัติ
   3.1 การทำต่อทางเลือกหรือกระทำตามที่เลือก
   3.2 ทำซ้ำ ๆ จนเป็นแบบแผนของชีวิต

ศักดิ์ ระพี (2543 : 29) ได้นำแนวคิดการพัฒนาค่านิยมจากเกณฑ์ 7 ประการ ของ Raths ; Harmin และ Simon ซึ่งได้จัดจำแนก 3 ประการใหญ่ ออกเป็นลักษณะ ดังนี้

การเลือกค่านิยม (Choosing)

1. เลือกอย่างอิสระ
2. เลือกจากแนวทางเลือกต่าง ๆ
3. เลือกหลังจากที่ได้พิจารณาถึงผลที่จะเกิดจากทางเลือกแต่ละอย่าง

การเห็นคุณค่าในค่านิยม (Prizing)

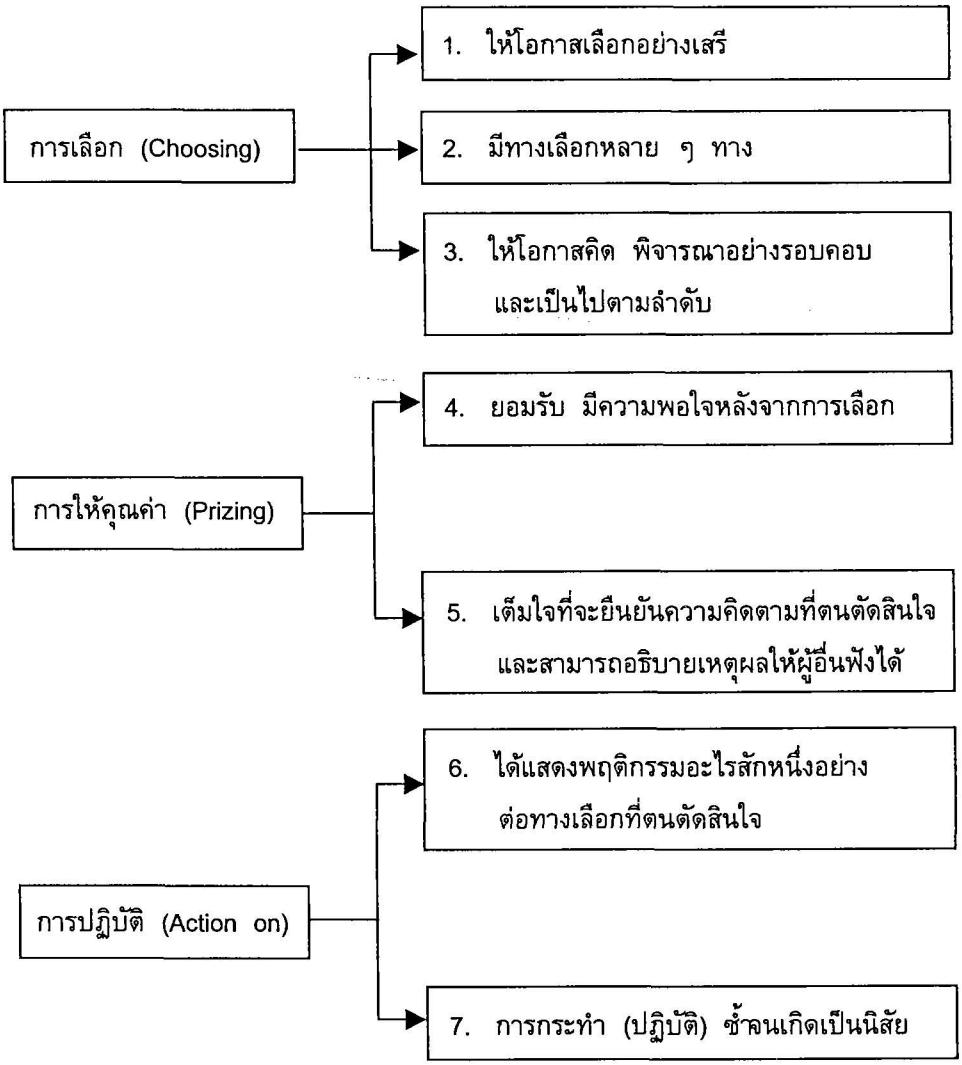
4. มีความสุขกับสิ่งที่ได้เลือก
5. เต็มใจที่จะยึดมั่นในสิ่งที่ได้เลือกนั้นโดยเปิดเผย

การปฏิบัติตามค่านิยม (Acting)

6. ทำตามสิ่งที่ได้เลือกและเห็นคุณค่า
7. ทำสิ่งนั้นซ้ำ ๆ ยึดถืออย่างเหนียวแน่นจนกลายเป็น แบบแผนการดำเนินชีวิต

ค่านิยมที่สมบูรณ์จะพัฒนามาจากกระบวนการที่คำนึงถึงความรู้สึก ความคิด เจตคติ ความต้องการและการกระทำมาผสมผสานกัน เกณฑ์ 3 ประการแรก เป็นเรื่องของการเลือกค่านิยม ซึ่งจะขึ้น อยู่กับความสามารถทางปัญญาของแต่ละบุคคล เกณฑ์ 2 ประการถัดมาเป็นเรื่องการเห็นคุณค่าในค่านิยม เห็นคุณค่าต่อสิ่งที่ได้เลือก ถือเป็นความสามารถความฉลาดทางอารมณ์ จิตใจและความรู้สึกของบุคคล เกณฑ์ 2 ประการสุดท้าย เป็นเรื่อง

การปฏิบัติตามสิ่งที่ได้เลือกและเห็นคุณค่า เกณฑ์ทั้ง 7 ประการนี้ ไม่สามารถแยกจากกันได้ แม้จะสามารถแยกความแตกต่างได้ก็ตาม เพราะบุคคลจะกระทำสิ่งใดย่อมมาจากแรงผลักดันของส่วนประกอบจากเกณฑ์ทั้ง 7 นี้ทั้งสิ้น ดังแสดงในภาพประกอบนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสร้างเสริมค่านิยม

กระบวนการกระจ่างค่านิยมทั้ง 3 ขั้นตอนใหญ่ 7 ขั้นตอนย่อย ๆ จะดำเนินการเป็นลำดับจากขั้นที่ 1 สู่ขั้นที่ 7 การเกิดค่านิยมจะบรรลุผลอย่างสมบูรณ์ได้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนครบทั้งกระบวนการ คือ การเลือกการเห็นคุณค่าและการกระทำ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. เลือกอย่างอิสระ

ค่านิยมจะเป็นผลลัพธ์จากการที่บุคคลได้มีการเลือกจากทางเลือกอย่างอิสระ โดยไม่มีการชักจูง บังคับ ขู่เข็ญ จากผู้อื่น สังคมหรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้นค่านิยมต้องเป็นการตัดสินใจเลือกอย่างอิสระด้วยตนเอง

2. เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง

การเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง เป็นการเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเองอย่างมีเหตุผลหนึ่งทางเลือก ถ้าไม่มีตัวเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง ความคิดก็จะไม่เกิดขึ้นและค่านิยมก็ไม่สามารถบังเกิดผล

3. คิดพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก

ค่านิยมต้องได้รับการเลือกที่บุคคลต้องพิจารณาและตระหนักในผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกแต่ละทาง

4. ชื่นชมมีความสุขกับทางเลือก

เมื่อบุคคลมีค่านิยมบางสิ่งบางอย่างในทางบวก นั่นคือมีความรู้สึกในแง่ดี เห็นคุณค่า ชื่นชม ยึดมั่น มีความสุขและยอมรับกับค่านิยมที่เขาเลือกนั้นและสามารถนำไปเป็นแนวทางของชีวิตได้ด้วย

5. ยืนยันทางเลือกต่อสาธารณอย่างเปิดเผย

เมื่อบุคคลเลือกบางสิ่งบางอย่างอย่างอิสระ พิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทาง จนเกิดความภูมิใจกับทางเลือกและดีใจที่ได้มีส่วนร่วมกับทางเลือกนั้น จนทำให้บุคคลอยากที่จะยืนยันในค่านิยม ต่อสาธารณะ ซึ่งโดยหลักการแล้วค่านิยมที่สมบูรณ์ทำให้บุคคลจะยอมทำเพื่อค่านิยมนั้น

6. มีการกระทำต่อทางเลือก หรือกระทำตามที่เลือก

เมื่อบุคคลมีค่านิยม ซึ่งค่านิยมสามารถเป็นเกณฑ์ของชีวิต ทำให้บุคคลมีการบำรุงรักษาค่านิยมของเขาไว้ และจะใช้เวลาในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างกับค่านิยมของเขา ดังนั้นสิ่งที่บุคคลกระทำจะสะท้อนให้เห็นค่านิยมโดยการปฏิบัติ เช่น ไม่ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย เพราะมีค่านิยมในเรื่องประหยัด

7. การกระทำซ้ำ ๆ จนเป็นแบบแผนของชีวิต

ค่านิยมที่ยึดถือจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของบุคคล ความแตกต่างของเวลา ค่านิยมจะได้รับการกระทำบ่อย ๆ ครั้ง จนกลายเป็นแบบแผนของชีวิต เช่น การแต่งกาย การคบเพื่อน การเลือกคู่ครอง การเลือกอาชีพ เป็นต้น

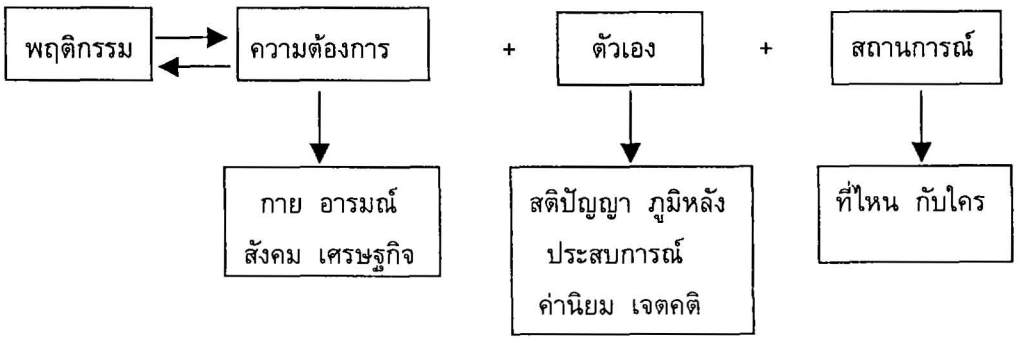
ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ค่านิยมจะพัฒนามาจากความสัมพันธ์ของความคิด จิตใจ อารมณ์และการกระทำของมนุษย์ หากบุคคลได้พัฒนาครบตามกระบวนการและผสมผสานกันอย่างดี ก็เชื่อได้ว่าค่านิยมจะมีส่วนช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดอบรมเพื่อพัฒนาค่านิยมด้วยกระบวนการนี้ ในการเรียนรู้ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบทุกกระบวนการก็ได้ แต่เมื่อจบการเรียนรู้หรือสิ้นสุดการอบรมแล้วจะต้องให้บุคคลได้ฝึกตรวจสอบค่านิยมของเขาครบทุกขั้นตอน (ปรีดา วิทยากุล. 2536 : 20)

2.4 พื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง อาศัยหลักการทางด้านจิตวิทยาเป็นพื้นฐานในการทำการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องนำหลักจิตวิทยาไปใช้เพื่อนักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน กล่าวคือ (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 104 – 106)

1. ความพร้อมของครูผู้สอนในการเข้าใจพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกทางการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง ครูจะต้องเข้าใจและยอมรับการกระทำของนักเรียน ตามแนวคิดทางจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยมของ จอห์น บี วัตสัน ที่ว่าพฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุ กล่าวคือ องค์ประกอบที่เป็นต้นตอการกระทำของคนมี 3 ประการ คือ ความต้องการ สภาพภายในของตัวเองและสถานการณ์ ซึ่งสามารถเขียนเป็นภาพ ได้ดังนี้

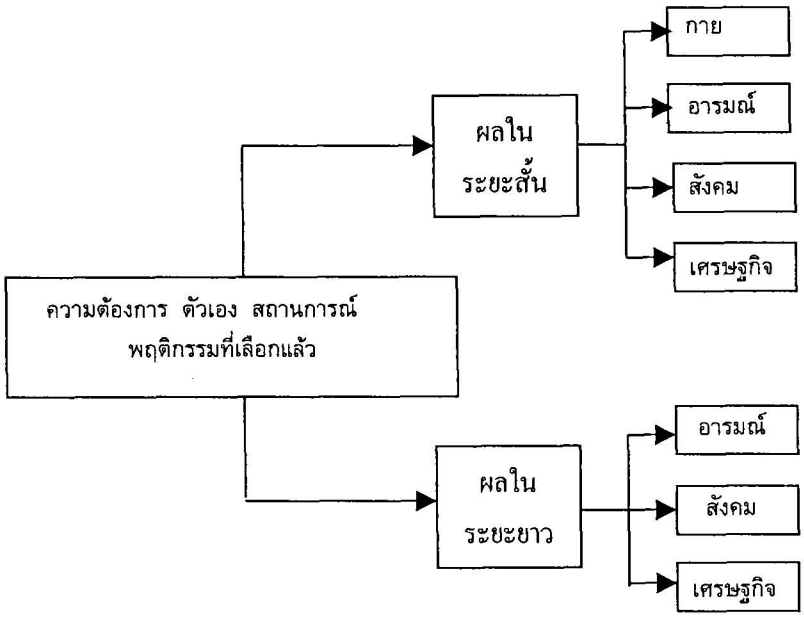

ภาพประกอบ 4 องค์ประกอบของพฤติกรรมของมนุษย์

จากภาพแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทัดเทียมกัน องค์ประกอบย่อยใดที่บุคคลให้ความสำคัญมากที่สุด จะเป็นตัวนำให้บุคคลตัดสินใจแล้วแสดงออกมาเป็น พฤติกรรม

2. พฤติกรรมมีทางเลือก จากหลักการที่ว่าพฤติกรรมมีสาเหตุนั้น การแสดงหรือการกระทำพฤติกรรมได้หลายอย่าง แต่เลือกแสดง 1 อย่าง แสดงว่าก่อนการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมนั้น ควรมีโอกาสเลือกจากการกระทำหลาย ๆ ทาง

3. พฤติกรรมมีผลลัพธ์ตามลำดับขั้นตอน การกระทำทุกอย่างต้องมีผลลัพธ์เกิดขึ้นตามมามีทั้งผลในระยะสั้นและระยะยาว ผลที่ความคำนึงถึงผลทางกาย อารมณ์ สังคมและเศรษฐกิจ เปรียบเทียบประโยชน์ที่จะได้รับกับส่วนรวมมากที่สุดแล้วเลือกทำพฤติกรรมนั้น ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 5 ผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์

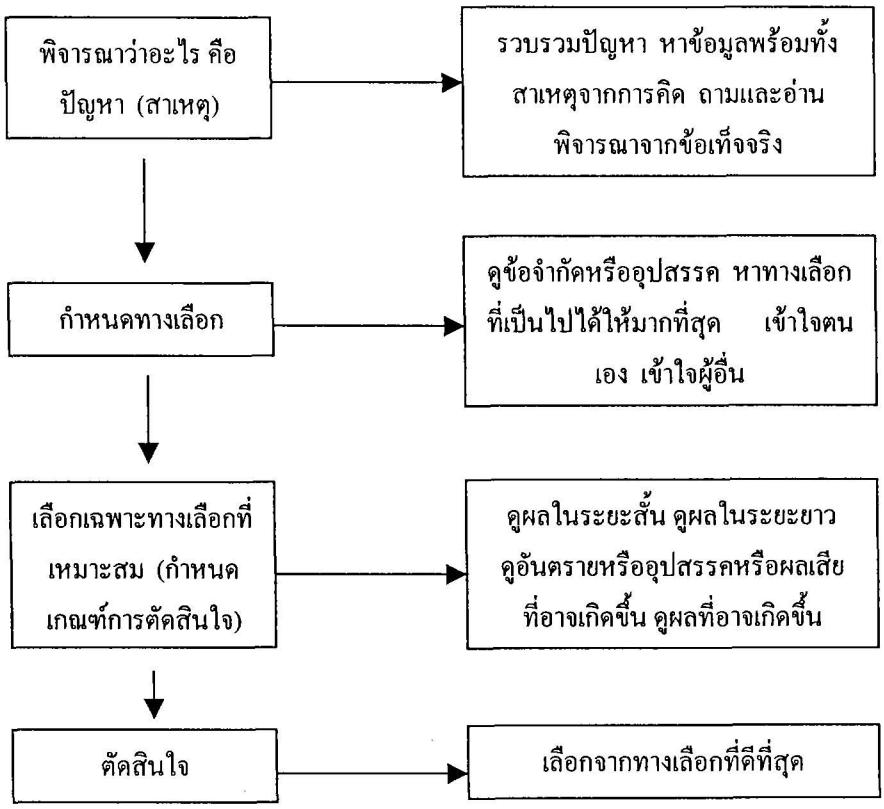
4. ความพร้อมของครูระหว่างทำการสอน ครูต้องทำตนให้เป็นผู้มีใจกว้าง รับฟังความ คิดเห็น ไม่ถือความเห็นของตนเป็นใหญ่ การจะตัดสินการกระทำอะไรดีไม่ดี ให้ใช้เหตุผลและผลลัพธ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด ของนักเรียนเป็นเกณฑ์ ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออกให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ จึงทำให้การอำนวยความสะดวกช่วยเหลือชี้แนะนักเรียนให้แสดงออกให้มากที่สุด

5. ความพร้อมในเรื่องระบบตัดสินใจ ครูผู้สอนต้องพยายามสร้างบรรยากาศให้มีการตัดสินใจอย่างมีระบบและให้ได้ฝึกตามระบบซ้ำ ๆ กัน จนเคยชินเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

วิธีการตัดสินใจเลือกค่านิยม

อนัน ปั้นอินทร์ (2534 : 27) กล่าวถึงวิธีการตัดสินใจเลือกค่านิยมว่า การตัดสินใจ รายบุคคล มักเป็นผลมาจากประสบการณ์และค่านิยมของตนเอง เพราะทุกคนมักจะตัดสินใจเลือกทางที่คิดว่าเป็นประโยชน์ที่สุดกับตัวเขาเอง ส่วนการตัดสินใจของกลุ่มต้องมีเกณฑ์เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์มากที่สุด

การตัดสินใจเพื่อเลือกปฏิบัติในการแสดงพฤติกรรมเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ที่นักเรียนจะต้องมีการฝึกหัดการตัดสินใจอย่างมีระบบและกระทำซ้ำ ๆ กันจนติดเป็นนิสัย ขั้นตอนของระบบการตัดสินใจมีดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 53)

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกค่านิยม

การตัดสินใจรายบุคล มักเป็นผลมาจากประสบการณ์และค่านิยมของตนเอง เพราะทุกคนมักจะตัดสินใจเลือกทางที่คิดว่า **เป็นประโยชน์ที่สุดกับตัวเขาเอง** ส่วนการตัดสินใจของกลุ่มต้องมีเกณฑ์เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์มากที่สุด (ปรีดา วิทยากุล. 2536 : 26)

อาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจรายบุคคลและการตัดสินใจของกลุ่มต่างมีเกณฑ์ที่เกิดจากประสบการณ์และค่านิยมของตนเอง โดยเน้นประโยชน์สูงสุดสำหรับตนเองและสังคม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟิสแพทริค (Fitzpatrick. 1975 : 1994–A) ได้นำกระบวนการกระจ่างในค่านิยมของแรธส์ มาศึกษาผลที่มีต่อความคิดรวบยอดแห่งตน บุคลิกภาพและความสามารถทางการอ่าน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 527 คน ในรัฐ วอชิงตัน ดี.ซี. จำนวน 24 โรงเรียน จัดแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในกลุ่มทดลองทำการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน ด้วยการใช้กระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยมเป็นเวลา 16 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 16 สัปดาห์ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมในการควบคุม 1.9 และประสบการณ์ของครู ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีความคิดรวบยอดแห่งตน ความสามารถในการปรับตัวด้านบุคลิกภาพและความสามารถทางการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม

กูเซียด (คณะกรรมการข้าราชการครู. 2530 : 22 ; อ้างอิงจาก Guziak. n.d.) ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนเกรด 5 จำนวน 4 ห้องเรียน โดยให้กลุ่มควบคุมจำนวน 55 คน เรียนดนตรีเป็นเวลา 8 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มทดลองจำนวน 51 คน เรียนด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยมจำนวน 8 คาบเช่นกัน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนของความคิดรวบยอดแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมและกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีส่วนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางบวกแม้ว่าจะผ่านการทดลองมาหลายสัปดาห์แล้วก็ตาม

ลอควูด (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2533 : 275–276 ; อ้างอิงจาก Lockwood. 1978) ได้วิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกระจ่างในค่านิยมของโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่า ผลการวิจัยไม่ได้ยืนยันว่าการกระจ่างค่านิยมมีผลต่อค่านิยมของนักเรียน รวมทั้งอัตมโนทัศน์ การรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและการปรับตัว อย่างไรก็ตามจากการศึกษาหาความรู้ของครูและการประเมิน พฤติกรรมของนักเรียนโดยการสังเกต ปรากฏว่าการใช้การกระจ่างค่านิยมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในห้องเรียน

งานวิจัยในประเทศ

ศิริพร ชีพประกิต (2533 : 72–73) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต จำนวน 40 คน โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการกระจ่างค่านิยมจำนวน 12 ชุด ผลการวิจัยหลังการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการคะแนนค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนค่านิยม ด้านสิ่งแวดล้อมแต่ละด้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนัน ปั้นอินทร์ (2534 : 75–82) ศึกษาเพื่อเปรียบเทียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาค่านิยม วิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างและการสอนตามคู่มือ แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้

แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 45 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอน ที่ใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยมกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้หลังการทดลองพบว่าระดับการพัฒนาค่านิยมสูงกว่าก่อนการทดลอง

ปรีดา วิทยากุล (2536 : 79–85) ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจ วิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า ความสามารถในการตัดสินใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

นาคน้อย บุตรประเสริฐ, (2538 : 118–124) ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการรู้จักตนเองด้านจริยธรรม ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างและการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้หลังการทดลองพบว่า การรู้จักตนเองด้านจริยธรรมสูงกว่าก่อนการทดลอง

มาลาดี โหมดเขียว (2541 : 83 – 8 4) ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา วิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมกับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 80 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมกับการสอนตามคู่มือครู ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการนำกระบวนการกระจ่างค่านิยมมาใช้กับนักเรียนแล้วส่งผลเชิงบวก ดังนั้น การปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม โดยกระบวนการดังกล่าวให้แก่นักเรียนจึงเป็นความสำคัญและจำเป็น อย่างยิ่ง

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

3.1 ความหมายของการตัดสินใจ

การตัดสินใจมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต ของบุคคล เพราะการกระทำพฤติกรรมทุกรูปแบบของมนุษย์ต้องผ่านการตัดสินใจก่อนเสมอ กระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงอยู่และเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รศนา อัชชะกิจ (2537 : 82) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมทุกรูปแบบของมนุษย์ก่อนแสดงให้เป็นที่ปรากฏจะต้องผ่านขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญนั่นคือ การตัดสินใจ

การตัดสินใจ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 : 340) ให้ความหมายของ คำว่าการตัดสินใจไว้ว่า หมายถึง ตกลงใจ สำหรับนักการศึกษาได้ให้ความหมายการตัดสินใจไว้หลากหลาย ดังนี้

วุฒิชัย จำนง (2523 : 3) ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ด้วยเทคนิควิธีใดก็ตามให้เหลือทางเลือกเพียงทางเดียว สำหรับนำไปปฏิบัติจริง

โกศล สุวรรณมณี (2534 : 32) กล่าวว่า การตัดสินใจ คือ การเลือกพฤติกรรมจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่หลายทาง โดยการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักเหตุผลและความเป็นไปได้และข้อตกลงใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

กรองแก้ว อยู่สุข (2535 : 15) กล่าวถึงการตัดสินใจว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกสิ่งหนึ่งจากหลาย ๆ สิ่ง หรือเลือกที่จะปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่

สุนทรี วัฒนพันธ์ (2535 : 37) ได้สรุปความหมายของการตัดสินใจว่า เป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนในอันที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาสำหรับ นำไปปฏิบัติได้จริง

รศนา อัชชะกิจ (2537 : 84) กล่าวถึงการตัดสินใจว่า การตัดสินใจเป็นพฤติกรรมขณะเมื่อบุคคลต้องเผชิญหน้ากับทางเลือกที่กำลังรอคอยการตัดสินใจ ตั้งแต่ 2 ทางเลือกขึ้นไปและจำเป็นต้องเลือกสิ่งหนึ่งจากหลายสิ่ง ในบางกรณีถ้าทีทางเลือกที่ดีมีประโยชน์มากกว่าหนึ่งสิ่ง ก็อาจเลือกสองสามสิ่งจากหลายสิ่งได้

ปรางทิพย์ อุจะรัตน์ (2541 : 21) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึงกระบวนการเกี่ยวกับการคิด วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบระเบียบเพื่อการเลือกวิธีปฏิบัติจากหลายทางเลือกที่คิดค้นไว้ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ยุดา รักไทย (2542 : 9) กล่าวว่า การตัดสินใจคือการเลือกเอาวิธีปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากวิธีปฏิบัติหลาย ๆ อย่างที่มีอยู่

สุปัญญา ไชยชาญ (2544 : 4) กล่าวถึง ความหมายของการตัดสินใจว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกเอาทางเลือกมาเป็นทางแก้ปัญหา

บุบผา เมฆศรีทองคำ (2545 : 21) กล่าวถึงความหมายของการตัดสินใจว่า หมายถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการคิด วิเคราะห์ อย่างมีระบบระเบียบและมีเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาและฝึกฝนเพื่อให้สามารถเลือกวิธีปฏิบัติจากหลาย ๆ ทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1980 : 107) กล่าวถึง "การตัดสินใจ" ว่า หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปสู่การเสี่ยงโดยมีการรวบรวมและประเมินข้อมูล มีทางเลือกหลายทางและมีสิ่งที่ประกอบอื่น ๆ อันนำไปสู่การตัดสินใจเลือก

แฮริสัน (Harrison. 1981 : 3) อธิบายถึงความหมายของ "การตัดสินใจ" ว่า หมายถึง การประเมินทางเลือกเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความคาดหวังในช่วงระยะเวลาหนึ่งเกี่ยวกับการดำเนินการที่จะทำให้ผู้ตัดสินใจนั้นสามารถเลือกการกระทำที่ทำให้บุคคลนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์

ทราเซ่ย์ (Tracey. 1991 : 85–86) กล่าวถึง "การตัดสินใจ" ว่า หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสิ่งที่ต้องกระทำ กำหนดตัวผู้กระทำ ระยะเวลา สถานที่และวิธีการที่จะต้องกระทำอย่างมีจิตสำนึกและรอบคอบ

กิลลี่ , สวานเบอร์ก , โยเดอร์ ไวส์ , มาร์ควิส และฮุลดัน , คาร์กและคอปคัท (บุบผา เมฆศรีทองคำ. 2545 : 21 ; อ้างอิงจาก Gillies. 1994 ; Swansburg & Huston. 1996 ; Clark & Copcutt. 1997) ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า "การตัดสินใจ" หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกจากทางเลือกต่าง ๆ หลาย ๆ ทางเลือก โดยมีการไตร่ตรองอย่าง

รอบคอบ คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลเพื่อเลือกทางเลือกอย่างเหมาะสมสำหรับจัดการกับปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีเหตุผลในการเลือกกระทำจากหลาย ๆ ทางเลือกอย่างเหมาะสมสำหรับจัดการปัญหาต่าง ๆ

3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Theory) หมายถึง วิธีแก้ปัญหาที่ต้องมีการวิเคราะห์และมีระบบประกอบกัน (สุปัญญา ไชยชาญ. 2544 : 60) ได้มีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ ดังนี้

ไซมอน (วุฒิชัย จำนง. 2523 : 3 ; อ้างอิงจาก Simon. 1960) กล่าวถึงธรรมชาติของการตัดสินว่ามีระดับขั้นตอน 3 ประการ ดังนี้ ในประการแรก เป็นกิจกรรมทางด้านเชาวน์ปัญญา (Intellegence Activity) หมายถึง บรรดาเสนาธิการที่จะต้องไปสืบเสาะข่าวสารสภาพการทาง สิ่งแวดล้อมสำหรับที่จะใช้ในการตัดสินใจ ในประการที่สอง เป็นกิจกรรมออกแบบ (Design Activity) หมายถึงว่า เป็นการสร้าง พัฒนา วิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ ที่น่าจะนำไปปฏิบัติได้ ในแง่สุดท้าย คือ กิจกรรมการคัดเลือก (Choice Activity) คือ การเลือกทางเลือกอันเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง

ซึ่งในขั้นตอน 3 ประการ สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจเป็นกระบวนการตามลำดับขั้น ในอันที่จะเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งออกมาสำหรับใช้ในการปฏิบัติ ฉะนั้นหลักการตัดสินใจจะไปสิ้นสุด ที่การปฏิบัติมิใช่สิ้นสุดที่การเลือกแต่อย่างใด

รีเดอร์ (เสาวภา ธรรมบุตร. 2525 : 19 – 25 ; อ้างอิงจาก Reeder. n.d.) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการตัดสินใจและการทำทางสังคม โดยกล่าวว่า การตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้น เกิดจากความเชื่อและความไม่เชื่อจะเป็นเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งความเชื่อและไม่เชื่อนี้เกิดจากสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว หรือถือว่าเป็นปัจจัยทางครอบครัวและปัจจัยทางส่วนตัวหลาย ๆ อย่างมารวมกันในการตัดสินใจ คือบุคคลอาจจะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกันแต่เหตุผลที่ทำให้เกิดการตัดสินใจจะแตกต่างกัน โดยได้อธิบายเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัยต่อไปนี้

1. เป้าหมายหรือจุดประสงค์ (Goals) ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าประสงค์ไว้ก่อนล่วงหน้า และผู้กระทำพยายามที่จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์นั้น ๆ

2. ความเชื่อ (Belief Orientation) เกิดจากความคิดความรู้ที่ผู้กระทำเข้าใจในเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกกระทำทางสังคมในการกระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่เสมอ ความเชื่ออาจจะมีพื้นฐานมาจากหลักฐาน ข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้หรือไม่ได้ก็ได้ โดยอาจจะเชื่อจากการรับรู้เอาเองหรือจากลักษณะที่เกิดความไขว้เขวก็ได้

3. ค่านิยม (Value Standard) คือ สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและการกระทำของตนเอง ค่านิยมจะแตกต่างจากความเชื่อตรงที่ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่มั่นคงและเปลี่ยนแปลงได้ยาก

4. นิสัยและธรรมเนียม (Habits and Customs) แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้ และสืบต่อกันมาด้วยประเพณีและถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วยในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากแบบอย่างพฤติกรรม ที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

5. การคาดหวัง (Expectation) คือ ท่าทีของบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นในการเลือกกระทำ พฤติกรรมของบุคคลส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับการคาดหวังและท่าทีของบุคคล

6. ข้อผูกพัน (Commitments) จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจที่กระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้สึกว่าเขารู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

7. การบังคับ (Force) เป็นตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจกระทำได้เร็วขึ้น เพราะ ในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้น เขาอาจจะยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับก็จะกระทำให้ตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้นได้เร็วขึ้น

8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำสิ่งที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ เช่น กรณีของนักศึกษาครูที่จะจบการศึกษาและคิดว่าจะตัดสินใจเป็นครู แต่เมื่อเขาคิดว่าเขามีโอกาสก็จะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปอีก เขาก็จะเลิกล้มความตั้งใจที่จะเป็นครูและหันไปเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปอีก

9. ความสามารถ (Ability) การที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตัวเอง ซึ่งจะก่อให้เกิด ผลสำเร็จและการกระทำทางสังคม

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจากคนอื่น ซึ่งจะเป็นแรงที่มาสนับสนุนให้เขาตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ

จากปัจจัยดังกล่าว จะพบว่า การกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ย่อมต้องมีเหตุผลในการกระทำเสมอและเหตุผลก็ไม่ได้จำกัดเพียงอย่างเดียว แต่จะประกอบด้วยหลายเหตุผลขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้

3.3 ประเภทของการตัดสินใจ

บาร์นาร์ด (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2527 : 85 – 88 อ้างอิงจาก Banard. n.d.) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจออกเป็น การตัดสินใจตามลักษณะงานและการตัดสินใจตามลักษณะหน้าที่ รับผิดชอบ

การตัดสินใจแบ่งตามลักษณะงาน ได้แก่

1. การตัดสินใจทางกลยุทธ์ (Strategic Decisions) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ขององค์การที่มีส่วนสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ข้อกำหนดระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งผู้ตัดสินใจส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารระดับสูงในองค์กรนั้น ๆ

2. การตัดสินใจทางการบริหาร (Administrative Decisions) หมายถึง การตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดการและดำเนินการขององค์การหรือสถาบัน

2.1 การตัดสินใจในปัญหาการดำเนินงานประจำ เช่น ปัญหาการขาดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาการขาดงานของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ เป็นการตัดสินใจที่ไม่ยุ่งยาก เพราะทำไปตามระเบียบและกฎที่วางไว้

2.2 การตัดสินใจในปัญหาหลัก มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้คาดฝันมาก่อน แต่มีความรุนแรงจนทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน การตัดสินใจในเรื่องเหล่านี้ต้องใช้ข้อมูลวิจารณญาณที่รอบคอบและความสามารถของผู้บริหารอย่างมาก

3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการ (Operating Decisions) หมายถึง การตัดสินใจในการปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการตัดสินใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถทางอาชีพเฉพาะตน มีเทคนิควิธีการทำงาน รู้จัก ตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะปฏิบัติงาน

การตัดสินใจแบ่งตามลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่

1. การตัดสินใจเมื่อผู้มีอำนาจเบื้องบนมีคำสั่ง คำบัญชา หรือนโยบายมาให้ปฏิบัติ

2. การตัดสินใจเมื่อผู้บริหารระดับสูงได้รับรายงานปรึกษามาจากผู้บริหารระดับรองเนื่องจากไม่สามารถตัดสินใจสั่งการได้เอง

3. การตัดสินใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานภายในองค์การ เป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในตัวผู้บริหารเอง ส่วนใหญ่ไม่อยู่ในนโยบายที่กำหนดแต่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายใหม่ การเปลี่ยนแปลงแนวทางบริหารองค์การ การเปลี่ยนแปลงแนวทางบริหารองค์การ การเปลี่ยนวิธีการ ปฏิบัติงาน

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 45) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้ ดังนี้

1. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์เป็นที่รู้เด่นชัด (Decisions with Certainty)

2. การตัดสินใจที่มีการเสี่ยงที่พอคำนวณได้ (Decisions with Measureed Risk) ผลลัพธ์ในกรณีนี้จะไม่แน่นอนเหมือนในข้อแรก แต่พอจะคาดคะเนได้โดยใช้หลักความน่าจะเป็นไปได้มาพิจารณาประกอบ

3. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์ไม่เป็นที่รู้ (Decisions with Uncertainty)

ในการเลือกแต่ละทางนั้นไม่สามารถคาดเดาว่าผลลัพธ์ออกมาจะเป็นอย่างไร นอกจากนี้วิธีการตัดสินใจยังสามารถจัดออกเป็นกลยุทธ์ต่าง ๆ กันได้หลายรูปแบบ

จำนง พรายแย้มแข (2529 : 25) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การตัดสินใจรายบุคคล เป็นการตัดสินใจโดยบุคคลเดียว บุคคลอาจขอคำแนะนำจากผู้อื่นแต่ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเขาเพียงผู้เดียว

2. การตัดสินใจกลุ่ม เป็นการตัดสินใจที่มีหลายคนมีส่วนกระทำ เป็นการกระจายความรับผิดชอบ สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่าถ้ามีความล้มเหลวเกิดขึ้นการตัดสินใจนั้น ๆ เป็นความผิดของกลุ่ม

3.4 กระบวนการตัดสินใจ

รศนา อัชชะกิจ (2537 : 97 – 98) ได้กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจว่ากระบวนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการในลักษณะของทีมงาน ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาที่ปรับ ให้เข้าใจตรงกัน สำหรับปฏิบัติงานภายในกรอบอย่างเป็นระบบขั้นตอนจะช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจกลวิธีในการเสนอข้อคิดเห็น สามารถสื่อสารความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

ขั้นตอนที่นิยมปฏิบัติในกระบวนการตัดสินใจมีหลายรูปแบบ จะแตกต่างเพียงรายละเอียดปลีกย่อยตัวอย่างเช่น

รูปแบบที่ 1

กระบวนการตัดสินใจ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของการตัดสินใจอย่างชัดเจน

2. กำหนดทางเลือกเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

3. ตรวจหาเพื่อหลีกเลี่ยง หรือยอมจำนนต่อข้อจำกัด

4. ดำเนินการวิเคราะห์การตัดสินใจ

5. ตัดสินใจโดยยึดวัตถุประสงค์

รูปแบบที่ 2

เมื่อการตัดสินใจมีความซับซ้อนยุ่งยากมากเท่าใด การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนจะเพิ่มความสำคัญมากเป็นเงาตามตัว กระบวนการสำหรับรูปแบบที่สอง จึงมุ่งความสนใจไปยังหลักการ พื้นฐานที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการตัดสินใจ

2. กำหนดทางเลือกของการตัดสินใจ

3. พิจารณาการเสี่ยงที่มีโอกาสเป็นไปได้

ดิงค์เลจ (ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์. 2530 : 73 – 123 ; อ้างอิงจาก Dinklege. 1977) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจโดยสรุปว่า เป็นการที่บุคคลใช้เหตุผลที่เหมาะสมในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 บอกปัญหาจากสถานการณ์ สิ่งที่ต้องตัดสินใจ คืออะไร

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 บอกทางเลือก บอกได้ว่าสถานการณ์มีทางเลือกใดบ้างในการตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว บอกผลดี ผลเสีย ของแต่ละทางเลือกได้

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก ตัดสินใจเลือกได้อย่างเหมาะสมที่สุด

ส่วน สุปัญญา ไชยชาญ (2544 : 4 – 6) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจ (Dicision Making Process) โดยสรุปว่าการตัดสินใจจะเกิดขึ้นมาได้ต้องมีทางเลือก (Alternatives) หลาย ๆ ทางเกิดขึ้นมาก่อน จากนั้นนักการจัดการผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ จึงจะมาประเมินทางเลือกเหล่านั้นเปรียบเทียบกัน เมื่อเห็นว่าทางเลือกใดเหมาะสมที่สุด (Optimal) ก็จะหยิบยกเอาทางเลือกนั้นมาเป็นทางแก้ปัญหา (Solution) กระบวนการตัดสินใจ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบและนิยามปัญหา เมื่อนักการจัดการรู้ตัวว่าตนเองกำลังเผชิญปรากฏการณ์ที่มีข้อสงสัย มีคำถามหรือมีข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข ต้องพิจารณาให้ถึงสาเหตุของปรากฏการณ์อันเป็นปัญหา เรียกว่าเป็นการค้นพบและนิยามปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและประเมินทางเลือก เมื่อได้ทางเลือกนำมาจัดระเบียบข้อมูล เป็นการพัฒนาทางเลือกได้หลาย ๆ ทาง ก็นำเอาทางเลือกเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งเรียกว่า การประเมินทางเลือก

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกทางเลือกมาเป็นทางแก้ปัญหา จากการประเมินทางเลือกทำให้ทราบว่าทางเลือกใดเหมาะที่สุดที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาการตัดสินใจที่กำลังเผชิญอยู่ ทางเลือกที่ถูกนำมาปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหานี้ เรียกว่า ทางแก้ปัญหา (Solution)

ขั้นตอนที่ 4 การลงมือปฏิบัติตามทางแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนที่นำเอาทางแก้ปัญหา มาจัดเป็นแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) เพื่อให้มีทิศทางและแนวทางในการแก้ปัญหา

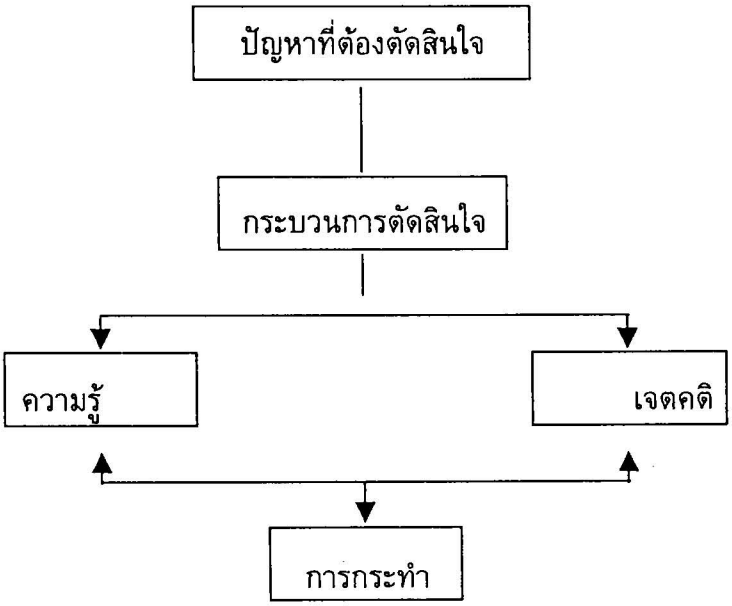
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล เป็นขั้นตอนที่วัดเอาการประพฤติปฏิบัติตามมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายของการแก้ปัญหา

กระบวนการตัดสินใจดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ ยุดา รักไทย (2542 : 25) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจกับการแก้ปัญหาเป็นของคู่กัน เมื่อใดที่มีปัญหาการตัดสินใจก็จะตามมาทันที ซึ่งผลของการตัดสินใจนี้คือสิ่งหนึ่งที่บอกว่าการแก้ปัญหานั้นจะสำเร็จหรือล้มเหลว

องค์ประกอบของกระบวนการตัดสินใจ

จากที่กล่าวข้างต้นแล้วว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีเหตุผลในการเลือกกระทำหลาย ๆ ทางเลือกอย่างเหมาะสม สำหรับจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบต่อไปนี้ (บุบผา เมฆศรีทองคำ. 2545 : 22)

"กระบวนการตัดสินใจ" ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านความรู้ เป็นองค์ประกอบที่ช่วยในการกำหนดทางเลือกและการคาดการณ์ล่วงหน้า รวมทั้งช่วยทำให้บุคคลสามารถเข้าใจถึงเจตคติของตนได้อย่างชัดเจน ตลอดจนรู้ว่าเจตคติอะไรที่บุคคลพิจารณาว่าสำคัญที่สุด และองค์ประกอบด้านเจตคติ ซึ่งเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล ฉะนั้นการตัดสินใจ จึงต้องอาศัยความรู้และเจตคติเพื่อนำมาสู่การกระทำ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 7 องค์ประกอบของกระบวนการตัดสินใจ

จากภาพประกอบ 7 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการตัดสินใจจะต้องอาศัยองค์ประกอบด้านความรู้และองค์ประกอบด้านเจตคติซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่อยู่ภายในตัวบุคคลนำมาใช้เป็นองค์ประกอบร่วมกันในการกำหนดการตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การกระทำต่อไป

ส่วน วิฑูรย์ ตันศิริคงคล (2542 : 11 – 23) ได้อธิบายองค์ประกอบในการตัดสินใจว่าองค์ประกอบในการตัดสินใจมี 4 ส่วนใหญ่ ๆ ส่วนแรก คือ **ปัญหา** หรือ **เป้าหมายในการตัดสินใจ** ส่วนที่สอง คือ **เกณฑ์ในการตัดสินใจ** และส่วนที่สาม คือ **ทางเลือก** องค์ประกอบทั้งสองส่วนหลังมักจะไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นในบางกรณีการตัดสินใจต้องพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกด้วย ซึ่งก็คือ **ความเสี่ยง** และ**ความไม่แน่นอน**

การพิจารณาองค์ประกอบต้องรอบคอบและอยู่ภายในกรอบที่สร้างสรรค์ และดีมีประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อการตัดสินใจที่มีเหตุผลที่ถูกต้อง ซึ่งมีวิธีการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

ปัญหาหรือเป้าหมายในการตัดสินใจ การตั้งปัญหาหรือเป้าหมายต้องตั้งประเด็นอย่างถูกต้องเป็นกลาง สั้น ๆ และได้ใจความ วิธีการที่กำหนดปัญหาหรือเป้าหมายนั้นจะดีกรอบผลของการตัดสินใจ ประเด็นปัญหายังส่งผลต่อการพิจารณาและประเมินทางเลือกอีกด้วย ผู้ตัดสินใจอย่างชาญฉลาดต้องขยันที่จะคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ในการทำดี ซึ่งจะเป็นโอกาสที่เปิดใช้กับทางเลือกที่ใหม่กว่า

เกณฑ์ในการตัดสินใจ เกณฑ์ในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่แท้จริง ลำดับความสำคัญของเกณฑ์หลักจะมีผลต่อการเลือกที่ชาญฉลาดและลำดับความสำคัญของเกณฑ์ก็มีผลต่อการเลือก เช่นกัน เกณฑ์ในการตัดสินใจที่กำหนดขึ้นจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าเกณฑ์ต่าง ๆ ช่วยในการพิจารณาหาข้อมูลที่ต้องการชี้ให้เห็นถึงเวลาและความพยายามที่จะใช้ไปว่า ควรจะเป็นอย่างไรจึงจะเหมาะสมและช่วยให้สามารถแนะนำหรือให้คำปรึกษากับผู้อื่น เกี่ยวกับกระบวนการเลือกที่ชาญฉลาดได้ด้วย

ทางเลือก การพิจารณาทางเลือกเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการตัดสินใจ เพราะการแก้ปัญหาที่จะให้ได้สำเร็จตามที่ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีทางเลือกที่ถูกต้องให้เลือกหรือไม่

. **ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน** ความเสี่ยง คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์ ความไม่แน่นอน คือโอกาสของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่กับการกระทำของมนุษย์ซึ่งมาจากสาเหตุหลัก คือความพึงพอใจ การตัดสินใจ ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเพื่อป้องกันความเสียหายและผิดพลาดในการตัดสินใจได้

การตัดสินใจที่ถูกต้องมาจากการคิดในสิ่งที่ดีกว่าเดิมและเน้นที่คุณค่าที่มีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม การตัดสินใจได้เร็วก่อนที่ปัญหาจะเกิด จะทำให้มีเวลาเพียงพอที่จะคิดและหาข้อมูลที่เหมาะสม มากกว่ารอให้เวลามาบีบบังคับ หรือกดดันให้เลือกทางเลือกที่ขาดเหตุผลที่ถูกต้อง (วิฑูรย์ ตันศิริคงคล. 2542 : 35)

3.5 ขั้นตอนการตัดสินใจ

วุฒิชัย จำนง (2523 : 4 – 7) ได้แบ่งกระบวนการตัดสินใจเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. การแยกแยะปัญหา หรือการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงในตัวปัญหาออกมาเพื่อสร้างความ แน่ใจ มั่นใจและรู้สึกว่ามีปัญหาเกิดขึ้นมาแล้ว
2. การหาข่าวสารเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น คือการเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น
3. การประเมินค่าข่าวสาร เพื่อดูว่าข่าวสารนั้นถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

4. การกำหนดทางเลือก เพื่อให้เกิดความครอบคลุมวิถีทางที่จะแก้ปัญหาได้หลาย ๆ วิธี

5. การเลือกทางเลือก เป็นขั้นการตัดสินใจอย่างแท้จริง

6. การปฏิบัติตามการตัดสินใจ เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจ

นัทรี แสงทองศรีกมล (2527 : 23) ได้สรุปกระบวนการตัดสินใจไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระบุปัญหา และขอบเขตของปัญหาของเรื่องที่ต้องตัดสินใจ

2. การแยกแยะประเด็นปัญหา พร้อมกับค้นหาความจริงเพื่อประเมินผลปัญหา ซึ่งในขั้นนี้ช่วยให้ผู้บริหารรู้ว่าควรจะตัดสินใจอย่างไรและใครมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

3. รวบรวมข้อมูลและข่าวสารที่ตรงกับปัญหาเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ

4. การหาทางเลือกการแก้ปัญหาไว้หลาย ๆ วิธี แล้วเปรียบเทียบเพื่อเลือกวิธีที่ดีที่สุด

5. นำวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดไปสู่การปฏิบัติ

จำนง พรายแย้มแข (2529 : 27) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจที่จะทำการใด ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้จนสามารถมองเห็นสาเหตุที่แท้จริงของเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างแจ่มชัด

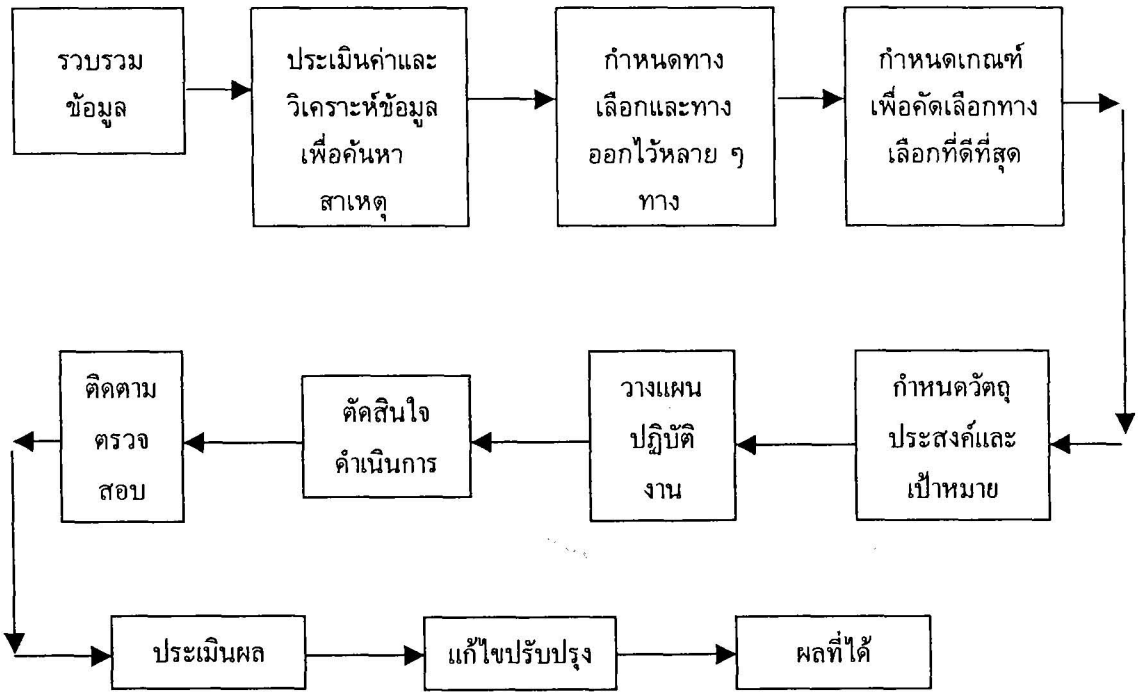
2. กำหนดทางเลือกและทางออก สำหรับสถานการณ์และปัญหาไว้หลาย ๆ ทาง

3. กำหนดเกณฑ์อย่างมีหลักการ เพื่อใช้คัดเลือกแนวทางหรือทางเลือกที่ดีที่สุด

4. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวังจะให้สัมฤทธิ์ผล

5. วางแผนปฏิบัติงานอย่างรอบคอบตามวิถีทางที่เป็นไปได้

6. ตัดสินใจลงมือดำเนินการจนบรรลุผลตามที่ต้องการ

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจที่จะกระทำการใด ๆ ให้ได้ผลตามที่ต้องการ

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจ

อัญชลีพร เตชะศิรินุกูล (2535 : 66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม กรุงเทพ ฯ จำนวน 100 คน ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ด้วยยุทธวิธีการตัดสินใจกับคู่มือครู ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนด้วยยุทธวิถีการตัดสินใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนด้วยยุทธวิธีการตัดสินใจหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนทรี วัฒนพันธ์ (2535 : 92 – 93) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธิ์ทอง "จินดามณี" อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง จำนวน 70 คน โดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์

ประเภททดลองกับการสอนตามคู่มือครูสรุปผลการค้นคว้าได้ว่า ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลองกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภท ทดลองระหว่างก่อนการเรียนกับหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรีดา วิทยากุล (2536 : 83) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน โดยใช้การสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง สรุปผลการศึกษาได้ว่าความสามารถในการ ตัดสินใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการตัดสินใจ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญยิ่ง วรรณศิริกุล (2540 : 81) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการตัดสินใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนซิโนรสวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำนวน 70 คน ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ กับการสอนตามปกติ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สูงกว่าความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาเพียเจท์ (ดวงเดือน ศาสตรภัทร แปลจาก อาร์ เมอเร โทมัส. 2535 : 270 - 298) เพียเจท์ เป็นนักจิตวิทยาที่นำเสนอทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก โดยมีแนวคิดว่าสติปัญญาเกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม รอบตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิด และการคิดเกิดจาก 2 กระบวนการ คือ ปรับรับเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) กับปรับเปลี่ยนโครงสร้าง (Accomodation) เรียกว่า โครงสร้างความคิด โครงสร้างความคิดจะมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความสมดุล (Equalibrium) ทางความคิด ถ้าบุคคลได้พบกับข้อมูลหรือสถานการณ์

ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือปัญหาขึ้น โครงสร้างความคิดจะขาดสมดุล จำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างความคิดใหม่เพื่อให้เกิดความสมดุล กระบวนการดังกล่าวทำให้บุคคลสามารถพัฒนาความ สามารถในการคิดอย่างรอบคอบ สมเหตุสมผลซึ่งเป็นความสามารถทางสมองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เรียกว่า ขั้นพัฒนาการ (Stage of Development) ขั้นพัฒนาการจะเปลี่ยนต่อเนื่องเป็นลำดับ เพียเจท์ ได้เสนอพัฒนาการความสามารถทางสมองของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดถึงช่วงอายุ 15 ปี แบ่งตามลำดับพัฒนาการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ประสาทสัมผัส (Sensorimotor Stage) ตั้งแต่เกิดถึง 2 ขวบ ขั้นนี้เด็กสามารถเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อมีปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการกระทำ การคิดของเด็กขั้นนี้ใช้สัญลักษณ์น้อยมาก เด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ จากการกระทำและการเคลื่อนไหวและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวสามารถใช้ประสาทสัมผัสได้เท่านั้น

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการ (Pre – Operational Stage) ช่วงอายุประมาณ 2 – 7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มใช้ภาษาและสัญลักษณ์ การเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ภาษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยเด็กสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่เด็กในขั้นนี้พัฒนาการคิดยังไม่สมเหตุสมผลยึดติดอยู่กับการรับรู้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับการคิด คือยึดติดกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมไม่สามารถคิดย้อนกลับโดยใช้เหตุผลยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มองปัญหาหรือเหตุการณ์ทีละด้านไม่สามารถพิจารณาหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ตัดสินสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพที่รับรู้หรือมองเห็นในขณะนั้นและเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือสิ่งของโดยไม่ใช้หลักเหตุผล

3. ขั้นปฏิบัติการด้านรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อายุประมาณ 7 – 11 ปี เป็นขั้น ที่เด็กสามารถคิดโดยใช้สัญลักษณ์และภาษา สามารถสร้างภาพแทนในใจ การคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง แก้ปัญหาเป็นรูปธรรมได้ เข้าใจหลักการคงอยู่ของสสารได้ว่า สสารแม้จะเปลี่ยนสภาพไปก็ยังมีปริมาณเท่าเดิมหรือเรียกว่า หลักอนุรักษ์ (Conservation) สามารถคิดย้อนกลับได้ รวมทั้งการจัดประเภท สิ่งของ ตลอดจนเข้าใจเรื่องของการเปรียบเทียบ สามารถใช้เหตุผลได้อย่างถูกต้องตามหลักตรรกศาสตร์ (Logical Mathematic)

4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operation Stage) อายุประมาณ 11 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่เด็กสามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมคิดอย่างสมเหตุสมผล สามารถตั้งสมมุติฐานในการแก้ปัญหา คิดแนววิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ รู้จักคิดด้วยการสร้างภาพในใจ สามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งนอกเหนือจากปัจจุบัน หรือสถานการณ์ที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ และคิดสร้างทฤษฎีได้ การคิดของเด็กจะไม่ยึดติดกับข้อมูลที่มาจากการสังเกตเพียงอย่างเดียว โดยช่วงอายุ 14 – 15 ปี พัฒนาการขั้นนี้จะสมบูรณ์ มีความสามารถในการคิดแบบอุปมาน

(Inductive) และอนุมาน (Deductive) ได้ ซึ่งเพียเจท์ เชื่อว่าองค์ประกอบทั้งหมดนี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญต่อกระบวนการการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทฤษฎีของเพียเจท์ อธิบายพัฒนาการของการคิดจากขั้นหนึ่งไปสู่ขั้นหนึ่ง อาศัยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การเจริญเติบโตของร่างกายและวุฒิภาวะ 2) ประสบการณ์ทางกายภาพและทางสมอง 3) ประสบการณ์ทางสังคม 4) สภาวะสมดุล ซึ่งเป็นกระบวนการที่แต่ละคนใช้ในการปรับตัว ขั้นพัฒนาการของความคิดจะมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับขั้น ซึ่งพัฒนาการในขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นสูงขึ้น และพัฒนาการของการคิดแต่ละคนมีลักษณะเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันในด้านอัตราความเร็วในการเกิดของแต่ละระดับของพัฒนาการ (อารุณี ไทยบัณฑิตย์. 2545 : 49)

ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาผลการฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และความสามารถในการ ตัดสินใจในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจัดอยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operation Stage) ที่ถือว่าเริ่มมีความสามารถในการคิดอย่างสมเหตุสมผลแล้วและกลุ่มตัวอย่างน่าจะส่งผล ต่อการทดลองได้เด่นชัดยิ่งขึ้น

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กรมวิชาการ (2544 : 2 – 16) ได้อธิบายเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2544

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงาม ในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านความรู้ ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในสาขาตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้นในลักษณะบูรณาการ

2. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการต่าง ๆ

3. ด้านเจตคติและค่านิยม เกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ทำให้สามารถนำทักษะกระบวนการมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ ในการดำเนินชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรมหลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

วิสัยทัศน์ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีดังนี้

1. เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมที่จะเป็นผู้นำเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบ

2. ได้บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ตามเป้าหมายของ ท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูลความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นประเทศชาติและระดับโลก เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นปัญหาร่วมสมัย ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่สามารถแสดงจุดยืนในค่านิยม จริยธรรมของตน อย่างเปิดเผยและจริงใจ ขณะเดียวกันก็รับฟังเหตุผลของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนอย่างตั้งใจ

4. การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนอย่างมีความหมาย

เป้าหมาย ความคาดหวัง เป้าหมายความคาดหวังของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำคัญคือให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

องค์ความรู้ทั้ง 5 สาระนี้ จะต้องจัดให้ผู้เรียนครบทุกสาระในทุกปี ตลอด 12 ปี ของการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การจัดสาระการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

การจัดสาระการเรียนรู้ทั้ง 4 ช่วงชั้น สามารถยืดหยุ่นได้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 และ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม ชุดการเรียนและชุดการสอน

6.1 ความหมายของชุดกิจกรรม ชุดการเรียนและชุดการสอน

ชุดการสอนหรือชุดการเรียนมาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package ได้มีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมและชุดการเรียนไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 185) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมเป็นระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อความ เร้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหาและอีกอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดการเสาะแสวงหาอันนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด สื่อการเรียนเหล่านี้เรียกอีกประการหนึ่งว่า สื่อประสม ที่เรานำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ฮุสตัน และคณะ (นิรมล จำลอง. 2540 : 14 ; อ้างอิงจาก Hcuston, et at. 1972 : 10 – 15) ได้ให้ความหมายว่า ชุดกิจกรรมเป็นชุดของประสบการณ์ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งอาจมีรูปแบบ (Format) ต่าง ๆ กัน

กู๊ด (สุดารัตน์ ไผ่พงศาวงศ์. 2543 : 51 ; อ้างอิงจาก Good. 1973 : 306) ได้อธิบายถึงชุดกิจกรรม คือ โปรแกรมทางการสอนทุกอย่างที่จัดไว้โดยเฉพาะ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้อย่างชัดเจน ชุดกิจกรรมนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำเท่านั้น

จากการศึกษาความหมายของชุดกิจกรรมและชุดการเรียนสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมหรือชุดการเรียน หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ

ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีครูคอยแนะนำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ประเภทของชุดกิจกรรม ชุดการเรียนและชุดการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 185–186) ได้แบ่งชุดการสอนออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการแบ่งชุดการสอนของ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522 : 152) และ บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542 : 94–95) ดังนี้

1. ชุดการเรียนการสอนสำหรับการบรรยาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชุดการเรียนการสอนสำหรับผู้สอน คือเป็นชุดการเรียนการสอนสำหรับกำหนดกิจกรรม และสื่อการเรียนให้ครูใช้ประกอบคำบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทการพูดของครูให้ลดน้องลง และเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนมากยิ่งขึ้น ชุดการเรียนการสอนนี้จะมีเนื้อหาเพียงหน่วยเดียว และใช้กับนักเรียนทั้งชั้น (กลุ่มใหญ่) มุ่งขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยรูปภาพ แผนภูมิ สไลด์ ฟิล์มสตริม ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง หรือ กิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น

2. ชุดการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมแบบกลุ่ม ชุดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมการร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5 – 7 คน และอาจจัดการเรียนการสอนในรูป ศูนย์การเรียน ชุดการเรียนที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์มีสื่อการเรียนหรือบทเรียนครบชุด ตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์การเรียน แบ่งไว้ในแต่ละหน่วยในแต่ละศูนย์มีสื่อการเรียนการสอนรายบุคคล หรือ ผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกันก็ได้ ในขณะทำกิจรรมการเรียนหากมีปัญหาผู้เรียนสามารถสอบถามครูได้ เมื่อจบการเรียนแต่ละศูนย์แล้ว ผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้จากศูนย์สำรองที่ครูจัดเตรียมไว้เพื่อเสริมความรู้

3. ชุดการเรียนการสอนรายบุคคล หรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการเรียนการสอนที่จัดระบบขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคล เมื่อนักศึกษาครบแล้วจะทำการทดสอบประเมินผลความก้าวหน้าและศึกษาชุดการเรียนการสอนชุดอื่นต่อไปตามลำดับ เมื่อมีปัญหาผู้เรียนจะปรึกษากันได้และผู้สอนให้ความช่วยเหลือทันที ในฐานะผู้ชี้แนะแนวทาง การเรียนด้วยชุดการเรียนการสอนนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองไปจนเต็มสุดขีดความสามารถโดยไม่ต้องเสียเวลาคอยผู้อื่น ซึ่งอาจจะเรียนที่โรงเรียน หรือ ที่บ้านก็ได้ ชุดการเรียนการสอนแบบนี้บางครั้งเรียกว่า บทเรียนโมดูล

6.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ชุดการเรียนและชุดการสอน

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542 : 95 – 97) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดการเรียนสามารถจำแนกได้ 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1. คู่มือ เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียน ภายในคู่มือจะมีคำชี้แจงถึงวิธี การใช้ชุดการเรียนการสอนอย่างละเอียด

2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยคำอธิบายเรื่องที่จะศึกษา คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมและสรุปบทเรียน

3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ อาจประกอบด้วย บทเรียนโปรแกรม สไลด์ แผ่นภาพ วัสดุกราฟิก หุ่นจำลอง แผ่นภาพโปร่งใส ฯลฯ ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอนตามบัตรคำสั่งที่กำหนดไว้

4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะทำการประเมินผลความรู้ของตนเอง ก่อนและหลังเรียน

ฮุลตัน และคณะ (วาสนา ชาวหา. 2522 : 140 ; อ้างอิงจาก Houston, et al. 1972 : 10 – 15) ให้ส่วนประกอบของชุดการเรียนไว้ดังนี้

1. คำชี้แจง (Prospectus) อธิบายถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมายขอบข่ายชุดการเรียนการสอน สิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ก่อนเรียนและขอบข่ายของกระบวนการทั้งหมดในชุดการเรียน

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives) คือ ข้อความที่กำหนดว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จอะไร หลังจากเรียนแล้ว

3. การประเมินผลเบื้องต้น (Pre – Assessment) มีจุดประสงค์ 2 ประการคือ เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนอยู่ในการเรียนจากชุดการเรียนการสอนนั้นและเพื่อดูว่าเขาได้สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์เพียงใด

4. การกำหนดกิจกรรม (Enabling Activities) คือการกำหนดแนวทาง และวิธีเพื่อไปสู่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

5. การประเมินผลขั้นสุดท้าย (Post - Assessment) เป็นข้อทดสอบเพื่อวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว

ปฐมาพร อาสน์วิเชียร (2541 : 7) กล่าวถึง องค์ประกอบของชุดกิจกรรมว่ามีส่วนประกอบ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม

2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายหลักของกิจกรรมและลักษณะของกิจกรรม

3. จุดประสงค์ของกิจกรรม เป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากที่นักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมแล้ว

4. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่บอกเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการทำกิจกรรม

5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุในกิจกรรมนั้นว่ามีวัสดุ – อุปกรณ์ อะไรบ้าง

6. เนื้อหาสาระ เป็นส่วนที่เสนอความรู้ให้กับนักเรียน

7. กิจกรรม เป็นส่วนที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติ

8. การประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุให้นักเรียนได้ประเมินความรู้ความสามารถและพฤติกรรม ของตนจากการที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม

6.4 จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม ชุดการเรียนและชุดการสอน

บลูม (ปฐมาพร อาสน์วิเชียร. 2541 : 25 ; อ้างอิงจาก Bloom. 1976 : 115 –124) กล่าวว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การให้แนวทาง (Cues) คือคำอธิบายของครูที่ทำให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนว่าเมื่อเรียนเรื่องนั้น ๆ แล้ว จะต้องมีความสามารถอย่างไร ต้องทำอะไรบ้าง

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน (Participation) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียน

3. การเสริมแรง (Reinforcement) ทั้งการเสริมแรงภายนอก เช่น สิ่งของ การกล่าวติชม หรือการเสริมแรงภายในตัวนักเรียนเอง เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ฯลฯ

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback and Corrections) จะต้องมีการแจ้งผลการเรียนและข้อบกพร่องให้นักเรียนทราบ

6.5 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ; สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สินสกุล (2523 : 134) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมมาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ “Developmental Testing” หมายถึง การนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปสอนจริง (Trial Run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงผลิตออกมา

ความจำเป็นที่ต้องหาประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมมีความจำเป็นด้วยเหตุผล ดังนี้

1. เหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการหาประสิทธิภาพเสียก่อน เมื่อผลิตออกมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ดี ก็ต้องทำใหม่เป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลา แรงงานและเงินทอง

2. ชุดกิจกรรมจะทำหน้าที่สอน โดยที่สร้างสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่ มุ่งหวัง บางครั้งต้องช่วยครูผู้สอน บางครั้งต้องสอนแทนครู ก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้ครูจึงควรมั่นใจว่า ชุดกิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง การหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้น จะช่วยให้เราได้ชุดกิจกรรมที่มีคุณค่าทางการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. การทดสอบหาประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจว่า เนื้อหาสาระที่บรรจุลงในชุดกิจกรรมเหมาะสม เข้าใจง่ายอันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น

สุดารัตน์ ไผ่พงศาวงศ์ (2543 : 56) สรุปผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมานั้น มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการเรียน การสอนให้ดีขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้จริงหรือไม่ เพียงใดก่อนที่จะนำไปผลิตออกมาใช้จริง เป็นจำนวนมากต่อไป

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

เกณฑ์ประสิทธิภาพหมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว ชุดกิจกรรมนั้นจะมีคุณค่าที่จะนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือพฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2 คือประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ ดังนั้น E_1/E_2 คือประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เช่น 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนชุดกิจกรรมแล้ว ผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองานที่ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 การกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80 ; 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะมักจะตั้งต่ำกว่านี้ เช่น 75/75

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองการจัดการเรียนรู้ ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการและการจัดการเรียนรู้โดยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม ในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวน 300 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างได้และสะดวกในการวิจัย

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบสุ่ม โดยสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) มา 2 ห้อง ด้วยการจับฉลาก จับฉลากอีกครั้งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

กลุ่มทดลอง 1 จำนวน 30 คน ที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

กลุ่มทดลอง 2 จำนวน 30 คน ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

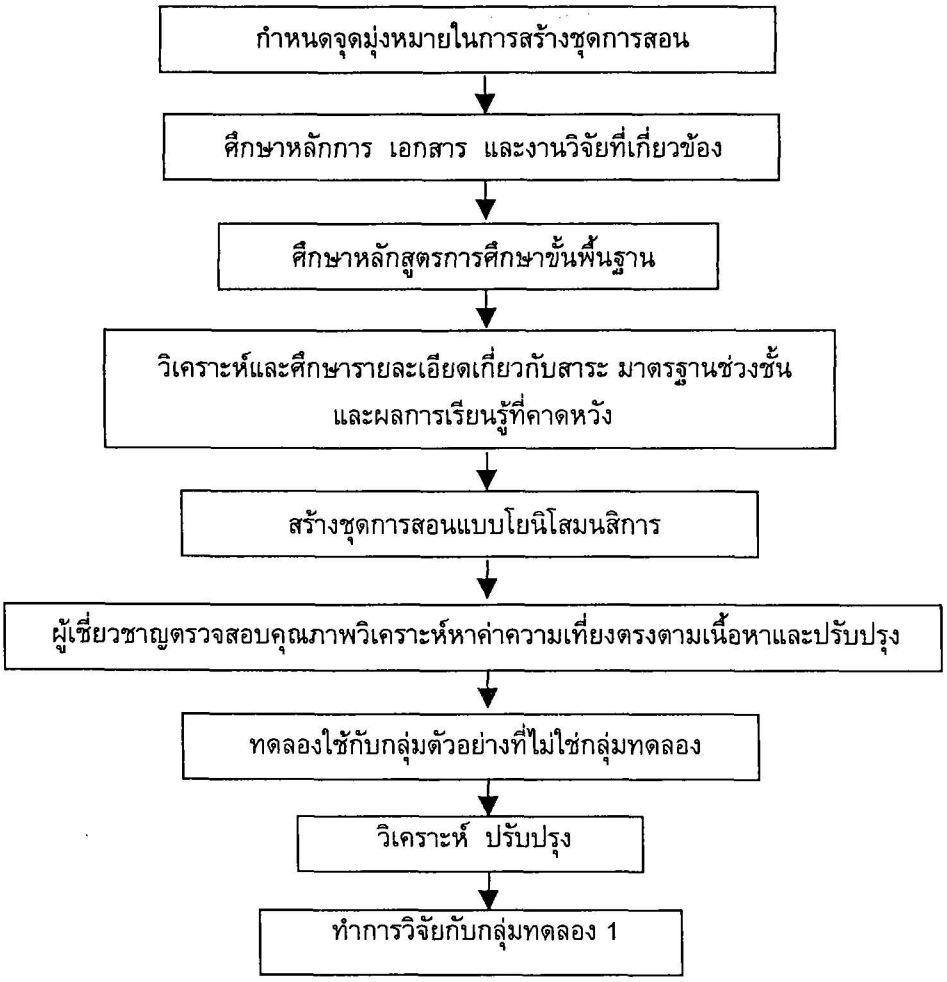
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
2. ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 9 ลำดับการสร้างชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

จากภาพประกอบ 9 เป็นการแสดงลำดับขั้นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อสร้างชุดการสอนที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2 ศึกษาหลักการและการสร้างชุดการสอน วิธีการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือเกี่ยวกับพุทธธรรมตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งฝ่ายฆราวาสและพระสงฆ์

1.3 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จุดหมายของหลักสูตรมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาตรฐานช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างชุดการสอน

1.4 วิเคราะห์และศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสาระ มาตรฐานช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะนำมาสร้างชุดการสอน สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.5 สร้างชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

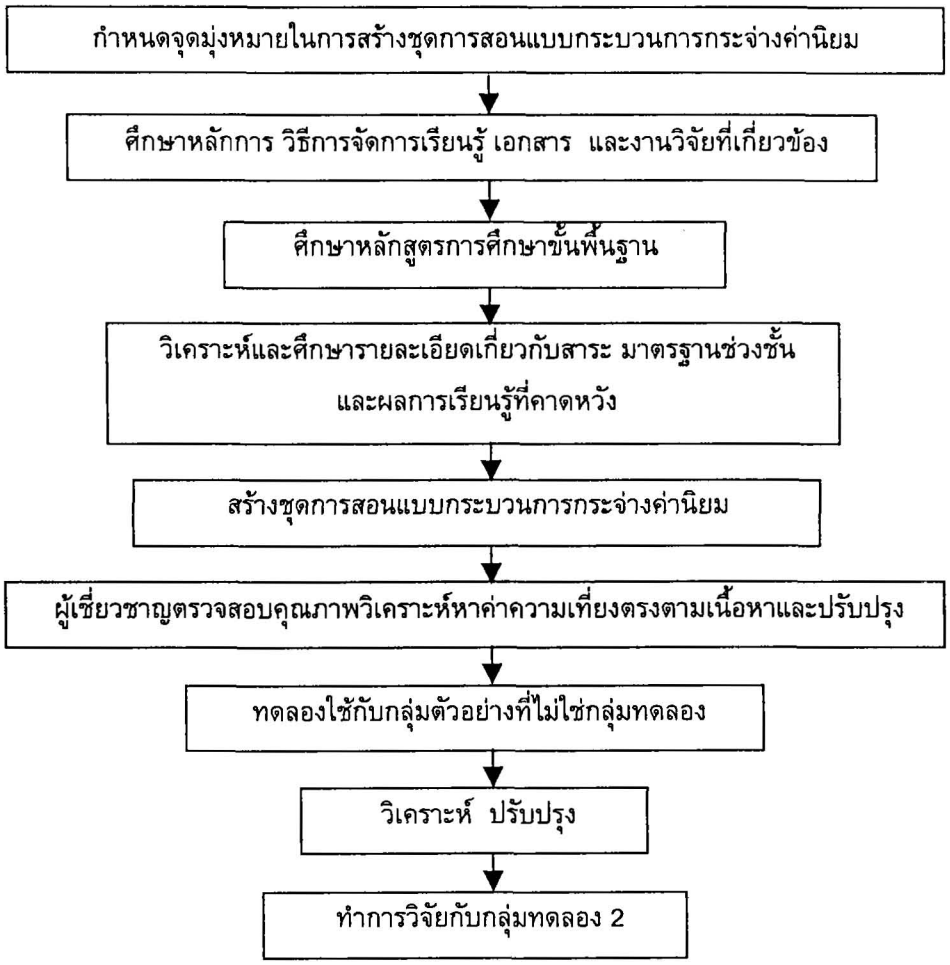
1.6 นำชุดการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงความถูกต้องของสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของชุดการสอน

1.7 นำชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของเครื่องมือวิจัยและดูความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้กับเวลาที่กำหนด

1.8 วิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนให้ดียิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

1.9 นำชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ ไปสอนเพื่อการวิจัยต่อไป

2. ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 10 ลำดับการสร้างชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

จากภาพประกอบ 10 เป็นการแสดงลำดับขั้นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม อย่างมีคุณภาพสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 ศึกษาหลักการ วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างค่านิยม จากเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.3 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จุดหมายของหลักสูตรมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตใน

สังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาตรฐานช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างชุดการสอน

2.4 วิเคราะห์และศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสาระ มาตรฐานช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังที่จะนำมาสร้างชุดการสอน สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.5 สร้างชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม จำนวน 16 คาบ

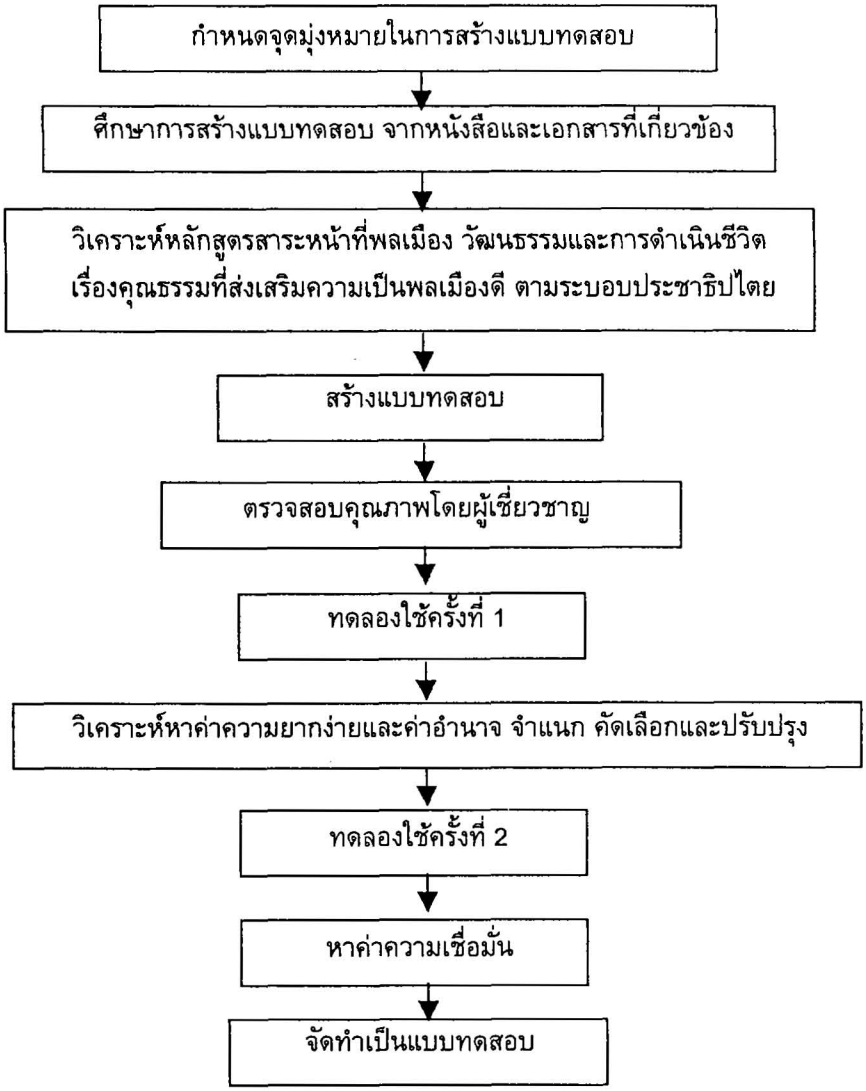
2.6 นำชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ นำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและแก้ไข ปรับปรุงความถูกต้องของสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้

2.7 นำชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ของเครื่องมือวิจัยและดูความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ กับเวลาที่กำหนด

2.8 วิเคราะห์ปรับปรุงชุดการสอนให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

2.9 นำชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมไปสอนกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย ต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามขั้นตอนดังภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 11 ลำดับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากภาพประกอบ 11 เป็นการแสดงลำดับขั้น การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 - 140) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2522 : 1 - 40)

3.3 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมเรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และสร้างตารางวิเคราะห์ หลักสูตรจากสาระการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหลักของ บลูม (Bloon. 1956 : 49 - 50) เป็นเกณฑ์ในการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดจากสาระการเรียนรู้และจำนวนข้อสอบการวิเคราะห์พฤติกรรม ที่ต้องการวัด 4 ด้าน คือด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้และการวิเคราะห์

3.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามสาระการเรียนรู้ โดยยึดหลักเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่สอนจำนวน 100 ข้อ

3.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อแก้ไขปรับปรุง

3.6 นำแบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา คือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.5 หรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไปและปรับปรุงแก้ไขด้านภาษาในคำถามและตัวเลือกนำไปทดสอบกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีที่ผ่านการเรียนเรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมาแล้ว จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.7 นำผลการสอบจากกระดาษคำตอบของผู้เรียนมาตรวจให้คะแนนโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนข้อตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก ได้ 0 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยาก ง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซ็นต์ ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 6 – 32) เลือกข้อสอบที่มีความยาก ง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จำนวน 40 ข้อ ข้อสอบที่คัดเลือกไว้มีความเที่ยงตรงตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบ ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .24 - .80 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 - .74

3.8 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดสอบกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR.20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่น .81

3.9 จัดพิมพ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ต่อไป

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง จงขีดกากบาท (X) ในกระดาษคำตอบที่เลือกเพียงคำตอบเดียว

ข้อ 0 การแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ข้อใดเหมาะสมที่สุด

ก. การบริจาคเงินแก่ผู้ยากไร้

ข. การซื้อหนังสือและเสื้อทองแดง

ค. การปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท

ง. การซื้อของที่ระลึกในโอกาสต่าง ๆ

จ. การถวายสักการะพระบรมฉายาลักษณ์

ตอบ ค

ข้อ 00 การให้ในกรณีใดที่นับว่าเป็นการเสียสละ

ก. ผู้อำนวยการมอบของขวัญแก่นักเรียนดีเด่น

ข. นายกรัฐมนตรีนำถึงยังชีพไปแจกให้แก่ผู้ประสบอุทกภัย

ค. ประชาชนร่วมกันบริจาคช่วยคนที่บ้านไปไหม้

จ. นักเรียนชั้น ม. 1 ได้รับถ้วยรางวัลชนะเลิศการแข่งขันฟุตบอล

ง. นักเรียนได้รับแป้งฝุ่นแถมจากการซื้อสบู่

ตอบ ค.

4. แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ แบบทดสอบวัดความสามารถในการ ตัดสินใจที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบโดยปรับปรุงจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการ ตัดสินใจ จากงานวิจัยของ ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์ (2530 : 73 - 123) และได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการตัดสินใจกับสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งลักษณะของแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ จำนวน 7 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มีข้อคำถามสถานการณ์ละ 5 ข้อ รวมคำถาม 35 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ซึ่งประกอบด้วยปัญหาที่จะต้องตัดสินใจคืออะไร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางเลือก ทางเลือกที่มีอยู่ข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะต้องตัดสินใจเลือก ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ มีหลักในการให้คะแนน ดังนี้

(1) สามารถตอบได้ว่าสถานการณ์นั้นอะไรคือปัญหา

(2) สามารถตอบได้ว่าข้อมูลใดที่เป็นประโยชน์ที่ใช้ในการตัดสินใจ

(3) สามารถบอกได้ว่ามีทางเลือกใดบ้างในการตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหา

(4) สามารถบอกผลดี ผลเสียของแต่ละทางเลือกได้

(5) สามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดได้

การให้คะแนนในการตรวจแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ จึงให้คะแนนทุกขั้นตอนซึ่งถ้าผู้เรียนตอบถูกให้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

4.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจฉบับนี้ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง ความเหมาะสมของภาษา และเลือกสถานการณ์ จำนวน 6 สถานการณ์ รวมคำถาม 30 ข้อ ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .26 - .70 และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ ตั้งแต่ .22 - .80

4.3 ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR - 21 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่น .76

4.4 จัดพิมพ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้แล้วพิจารณาว่าถ้าผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวจะมีการตัดสินใจอย่างไร โดยใช้กระบวนการในการตัดสินใจ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 บอกปัญหาจากสถานการณ์

เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกปัญหาจากสถานการณ์ได้และรู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์

เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจได้

ขั้นที่ 3 บอกทางเลือก

เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่ามีทางเลือกใดบ้าง ในการตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 พิจารณาตัวเลือกแต่ละตัวเพื่อการตัดสินใจ

เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาตัวเลือกแต่ละตัวเพื่อการตัดสินใจโดยสามารถบอกผลดี ผลเสียของแต่ละทางเลือกได้และทางเลือกใดมีน้ำหนักดีกว่าและจะแก้ปัญหาในขั้นที่ 1 ได้หรือไม่

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก

เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดได้

ตัวอย่างสถานการณ์ 1

ปรีชาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ปรีชาเพิ่งจะสอบเข้าเรียนในโรงเรียนนี้ได้ 2 เดือนเศษ ๆ ปรีชาไม่มีเพื่อนมากนักเพราะเพื่อนที่เรียนด้วยกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่ไม่ได้สอบเข้าเรียนโรงเรียนนี้

ในห้องเรียนของปรีชามีนักเรียนชื่อศุภชัยเป็นลูกของเจ้าของบริษัทมีเงินทองใช้จ่ายมาก มีเพื่อนมาก และเป็นหัวโจกของห้อง ปรีชาอยากเป็นเพื่อนกับศุภชัยเช่นกันกับคนอื่น ๆ ซึ่งศุภชัยก็ชวนปรีชาไปร่วมกิจกรรมด้วย

วันแข่งกีฬาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดรอบชิงชนะเลิศ ระหว่างการเชียร์เกิดทะเลาะกัน ระหว่างกองเชียร์ของโรงเรียนปรีชาและโรงเรียนคู่แข่ง ทำร้ายกันจนได้รับบาดเจ็บเพื่อน ๆ ในห้องกลุ่มศุภชัยเจ็บแค้น ตกลงว่าจะต้องยกพวกไปชกต่อยกับโรงเรียนคู่แข่ง ถ้าใครไม่ไปถือว่าไม่ใช่เพื่อนของศุภชัย และจะไม่ให้เพื่อนคนอื่น ๆ คบด้วย ปรีชาตัดสินใจไม่ได้ว่าจะ

ทำอย่างไรดี ถ้าบอกให้ครูทราบและไม่ไปก็เป็นคนขี้ขลาด ไม่มีเพื่อน แต่ถ้าไปชกต่อยกับนักเรียนโรงเรียนอื่นก็ผิดวินัยของทางโรงเรียนและถูกลงโทษ

คำชี้แจง จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามข้อ 1 – 5

1. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร
   ก. กลัวไม่มีเพื่อนและกลัวถูกทำร้ายร่างกาย
   ข. ไม่ทราบว่าจะร่วมมือกับศุภชัยหรือจะบอกครู
   ค. ไม่ทราบว่าจะบอกครูหรืออยู่โรงเรียนเรียนหนังสือตามปกติ
   ง. ไม่ทราบว่าจะร่วมมือกับศุภชัยหรือบอกครูและอยู่โรงเรียนเรียนหนังสือตามปกติ
2. ข้อมูลตอนใดที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือก
   ก. การไปมีเรื่องกับเพื่อนต่างโรงเรียนเป็นการผิดวินัย
   ข. ปรีชากลัวการลงโทษจากโรงเรียน
   ค. ปรีชาเป็นนักเรียนใหม่ไม่มีเพื่อน
   ง. ปรีชาอยากเป็นเพื่อนกับศุภชัย
3. จงบอกทางเลือกจากสถานการณ์ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
   ก. ไม่สนใจเพราะกลัวครูทำโทษ
   ข. แจ้งให้ครูทราบกับร่วมมือกับศุภชัย
   ค. อยู่โรงเรียนตามปกติ กับแจ้งให้ครูทราบ
   ง. ร่วมมือกับศุภชัยและเพื่อนกับแจ้งให้ครูทราบและอยู่โรงเรียนเรียนหนังสือตามปกติ
4. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด
   ก. แจ้งให้ครูทราบ
      ผลดี : ครูช่วยคลี่คลายปัญหา
      ผลเสีย : เพื่อนไม่เข้าใจและไม่คบด้วย
   ข. อยู่โรงเรียนตามปกติ
      ผลดี : ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
      ผลเสีย : ไม่มีเพื่อน

ค. ร่วมมือกับศุภชัยและเพื่อน

ผลดี : มีเพื่อนและไม่ถูกเพื่อนว่าเป็นคนขี้ขลาด

ผลเสีย : ผิดวินัยของโรงเรียน

ง. ไม่สนใจ เพราะกลัวครูทำโทษ

ผลดี : ไม่มีความผิด

ผลเสีย : ไม่มีเพื่อน

5. ถ้านักเรียนเป็นปรีชานักเรียนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใด

ก. ไม่สนใจ

ข. แจ้งให้ครูทราบ

ค. ร่วมมือกับศุภชัยและเพื่อน

ง. อยู่โรงเรียนเรียนหนังสือตามปกติ

เฉลย 1. ง 2. ก 3. ง 4. ก 5. ข

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแนวแบบ Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 216) ซึ่งมีรูปแบบการทดลองดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE_1	T_1	X_1	T_2
RE_2	T_1	X_2	T_2

โดยกำหนดให้

RE_1 แทน กลุ่มทดลอง 1

RE_2 แทน กลุ่มทดลอง 2

T_1 แทน คะแนนจากการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

T_2 แทน คะแนนจากการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

X_1 แทน การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้การคิดแบบโยนิโสมนสิการ

X_2 แทน การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกระจ่างค่านิยม

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)

2. วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้น ดังนี้

2.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน

2.2 ทำการสอนกลุ่มทดลอง 1 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กลุ่มทดลอง 2 ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกันและระยะเวลาเท่ากันคือ 16 คาบ

2.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมเรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตยและแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง

2.4 ตรวจผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง 1 กับกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้ t-test แบบ Difference Score ของสก๊อต (Scott)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ในสังคม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ก่อนการทดลองและหลัง การทดลอง ในกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample

3. เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการบันทึกมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package For The Social/Personal Computer : SPSS/PC)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 คะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) จากสูตร ของ Ferguson (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73), อ้างอิงมาจาก Ferguson. 1976 : 47

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) จากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - \left(\sum X\right)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ แทน ผลบวกของกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว

$\sum X$ แทน ผลบวกของคะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนคน

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยมีดัชนีความสอดคล้อง (Index of onsistent) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531. : 124)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ (Item Analysis) ใช้เทคนิค 27 % กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ จากตารางวิเคราะห์ข้อสอบของ จุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 6–32)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 (KR - 20) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2}\right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

p แทน สัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกในข้อหนึ่ง ๆ

q แทน สัดส่วนของผู้ที่ตอบผิดในข้อหนึ่ง ๆ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนจากแบบทดสอบ

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ โดยใช้สูตร ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตรที่ 21 (KR - 21) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 199)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\overline{X}(n-\overline{X})}{ns_t^2}\right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\overline{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของเครื่องมือวัด

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัด

2.5 หาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 185)

$$SE_{est} = S\sqrt{1 - r_{tt}}$$

เมื่อ SE_{est} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบทดสอบ

S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ

r_{tt} แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 ทดสอบสมมุติฐานข้อ 3 - 6 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ด้วยสถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Sample (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 193)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - \left(\sum D\right)^2}{N-1}}}$$

$$df = N-1$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

D แทน ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่

3.2 ทดสอบสมมุติฐานข้อ 1 - 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจ ของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้สถิติทดสอบ t-test ในรูปผลต่างของคะแนนแบบ difference Score คำนวณจากสูตร (Scott. 1966 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

ซึ่ง $S_{MD_1 - Md_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{N_1} + \frac{S_D^2}{N_2}}$

$$S_D^2 = \frac{\Sigma(D_1 - MD_1)^2 + \Sigma(D_2 - MD_2)^2}{N_1 + N_{2-2}}$$

$$df = N_1 + N_2 - 2$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution

D แทน คะแนนของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน

D_1 แทน ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1

D_2 แทน ผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 2

MD_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1

MD_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 2

S_D^2 แทน ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความแตกต่าง ระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

n_1 แทน จำนวนคนในกลุ่มทดลอง 1

n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มทดลอง 2

$S_{MD_1-MD_2}$ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
n	แทน	จำนวนผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\overline{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างจากการทดสอบก่อนการทดลอง
$\overline{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างจากการทดสอบหลังการทดลอง
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มทดลอง 1 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และจำนวนคนในกลุ่มทดลอง 2 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
SD_1	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างระหว่างคะแนนก่อนการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง
SD_2	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างระหว่างคะแนนหลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง
$S_{MD1 - MD2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2
df	แทน	แทนชั้นแห่งความเป็นอิสระ
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละจุดมุ่งหมายดังนี้

1. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม โดยมีสมมุติฐานว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันโดยใช้ t-test Independent ในรูป Difference score ได้ผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD1 - MD2}$	t
กลุ่มทดลอง 1	30	9.07	17.23			
				.47	1.39	.33
กลุ่มทดลอง 2	30	15.00	22.70			

จากตาราง 2 พบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลอง 1 ที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับผู้เรียนกลุ่มทดลอง 2 ที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 ที่ว่าเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม โดยมีสมมุติฐานว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกัน โดยใช้ t-test Independent ในรูป Different score ได้ผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD1-MD2}$	t
กลุ่มทดลอง 1	30	8.37	13.00			
				- 1.07	.867	- 1.23
กลุ่มทดลอง 2	30	8.40	14.10			

จากตาราง 3 พบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลอง 1 ที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับผู้เรียนกลุ่มทดลอง 2 ที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 3 และข้อที่ 5 ที่ว่าเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม โดยมีสมมุติฐานว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยใช้ t-test Dependent Sample ได้ผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\overline{X}_1$	SD_1	$\overline{X}_2$	SD_2	t
กลุ่มทดลอง 1	30	9.07	3.53	17.23	5.99	8.19**
กลุ่มทดลอง 2	30	15.00	6.00	22.70	3.69	7.92**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองที่ 2 ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 4 และข้อที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม โดยมีสมมุติฐานว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการและชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น โดยใช้ t-test Dependent Sample ได้ผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจ ของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\overline{X}_1$	SD_1	$\overline{X}_2$	SD_2	t
กลุ่มทดลอง 1	30	8.37	2.74	13.00	3.51	7.31**
กลุ่มทดลอง 2	30	8.40	2.99	14.10	3.47	9.63**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าผู้เรียนในกลุ่มทดลองที่ 2 ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมสรุปสาระสำคัญ และผลการศึกษาได้ดังนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
5. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
6. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกัน
3. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

6. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากจำนวน 6 ห้องเรียน จับฉลากมา 2 ห้องเรียน แล้วนำมาจับฉลากอีกครั้งเพื่อแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มละ 30 คน รวม 60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 8 ชุด ชุดละ 1 เรื่อง

2.2 ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 8 ชุด ชุดละ 1 เรื่อง

2.3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย 8 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดของสาระคือเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความเสียสละ การตรงต่อเวลา ความกล้าหาญทางจริยธรรม การมีระเบียบวินัย และการยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ – ความจำ	จำนวน 7 ข้อ
ด้านความเข้าใจ	จำนวน 10 ข้อ
ด้านการนำไปใช้	จำนวน 10 ข้อ
ด้านการวิเคราะห์	จำนวน 10 ข้อ
ด้านการประเมินค่า	จำนวน 3 ข้อ

รวมทั้งหมด 40 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .24 - .80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20 - .74 และค่าความเชื่อมั่น .81

2.4. แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการวิจัยโดยใช้กระบวนการตัดสินใจของดิงค์เลจ โดยปรับปรุงจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจจากงานวิจัยของทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์ (2530 : 73 - 123) ลักษณะแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ในแต่ละสถานการณ์ มีข้อคำถาม สถานการณ์ละ 5 ข้อ แต่ละข้อคำถามเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งมีขั้นตอนต่อเนื่องกันดังนี้

2.4.1 สถานการณ์นั้น อะไรคือปัญหา

2.4.2 ข้อมูลใดที่เป็นประโยชน์ที่ใช้ในการตัดสินใจ

2.4.3 ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก

2.4.4 การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .26 - .70 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .22 - .80 มีค่าความเชื่อมั่น .76

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทำการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

3.2. ดำเนินการทดลอง โดยจับฉลาก ผู้เรียนกลุ่มทดลอง 1 จัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และกลุ่มทดลอง 2 จัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน แบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนทั้งสองกลุ่ม ใช้เวลาในการสอน กลุ่มละ 8 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาที่ใช้ในการสอน กลุ่มละ 16 ชั่วโมง

3.3. ทำการทดสอบหลังการเรียนรู้ทั้งกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 จากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t – test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 จากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลอง กับหลังการทดลอง แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t – test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลอง กับหลังการทดลองแล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t – test แบบ Dependent Sample

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการบันทึกมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS / PC)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม สรุปผลได้ดังนี้

1. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอน แบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ กับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมต่างมีลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีการสร้างบรรยากาศ และเร้าความสนใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีอิสระ และเสรีภาพในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะการเรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีการสร้างศรัทธาด้วย การนำเสนอสิ่งเร้าจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียนรู้ เช่น การเสนอด้วยรูปภาพ เพลงที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสรุปแนวคิด หรือบรรยายความรู้สึก ที่มีต่อภาพทำให้บรรยากาศในการเรียนดี ไม่เคร่งเครียด ซึ่งสอดคล้องกับสุมน อมรวิวัฒน์ (2530 : 71) ที่กล่าวว่า ศรัทธาเกิดขึ้นจากองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ บุคคลผู้สั่งสอน อบรม มีความรู้จริง สามารถอบรมสั่งสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างได้ผล และผู้สั่งสอนอบรมจัดสภาพแวดล้อมอุปกรณ์ และตัวอย่างที่น่าสนใจ เร้าให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ส่วนการเรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีกิจกรรมขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการสร้างบรรยากาศ และเร้าความสนใจที่ทำให้ผู้เรียนมีการใฝ่รู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ หรือแสดงความรู้สึกอย่างอิสระด้วยตนเองโดยไม่มีขีดจำกัดด้วยสื่อที่เป็นรูปภาพ สถานการณ์ เพลง และประเด็นคำถาม ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสมเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เขาใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ บรรยากาศที่ดีจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นมีความสุข และสร้างความสนใจที่อยากจะเรียนรู้เพิ่มเติม (บรรณาธิการสื่อพลัง. 2546 : 12)

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการและชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมเป็นกิจกรรมที่มีระบบทั้งส่วนที่เป็นสาระ และกระบวนการคิดเพราะเป็นกิจกรรมปลายเปิด ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการตั้งแต่ศึกษาคำชี้แจงจุดประสงค์ของกิจกรรม สาระการสร้างบรรยากาศเร้าให้เกิดความสนใจการศึกษาสถานการณ์และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

แก้ปัญหา ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยไม่มีขีดจำกัดของการคิด ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปรึกษาหารือ การทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุดของกลุ่มตน ทำให้เกิดความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถอันเป็นแรงจูงใจในการที่จะเรียนรู้จนได้รับผลสำเร็จ ฉะนั้น การที่ผู้เรียนมีเสรีภาพ และอิสระในการเรียนรู้ไปทีละขั้นตอนอย่างมีระบบจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ จอห์น ดิวอี้ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีต้องเกิดจากการปฏิบัติ และยังสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาแบบปฏิบัตินิยมที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

จากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก

2.1 ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมต่างมีลักษณะเดินของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งฝึกให้ผู้เรียนได้คิด และตัดสินใจเป็นอย่างเป็นระบบ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการเป็นการนำเอาวิธีคิดอย่างเป็นระบบผสมผสานกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ฝึกให้ผู้เรียนต้องพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ศึกษา และนำเข้าสู่ระบบความคิดให้ถูกต้องจัดจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ทั้งในด้านดีก่อให้เกิดประโยชน์ และด้านไม่ดีก่อให้เกิดโทษ หรือความเสียหาย สรุปคุณค่าของความคิดได้ฝึกคิด และตัดสินใจเลือกที่จะกระทำด้วยเหตุผลที่เหมาะสม และหาทางป้องกันได้อย่างถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2535 : 39) ที่กล่าวว่า วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าสอนให้ยึดหลักเหตุและผลในการใช้สติปัญญาพิจารณาปัจจุบันย้อนไปสู่อดีต และเพ่งผลที่จะเกิดในอนาคต เป็นการเชื่อมโยงความคิดหลายวิธี เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง บนฐาน และทิศทางการคิดด้วยตนเองคือ คุณธรรม ซึ่งกำกับให้บุคคลคิดดี

ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม เป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ ตลอดจนพัฒนาความคิดให้สัมพันธ์กับการกระทำของคนเราเข้าด้วยกัน มีขั้นตอนฝึกให้ผู้เรียนได้คิดได้ตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการด้านความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนได้อย่างเป็น

รูปธรรม เนื่องด้วยกิจกรรมเป็นการคิดด้วยตนเอง เมื่อมีการตัดสินใจผู้เรียนจึงคิดถึงประโยชน์เพื่อตนก่อน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าการตัดสินใจรายบุคคล มักเป็นผลมาจากประสบการณ์และค่านิยมของตน เพราะทุกคนมักจะตัดสินใจเลือกทางที่คิดว่าเป็นประโยชน์ที่สุดกับตัวเขาเอง (ปรีดา วิทยากุล. 2536 : 26)

2.2 ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม ผู้เรียนได้ฝึกฝนวิธีคิด และการตัดสินใจบ่อยครั้ง ตามกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละชุดการสอนอย่างมีระบบทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล ผู้เรียนมีความกล้าที่จะตัดสินใจ เมื่อพบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่กลัวปัญหาและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ แฮริสัน (Harrison. 1981 : 3) ที่กล่าวว่า การประเมินทางเลือก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความคาดหวังในช่วงระยะเวลาหนึ่งเกี่ยวกับการดำเนินการที่จะทำให้ ผู้ตัดสินใจนั้นสามารถเลือกการกระทำที่ทำให้บุคคลนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งสอดคล้องกับข้อค้นพบของนักจิตวิทยาที่ว่าการตัดสินใจเป็นสิ่งที่ทำให้คนมีความเชื่อมั่นตนเองมากขึ้น หากเขาตัดสินใจได้ถูกต้อง (อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ (โพธิสุข). 2545 : 126)

จากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่า ความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

ในการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 – 5 คน ตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรมอย่างเป็นระบบทำให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ปรึกษาหารือ สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เด็กเก่งได้ช่วยเหลือเด็กอ่อนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับ บลูม (Bloom. 1956 : 48-50) ที่กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุดของกลุ่มการทำงานร่วมกันที่ก่อให้เกิดเป้าหมาย และมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการทำงานคนเดียว ซึ่งทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่าผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

ผู้เรียนได้ฝึกการคิดตัดสินใจอย่างเป็นระบบด้วยวิธีคิดแบบคุณโทษ และทางออก และวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม อย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 16 ชั่วโมง ทำให้เกิดประสบการณ์ในการคิด และรู้ขีดความสามารถของตนเอง เนื่องด้วยกิจกรรมของชุดการสอนมีการระดมพลังสมองเพื่อการตัดสินใจของกลุ่ม และฝึกการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อเป็นการยืนยันความคิดของตนประกอบกับมีการทดสอบความสามารถในการตัดสินใจทุกครั้งที่จบบทเรียนแต่ละชุด และสามารถทราบผลการทดสอบทันที ทำให้ผู้เรียนทราบผลการพัฒนาการเรียนของตนเอง และสามารถแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนได้เป็นระยะ จึงส่งผลให้มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บลูม (Bloom. 1956) ที่กล่าวว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับ การแก้ไขข้อบกพร่อง และให้การเสริมแรง

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่าผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

ในการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยผ่านขั้นตอนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบได้ศึกษาใบความรู้ กรณีตัวอย่าง ตัวอย่างการปฏิบัติตนที่ดี และนิทาน ซึ่งเป็นเรื่องราวที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียนอันจะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีดา วิทยากุล (2536 : 79) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างทำให้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากเหตุผลดังกล่าว เป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

6. ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

การเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม เป็นการศึกษาปัญหาตามขั้นตอนตามแนวทางวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนได้รับการฝึกการคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ส่วนขั้นตอนการทำกิจกรรมมีการปฏิบัติ และมีการฝึกให้ตัดสินใจด้วยตนเอง แล้วจึงนำเสนอต่อกลุ่มเพื่อหามติร่วมกันเป็นการระดมความคิดอีกครั้งช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น และสุดท้ายกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติคือ การยืนยันผลการตัดสินใจด้วยตนเอง ประกอบกับผู้เรียนต้องทำแบบ ทดสอบความสามารถในการตัดสินใจทุกครั้ง เมื่อเรียนรู้จบแต่ละชุด เป็นผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในการคิดตัดสินใจได้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดด์ เกี่ยวกับกฎของการฝึกหัด (Low of Exercise) ที่กล่าวว่า สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัด หรือกระทำบ่อย ๆ ย่อมทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและสามารถทำได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้ฝึกสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว เป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการใช้ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

ข้อสังเกตจากการวิจัย

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีความสนใจเรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีความสุขรอคอยที่จะปฏิบัติกิจกรรม เกิดความร่วมมือมากกว่าผู้เรียนด้วยชุดการสอน แบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมที่เรียนรู้อย่างสงบ รับผิดชอบทำงานของตนให้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนใช้ชุดกิจกรรมนี้ ควรตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนด้านการคิด หากพบว่า ยังขาดทักษะด้านกระบวนการคิด เพราะผู้เรียนเคยได้รับการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง สอนแบบป้อนความรู้ข้อมูลอย่างเดียว ทำให้เด็กเกิดความเฉื่อยและไม่เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรปรับรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนจากการสอนแบบป้อนข้อมูล (Knowledge Instructed) มาเป็นการสอนแบบสร้างและฝึกความคิดให้เด็ก (Knowledge Constructed)

1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม มีขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการกลุ่ม หากผู้เรียนไม่คุ้นเคยกับวิธีการเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนที่ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความสนใจใฝ่รู้ จึงควรฝึกการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มก่อนการทดลองใช้ชุดการสอนทั้ง 2 วิธี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ การเห็นคุณค่าในตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น เจตคติต่อการเรียน เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยชุดการสอน แบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมกับกลุ่ม ผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน

2.3 ควรวิจัยผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการสังเกต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2543). *แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีความสุข.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2544). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. (ร.ส.พ.).

_____. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กรมสามัญศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2529) *การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กรองแก้ว อยู่สุข. (2535). *พฤติกรรมองค์การ.* กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). *วิถีไทย.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์เธิร์ดเวฟเอ็ดดูเคชั่น.

ก่อ สวัสดิพานิชย์. (2518). "วัยรุ่นกับค่านิยมและระบบศีลธรรม," *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *สรุปผลการศึกษาศักยภาพของเด็กไทยระยะที่ 1. (พ.ศ. 2540).* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. (2541). *สรุปผลการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของเด็กไทย.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านทักษะการคิด.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

ก่องแก้ว เจริญอักษร. (2539, มกราคม – มีนาคม) "การสอนแนวโยนิโสมนสิการ : กิจกรรมแบบฝึกหัดและคุณธรรม," *วารสารครุศาสตร์.* 24 (3) : 23 – 35.

กิตติ พัฒนตระกูลสุข. (2542, กุมภาพันธ์ – เมษายน). "ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับ Constructivism โยนิโสมนสิการ (Think by way of Causal relations on by way of problem solving)," *วารสารคณิตศาสตร์.* 42 (485 – 487) : 21 – 25.

โกศล สุวรรณมณี. (2534). *การศึกษาการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.

จำนง พรายแย้มแข. (2529). *เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต.* กรุงเทพ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ชวาล แพรัตกุล. (2522). *เทคนิคการวัดผล.* กรุงเทพ ฯ : วัฒนาพานิช.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2544, มกราคม – มิถุนายน). "การพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวโยนิโสมนสิการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา," *วารสารศึกษาศาสตร์.* 28 (1) : 43 – 50.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2523). *ระบบสื่อการสอน.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2523). "การผลิตชุดการเรียนการสอน," *เทคดนโลยีและสื่อการศึกษา เล่มที่ 3 หน่วยที่ 11 – 15.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ; สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สินสกุล. (2523). *เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (20301).* เอกสารการสอนชุดวิชา. By มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์สำนักเทคโนโลยีการศึกษา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพ ฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2522). *หลักการและทฤษฎีเทคโนโลยีการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

ณัชชา พัฒนากุล. (2532). *ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการสอนต่อความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2525). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิศนา แขมมณี. (2543). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ.* กรุงเทพ ฯ : บริษัทแท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2540, กรกฎาคม – ตุลาคม). การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด," *วารสารครุศาสตร์.* หน้า 35 – 60.

ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์. (2530). *ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้น ปีที่ 2.* กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2527). *หลักบริหารการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ ฯ : อนงค์ศิลป์การพิมพ์.

นพพร ทิพย์สุวรรณ. (2543). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่านิยมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้การสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการใช้เทคนิค การพัฒนาแบบยั่งยืนกับการสอนแบบอริยสัจ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2528). "กระบวนการตัดสินใจ," *แนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม.* 2 : 43.

นัทรี แสงทองศรีกมล. (2527). *กระบวนการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ถ่ายเอกสาร.

นาคน้อย บุตรประเสริฐ. (2538). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการรู้จักตนเองด้านจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นาตยา ปิลันธนานนท์. (2528). *เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษาหน่วยที่ 6 – 10.* กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

นิรมล จำลอง. (2540). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเป็นพุทธศาสนิกชนและความรู้สึกที่มีต่อพุทธศาสนิกชนและความรู้สึกที่มีต่อพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยความเป็นพุทธศาสนิกชน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บรรณาธิการสื่อพลัง. (2546, กรกฎาคม – กันยายน). "การเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้," *วารสารสื่อพลัง.* 11(3) : 12.

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). *นวัตกรรมการศึกษา.* ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญยิ่ง วรรณศิริกุล. (2540). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามปกติ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอสาร.

บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างกระบวนการตัดสินใจทางจริยธรรม ในวิชาชีพหนังสือพิมพ์สำหรับนักศึกษาวารสารศาสตร์.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปฐมาพร อาสน์วิเชียร. (2541). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในการเรียนและความภาคภูมิใจในตนเอง ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบเรียนเป็นคู่ (LEARING CELL) โดยใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปราณี สมสกุล. (2538). *เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ กับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปรางค์ทิพย์ อุจะรัตน์. (2541). *การบริหารทางการพยาบาล.* กรุงเทพ ฯ : บุญศิริการพิมพ์.

ปรีดา วิทยากุล. (2536). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เปรียญเก้าประโยค. (2544, มกราคม – เมษายน). "มีศัพท์ – มีแสง," *มติชนสุดสัปดาห์.* 21 (1066 – 1077) : 6.

พจนาถ บัวเขียว. (2535). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยการสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่).* ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พนัส หันนาคินทร์. (2520). *การสอนค่านิยม.* พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

พระเทพเวที : ป.อ.ปยุตฺโต. (2533). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.

พระธรรมปิฎก : ป.อ.ปยุตฺโต. (2543). *พุทธธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

_____. (2542). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพ ฯ : ศยาม.

พระเมธีธรรมาภรณ์. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2533). *พุทธศาสนากับปรัชญา.* กรุงเทพ ฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ฟ.

เพ็ญแข ประจนปัจจนึก และอ้อมเดือน สดมณี. (2529). *ค่านิยมของชาวชนบทไทย : ค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี.* รายงานการวิจัยฉบับที่ 35. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระราชวรมุณี. (ป.อ.ปยุตฺโต). (2533). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.

พระราชวรมุณี. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2543). *กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2541). *ขอบฟ้าแห่งความรู้.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

พระราชวรมุณี. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2525). *ปรัชญาการศึกษาไทย.* กรุงเทพ ฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

มาลาตี โหมดเขียว. (2541). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมกับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มัณฑรา ธรรมบุศย์. (2545, กุมภาพันธ์). "การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem – based Learning)," *วารสารวิชาการ.* 5 (2) : 11.

ยุดา รักไทย. (2542). *เทคนิคการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ.* กรุงเทพ ฯ : เอ็กซเบอร์เน็ท.

รศนา อัชชะกิจ. (2537). *กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระพินทร์ คร้ามมี. (2544). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม กับการสอนแบบแก้ปัญหา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

_____. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

_____. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

วรรณา สุติวิจิตร. (2527). *"การทดลองสอนจริยศึกษาโดยการสร้างศรัทธาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วศิน อินทสระ. (2535). *ความคิดเห็นที่ถูกต้องเป็นอย่างไร.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.

วาสนา ชาวหา. (2522). *เทคโนโลยีทางการศึกษา.* ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.

วิชัย ตันศิริ. (2542, ตุลาคม – พฤศจิกายน). "พระราชบัญญัติการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาไทย (พ.ศ.2542)," *วารสารข้าราชการครู.* 20 (1) : 12.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). *พัฒนาหลักสูตรและการสอน – มิติใหม่.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ ฯ : โอเดียนสโตร์.

วิฑูรย์ ตันศิระคงคล. (2542). *AHP กระบวนการตัดสินใจที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ กราฟฟิค แอนด์ปริ้นติ้ง เซนเตอร์ จำกัด.

วุฒิชัย จำนง. (2523). *พฤติกรรมการตัดสินใจ.* กรุงเทพ ฯ : โอเดียนสโตร์.

ศิริพร ชีพประกิต. (2533). *การพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยการใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยมสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต.* ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาการสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศักดิ์ ระพี. (2543 กันยายน). "กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Values Clarification)," *วารสารวิชาการ.* 3 (9) : 26 – 46.

สมาคม. ครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2535). *แนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ พี เอ ลิฟวิ่ง.

สมาน สาครจิตร. (2532). *สัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2523). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2541). *คิดเป็นทำเป็นตามแนวพุทธธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ ฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

_____. (2542). *พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

———. (2533). "การปลูกฝังจริยธรรม," *ในแนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน.* กรุงเทพ ฯ : สมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย.

สาโรช บัวศรี. (2527). *จริยธรรมศึกษาในอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์ศิริ บัวศรี.* หน้า 19.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *ชุดพัฒนากระบวนการเรียนการสอนครูมืออาชีพ.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2530). *รายงานวิจัยผลการดำเนินการนำร่องโครงการพัฒนาวิจัยและจริยธรรมข้าราชการครู.* กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.

สมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2535). *แนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ พี เอ ลิฟวิ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *แผนการศึกษาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559).* กรุงเทพ ฯ : สำนักงานฯ.

_____. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2542).* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5. (2530). *การพัฒนาความคิด ทฤษฎี : กระบวนการสอนคิดเป็น โยนิโสมนสิการ.* ฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ราชบุรี : สำนักงานศึกษาธิการเขต 5.

สุดารัตน์ ไผ่พงศาวงศ์. (2543). *การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เรื่องเส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุวิทย์ มูลคำ, อรทัย มูลคำ. (2545). *20 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ภาพการพิมพ์.

สุปัญญา ไชยชาญ. (2544). *การวิเคราะห์เชิงปริมาณฉบับสมบูรณ์.* กรุงเทพ ฯ : บริษัท พี เอ ลิฟวิ่ง จำกัด.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2535). *คิดเป็นตามนัยแห่งพุทธธรรม.* กรุงเทพ ฯ : คณะคุรุศาสตร์ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2530). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสโตน์

_____. (2531). *คิดตามนัยแห่งพุทธธรรม.* กรุงเทพฯ : คณะคุรุศาสตร์ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2533). *จิตวิทยาการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนทรี วัฒนพันธ์. (2535). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลองกับที่ได้รับการอบรมตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เสาวภา ธรรมบุตร. (2525). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพครู : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาครูในกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สังคมและมนุษยวิทยา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

หน่วยศึกษานิเทศก์. กรมสามัญศึกษา. (2529). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรม.* กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์.

อนัน ปั้นอินทร์. (2534). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการพัฒนาค่านิยมวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง และโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารมณ์ กัณฑศริวิกรม. (2536). *ผลของการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการโดยใช้วิธีคิดแบบคุณ โทษและทางออก ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อังษณา ปุรินทราภิบาล. (2537). *การศึกษาผลการใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในวิชาพลังงานกับสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อัญชลีพร เตชะศิรินุกูล. (2535). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยยุทธวิธีการตัดสินใจ กับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันธ์มณี. (2540). *ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์ ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด.

อารุณี ไทยบัณฑิตย์. (2545). *การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ (โพธิสุข). (2545). *ฝึกเด็กให้เป็นนักคิด.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

Bloom, Benjamin S., ed. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives Handbook I : Cognitive Domain.* 17th ed. New York : David Mackay.

_____. (1976). *Taxonomy of Educational Objectives Handbook I : Cognitive Domain.* New York : David Mac kay Company Inc.

Fan, Chung-Ten. (1952). *Item Analysis Table.* New Jersey : Education Testing Princeton.

Fitzpatric,. (1975, October). "An Ecperimental Study to Investigate the Effects of Selected Value Clarifying Strategies on the Self Concept and Reading Achievement of Seventh Grade Students in Nonpublic Schools of a Large Roman Catholic Diocese," *Dissertation Abstracts International.* 36(4) : 1994-A.

Harrison, Frank A. (1981). *The Managerial Decision – Making Process.* Boston : Houghton Mifflin.

Patterson, John. (1980). *Teaching Person a lized Decision Making.* Santa Clara Country K – 12 Career Education Consortium San Jose.

Raths, Louis and others. (1966). *Values and Teaching.* Printice in the United States of America, Inc.

Raths, Louis E., Merrill, Harmin and Simon, Sidney B. (1966). *Values and Teaching.* Columbus, Ohin : Charles E. Merrill Book.

Rokeach, Milton. (1965). *Belief, Attitudes and Values.* San Francisco : Jossey Boss.

Rokeach, Milton.. (1973). *The Nature of Human Values.* New York : A Division of Macmilan.

Teaching Methodologies For Population Education. (1985). *Inquizy / Discovery Approach* : Values Clarification Unesco Reginal Office for Education in Asia and the Pacific Bangkok.

Temple, A.K. (1980, November). "The Effects of Values Clarification Process on Students View of their Own and Peer Values," *Dissertation Abstracts International.* 40 (5) : 5816 – A.

Tracey, William R. (1991). *The Human Resources Glossary.* New York : America Management Associations.

Scott, William A. and Wertheimer, Michael. (1966). *Introduction to Psychological Reserch.* 3th ed. New York : John Wiley and Son, Inc.

Wilson, C.E.A. (1991). *A vision of a preferred Curriculum for the 21st Century* : Action research in school administration : http : // www.samford.edu/pbl

Woodruff, A.D. (1964, January). "The Use of Concepts in Teachinq and Learning," *Joumal of Teacher Education.* 8 (3) : 81 – 99.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือทำปริญญานิพนธ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุดิมา วัฒนะคีรี
   ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
   ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม และชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
2. พระครูดำรงค์ จารุวโส
   วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณ์ราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
   ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
   และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. อาจารย์อนุสรณ์ สุชาตานนท์
   อาจารย์ 3 ระดับ 8
   โรงเรียนเทพลีลา แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ
   ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. อาจารย์วันนิภา เลิศล้ำศรีเทียน
   นักวิชาการ 8 กรมวิชาการ
   ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
   และแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ
5. อาจารย์ภาวนา เทียนขาว
   อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
   ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
   และแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ
6. อาจารย์นิภาพรรณ แดงโรจน์
   อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนหอวัง เขตจตุจักร ลาดพร้าว กรุงเทพฯ
   ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจชุดการสอนแบบกระจ่างค่านิยม และแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

ภาคผนวก ข

1. แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ
3. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2
4. คะแนนความสามารถในการตัดสินใจของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

ตาราง 6 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตย

ข้อที่	ค่า p	ค่า r	ข้อที่	ค่า p	ค่า r
1	.80	.20	21	.44	.30
2	.24	.20	22	.30	.37
3	.52	.44	23	.33	.30
4	.67	.44	24	.48	.30
5	.50	.33	25	.59	.52
6	.41	.37	26	.43	.26
7	.33	.37	27	.48	.52
8	.57	.33	28	.61	.26
9	.33	.30	29	.28	.26
10	.46	.41	30	.30	.48
11	.37	.37	31	.41	.74
12	.59	.52	32	.24	.48
13	.37	.37	33	.39	.63
14	.44	.44	34	.37	.44
15	.30	.44	35	.33	.37
16	.44	.37	36	.43	.26
17	.39	.26	37	.33	.37
18	.31	.20	38	.26	.20
19	.37	.44	39	.37	.22
20	.25	.28	40	.48	.37

ตาราง 7 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

ข้อที่	ค่า p	ค่า r	ข้อที่	ค่า p	ค่า r
1	.43	.41	16	.59	.74
2	.41	.59	17	.52	.52
3	.41	.59	18	.55	.49
4	.50	.48	19	.56	.80
5	.44	.69	20	.46	.48
6	.43	.33	21	.52	.52
7	.65	.33	22	.66	.23
8	.63	.22	23	.65	.33
9	.70	.37	24	.26	.30
10	.66	.23	25	.30	.22
11	.52	.44	26	.26	.44
12	.43	.41	27	.44	.44
13	.59	.73	28	.37	.30
14	.30	.44	29	.50	.33
15	.41	.52	30	.54	.48

ตาราง 8 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

คนที่	กลุ่มทดลอง 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลอง 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	4	20	16	1	14	25	11
2	11	20	9	2	20	19	-1
3	9	12	3	3	16	22	6
4	12	18	6	4	26	30	4
5	11	22	11	5	30	29	-1
6	10	18	8	6	16	22	6
7	5	19	14	7	18	23	5
8	14	26	12	8	9	17	8
9	12	24	12	9	32	25	-7
10	11	15	4	10	14	24	10
11	12	20	8	11	11	24	13
12	11	14	3	12	15	28	13
13	6	12	6	13	18	20	2
14	8	18	10	14	7	12	5
15	6	9	3	15	19	23	4
16	9	11	2	16	10	24	14
17	12	22	10	17	16	25	9
18	17	28	11	18	19	20	1
19	7	10	3	19	15	23	8
20	4	6	2	20	14	22	8
21	5	15	10	21	11	23	12
22	16	21	5	22	15	21	6
23	11	16	5	23	9	20	11
24	12	13	1	24	11	20	9
25	6	15	9	25	12	24	12
26	7	19	12	26	9	24	15
27	7	23	16	27	12	21	9
28	5	10	5	28	12	29	17
29	7	10	3	29	12	23	11
30	5	31	26	30	8	19	11

ตาราง 9 คะแนนความสามารถในการตัดสินใจของกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

คนที่	กลุ่มทดลอง 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลอง 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	10	10	0	1	6	11	5
2	4	15	11	2	9	17	8
3	5	7	2	3	8	16	8
4	10	11	1	4	6	13	7
5	10	17	7	5	17	22	5
6	5	12	7	6	7	14	7
7	4	15	11	7	10	19	9
8	11	19	8	8	10	13	3
9	10	15	5	9	6	20	14
10	10	11	1	10	16	18	2
11	4	12	8	11	4	9	5
12	11	16	5	12	6	14	8
13	7	10	3	13	12	13	1
14	6	12	6	14	6	8	2
15	12	15	3	15	11	18	7
16	13	15	2	16	10	13	3
17	9	10	1	17	9	11	2
18	13	12	-1	18	8	11	3
19	5	8	3	19	8	13	5
20	7	13	6	20	3	14	11
21	7	15	8	21	8	7	-1
22	8	14	6	22	9	16	7
23	11	24	13	23	7	13	6
24	10	15	5	24	6	13	7
25	12	15	3	25	7	14	7
26	8	11	3	26	11	17	6
27	6	11	5	27	8	16	8
28	9	10	1	28	8	14	6
29	7	8	1	29	7	16	9
30	7	12	5	30	9	10	1

ภาคผนวก ค

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับนี้มีข้อสอบทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
2. คำถามในแบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบทั้งสิ้น คือ คำถามแต่ละข้อจะให้เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวจาก ก ข ค ง หรือ จ ที่ให้ไว้ เมื่อเลือกคำตอบใดให้ไปขีดกากบาทในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่างการตอบตัวเลือก ก ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง	
	X				

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดทับคำตอบเดิมให้ชัดเจน แล้วเลือกคำตอบใหม่ ดังตัวอย่างการเปลี่ยนคำตอบจากตัวเลือก ก เป็นตัวเลือก ค

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
	X		X		

3. ถ้าพบข้อยาก ควรเว้นข้ามไปทำข้ออื่นก่อน เมื่อมีเวลาเหลือจึงย้อนกลับมาทำใหม่ นักเรียนอย่าขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ในแบบทดสอบฉบับนี้ ให้ขีดตอบลงในกระดาษทำตอบเท่านั้น
4. หลังจากทำแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว ให้นำแบบทดสอบและกระดาษคำตอบส่งคืนกรรมการคุมสอบด้วย
5. นักเรียนเขียนชื่อ ชั้น เลขที่ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อความใดกล่าวถึงความหมายของการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้ถูกต้องที่สุด
   ก. มีความสำนึกในความเป็นชาติไทย
   ข. มีความสำนึกและปฏิบัติตนในการรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
   ค. มีความสำนึกและตระหนักในความเป็นคนไทย
   ง. มีความตระหนักในการรักษาไว้ ซึ่งประเทศชาติ
   จ. มีความสำนึกและปฏิบัติตนในการรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. การกระทำใดที่เป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่สามารถกระทำได้ตลอดเวลาและส่งผลดีต่อส่วนรวมโดยทั่วไป
   ก. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท
   ข. นำพระบรมฉายาลักษณ์มากราบบูชา
   ค. ถวายความเคารพเมื่อมีโอกาสเข้าเฝ้า
   ง. ยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงสรรเสริญพระบารมี
   จ. ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์อยู่เสมอ
3. การแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ข้อใดเหมาะสมที่สุด
   ก. การบริจาคเงินแก่ผู้ยากไร้
   ข. การซื้อหนังสือและเสื้อทองแดง
   ค. การปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท
   ง. การซื้อของที่ระลึกเนื่องในโอกาสต่างๆ
   จ. การถวายสักการะพระบรมฉายาลักษณ์
4. จะให้ผู้ชายไทยทุกคนเป็นทหารดีหรือไม่
   ก. ดี เพราะผู้ชายร่างกายแข็งแรง
   ข. ดี เพราะทุกคนจะได้มีส่วนช่วยกันรักษาชาติเมื่อมีภัยคุกคาม
   ค. ดี เพราะจะได้เกิดความเสมอภาคระหว่างกันเมื่อเกิดสงคราม
   ง. ไม่ดี เพราะจะทำให้ผู้ชายเสียชีวิตมากขึ้นเมื่อออกรบ
   จ. ไม่ดี เพราะจะทำให้เสียแรงงานในชาติ
5. การให้ในกรณีใดที่นับว่าเป็นการเสียสละ
   ก. อาจารย์มอบของขวัญแก่นักเรียนดีเด่น
   ข. รัฐบาลนำเสื้อผ้าไปแจกให้แก่ผู้ประสบอุทกภัย
   ค. ชาวบ้านบริจาคสิ่งของให้แก่ทหารตำรวจชายแดน
   ง. นักเรียนชั้นม.1 ได้รับถ้วยรางวัลชนะเลิศกีฬา
   จ. นักเรียนได้รับของแถมจากการซื้อผงซักฟอกที่กำลังโฆษณา
6. " นักเรียนมีเงินอยู่ 10 บาท กำลังจะซื้ออาหารกลางวัน เพื่อนของนักเรียนบอกว่าขอยืมเงินไปซื้อข้าวรับประทานกลางวัน " นักเรียนจะตอบว่าอย่างไร
   ก. เพื่อนคนอื่นน่าจะมีให้นะ
   ข. เงินมีน้อย จะไม่พอแบ่ง
   ค. มีเหลือ 3 บาท เราจะให้เธอ
   ง. ถ้าให้แล้วเราจะใช้เงินที่ไหน
   จ. ซื้ออาหารแล้วเราแบ่งกันรับประทาน

7. การบริจาคสิ่งของต่าง ๆ โดยหวังชื่อเสียง ด้วยการประกาศตนเองต่อสังคมเพื่อหวังลาภยศสรรเสริญ ถือว่าเป็นการบริจาคที่ไม่แท้จริงเพราะเหตุใด
   ก. การบริจาคดังกล่าว ทำให้เป็นภาระแก่ผู้รับในการประกาศ
   ข. การบริจาคถือเป็นการเสียสละที่มีเงื่อนไข มีการหวังผล
   ค. การบริจาคที่แท้จริงต้องเกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น นอกนั้นถือว่าเป็นทาน
   ง. การบริจาคที่แท้จริงจะกระทำเพื่อผลบุญในชาติหน้า ไม่เกี่ยวกับชื่อเสียง
   จ. การบริจาคเป็นการเสียสละด้วยจิตเป็นกุศล เป็นสุข ต้องไม่หวังผลจากการเสียสละ
8. การกระทำใดที่แสดงถึงการเสียสละเพื่อสงเคราะห์
   ก. การซื้อของให้พ่อแม่
   ข. การให้เงินแก่คนขอทานตาบอด
   ค. การสมัครเป็นทหารไปรบที่ประเทศอีรัก
   ง. การช่วยกันทำความสะอาดลำคลองในหมู่บ้าน
   จ. การช่วยเหลือเพื่อนฝูงที่เคยช่วยเหลือกันมา
9. การกระทำใดมีค่าทางมนุษยธรรมมากที่สุด
   ก. บริจาคเงินสร้างโรงเรียน
   ข. แสดงความยินดีเมื่อเพื่อน ได้รับปริญญา
   ค. บริจาคของแก่ชาวบ้านที่ประสบอุทกภัย
   ง. แสดงความเสียใจเมื่อเพื่อนประสบอัคคีภัย
   จ. สละโลหิตช่วยคนประสบอุบัติเหตุเพราะขาดแคลนโลหิต
10. พฤติกรรมการเสียสละเรื่องใดที่ควรยกย่องที่สุด
   ก. ช่วยเด็กตกน้ำ
   ข. นำนาฬิกาที่เก็บได้ส่งครู
   ค. เป็นหัวหน้าชั้นทุกภาคการศึกษา
   ง. ทำหน้าที่จราจรทุกครั้งที่ถึงเวรสารวัตรนักเรียน
   จ. เสียสละเงินของตนให้น้อง เพราะกลัวถูกแม่ดุ
11. ข้อใดเป็นความหมายของการยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา
   ก. ความศรัทธาในศาสนาที่นับถือ
   ข. พื้นฐานของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
   ค. ความศรัทธาและปฏิบัติตามหลักศีลธรรม
   ง. สนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามหลักศีลธรรม
   จ. การกระทำความดีอันเป็นพื้นฐานของคนดี
12. ทุกศาสนาจะมีคำสอนตรงกัน ในเรื่องใด
   ก. นับถือศาสนาเพียงองค์เดียว
   ข. ทุกคนประพฤติตนเป็นคนดี
   ค. ทำนุบำรุงศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง
   ง. ใส่บาตรทุกวันพระ จะเจริญรุ่งเรือง
   จ. กราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำศาสนา

13. คำสอนของศาสนา มีคุณค่าอย่างไร
ก. เป็นศูนย์รวมของจิตใจ
ข. เป็นที่พึ่งของคนมีทุกข์
ค. เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
ง. เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคุ้มครองป้องกันภัย
จ. เป็นสิ่งที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตเรียบง่าย

14. การแสดงบทบาทของพุทธศาสนิกชน กรณีใด**ไม่ถูกต้อง**
ก. ไปวัดและฟังธรรม เพื่อจะได้ละเว้นความชั่ว
ข. ตั้งใจทำบุญตามหลักวิธีการของพุทธศาสนา
ค. ตั้งจิตให้เป็นกุศลในขณะฟังธรรม เพื่อจะได้เกิดมาสบายกว่าชาตินี้
ง. หมั่นฟังธรรมเมื่อมีโอกาส เพื่อจะได้นำความรู้ไปแก้ไขปัญหา การดำเนินชีวิตประจำวันได้
จ. ตั้งใจเจริญภาวนาเมื่อมีโอกาส เพื่อทำจิตใจให้สงบ

15. การกระทำใดที่แสดงความมี "เมตตาธรรม"
ก. จัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กเร่ร่อน
ข. จัดอาหารไปเลี้ยงคนแก่ เนื่องในวันเกิด
ค. ขโมยปลาย่างของแม่ให้แมวตัวโปรดกิน
ง. ช้อนลูกน้ำและไรแดงให้ปลาหางนกยูงกิน
จ. ซื้อปลาไหล และนกระจอกปล่อยเพื่อแก้บน

16. การปฏิบัติและยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาจำเป็นหรือไม่ เพราะเหตุใด
ก. ไม่จำเป็น เพราะไม่พัฒนา
ข. ไม่จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่ล้าสมัย
ค. จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า
ง. จำเป็น เพราะเป็นแนวปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี
จ. จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมานานแล้ว

17. ความซื่อสัตย์สุจริตหมายถึงอะไร
ก. ความมุ่งมั่นที่จะประกอบกิจการงานให้ดี
ข. ความหนักแน่นมั่นคงในการทำงานดี
ค. การกระทำที่ดีและถูกต้องตามหน้าที่
ง. การกระทำให้ตนเองเป็นคนดี ถูกต้อง
จ. การกระทำดีและถูกต้องตามความต้องการของตน

18. คำพังเพยที่กล่าวว่า " ซื่อกิน ไม่หมด คดกินไม่นาน " หมายความว่าอย่างไร
ก. คนซื่อจะมีทองมาก
ข. คนซื่อได้รับความไว้วางใจ
ค. คนซื่อย่อมมีชีวิตที่เรียบง่าย
ง. คนซื่อจะได้ทำงานในตำแหน่งสูง
จ. คนซื่อย่อมมีความเห็นตรงข้ามกับคนคด

19. ในขณะทำการสอบ ควรใช้คุณธรรมเรื่องใด
ก. ความซื่อสัตย์
ข. ความมีวินัย
ค. ความรับผิดชอบในตนเอง
ง. ความกล้าหาญทางจริยธรรม
จ. ความสำนึกในหน้าที่ของตน

20. คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีหน้าที่ลงโทษข้าราชการทุจริต แสดงว่าข้าราชการส่วนใหญ่เป็นอย่างไร
ก. ข้าราชการมีรายได้น้อย ไม่พอกับรายจ่าย
ข. ข้าราชการมีโอกาสทุจริตต่อหน้าที่มากที่สุด
ค. ข้าราชการมีอำนาจ สามารถทุจริตได้ง่าย
ง. ข้าราชการส่วนมากใช้หน้าที่การงานเป็นช่องทางทุจริตได้
จ. เป็นธรรมเนียมของไทยต้องมีสินบนเพื่อให้งานสำเร็จ

21. " ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน " สอดคล้องกับเรื่องใดมากที่สุด
ก. การเลี้ยงรับรอง
ข. การประกอบอาชีพ
ค. การทำงานมูลนิธิ
ง. การเรียนหนังสือ
จ. การส่งเสริมประชาธิปไตย

22. ถึงแม้กานดาจะทำการบ้านไม่ได้ แต่กานดาก็ไม่ยอมลอกการบ้านของเพื่อน การกระทำเช่นนี้ สอดคล้องกับข้อใด
ก. ความซื่อสัตย์ สุจริต
ก. ความมีระเบียบวินัย
ข. ความขยันหมั่นเพียร
ค. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
ง. ความกล้าหาญทางจริยธรรม

23. ความกล้าหาญทางจริยธรรมหมายถึงอะไร
ก. การกล้าทำตามที่คิด
ข. การกล้าพูดตามที่คิด
ค. การกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล
ง. การกล้าแสดงออกโดยไม่กลัวอิทธิพลใด ๆ
จ. กล้ากระทำแต่ความดี ถูกต้อง และเที่ยงธรรมโดยไม่กลัวอิทธิพล

24. การกระทำเช่นไรที่สมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด
ก. สมาน กล้าทำตามที่คิดทุกอย่าง
ข. ศิริ ไม่แยแสว่าสิ่งที่ทำผิดหรือถูก
ค. สมควร ยอมรับผิดที่ทำหนังสือพิชิตขาด
ง. สมศรี ทำตามคำพูดที่ผู้อื่นกล่าวตำหนิ
จ. วิไล บอกอุไรว่าจะทบทวนวิชาสังคมให้ก่อนสอบ

25. ถ้าเพื่อนชวนให้นักเรียนสูบบุหรี่ นักเรียนจะปฏิบัติเช่นไร เพราะเหตุใด
ก. ลองสูบ เพราะโก้ดี
ข. ลองสูบ เพราะกลัวไม่มีเพื่อน
ค. ไม่สูบ เพราะเสียสุขภาพ
ง. ไม่สูบ เพราะกลัวครูทำโทษ
จ. ไม่สูบ เพราะพ่อแม่ห้ามไว้

26. " จุ๋ม ทราบข่าวจากเพื่อนว่ามีการลักลอบขายยาบ้าในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 " จุ๋มควรทำอย่างไร
ก. แจ้งให้ครูทราบ
ข. แจ้งให้พ่อแม่ทราบ
ค. แจ้งสารวัตรนักเรียน
ง. แจ้งให้ตำรวจมาตรวจค้นที่โรงเรียน
จ. แจ้งให้เพื่อนๆ ทุกคนทราบเพื่อช่วยกันแก้ไข

27. ความหมายใดที่แสดงถึง ระเบียบวินัย

ก. ข้อกำหนดที่เป็นปัจจัยเกื้อกูล เพื่อทำดี

ข. ข้อกำหนดที่จะรักษาความยุติธรรม

ค. ข้อปฏิบัติที่กำหนดไว้ให้ถือปฏิบัติตามสัญญาให้แก่ตน

ง. ข้อกำหนดสำหรับตนเองใช้กระตุ้นด้วยความรู้สึกภายในให้ทำดี

จ. ข้อปฏิบัติที่กำหนดไว้ให้เป็น แนวทางในการปฏิบัติตนจนเกิดเป็นความเคยชิน

28. ถ้ามีป้ายติดไว้ข้างสนามในบริเวณโรงเรียน " ห้ามเดินลัดสนาม " หรือ " ห้ามทิ้งขยะ " หรือ " แปลงดอกไม้ เป็นรอยเดินผ่านแหว่งโหว่ " นักเรียนคิดว่าโรงเรียนนี้บกพร่อง เรื่องใด

ก. ความสามัคคี

ข. ความมีวินัย

ค. ความเสียสละ

ง. ความรอบคอบ

จ. ความรับผิดชอบ

29. การกระทำใดที่**ไม่ใช่**การมีวินัย ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ก. การไม่รบกวนผู้อื่น

ข. การไม่ข่มเหงรังแก

ค. การรักษาความยุติธรรม

ง. การปฏิบัติตามจารีตประเพณี

จ. การปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ได้อย่างเหมาะสม

30. ความมีวินัยสำคัญอย่างไร

ก. ช่วยให้ทำงานได้รวดเร็ว

ข. ช่วยให้มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี

ค. ช่วยให้ตำรวจทำงานน้อยลง

ง. ช่วยให้เกิดความสงบเรียบร้อย

จ. ช่วยให้มีแนวทางในการสมานสามัคคี

31. ใครปฏิบัติถูกต้องตามกติกาของสังคม

ก. นิด ไปต่อคิวนักเรียนคนที่ 1 เพื่อจะสั่งซื้ออาหาร

ข. หน่อย ตะโกนสั่งอาหารแม่ค้าเพื่อเร่งให้เร็ว ๆ

ค. หนุน บอกเพื่อนว่าหิวจะเป็นลม ขอยืนตรงนี้ด้วยคน

ง. แหวน รีบวิ่งตัดหน้าเพื่อนเพื่อ ไปยืนรอคิวเป็นคนที่ 1

จ. หนิงและนุ่น แย่งกันบอกแม่ค้าตามที่ตนต้องการ

32. ผู้มีระเบียบวินัยควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

ก. ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเหนือคนอื่น

ข. ไม่ประพฤติผิดหรือละเมิดกฎระเบียบ

ค. สามารถควบคุมตนเองได้ มิให้ละเมิดสิทธิผู้อื่น

ง. สามารถสำรวมกาย วาจา และใจ มิกระทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

จ. ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของสังคม โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

33. ผู้ที่ปฏิบัติตนตามหน้าที่แสดงว่ามีคุณธรรมใด
ก. ความเสียสละ
ข. ความรับผิดชอบ
ค. ความจงรักภักดี
ง. ความเพียรพยายาม
จ. ความกล้าหาญทางจริยธรรม

34. บุคคลที่มีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบแล้ว มักจะมีคุณธรรมด้านใดดีด้วย
ก. ความซื่อสัตย์
ข. ความเสียสละ
ค. ความตรงต่อเวลา
ง. ความเมตตากรุณา
จ. ความกล้าหาญทางจริยธรรม

35. " เรามาช่วยกันคิดซิว่าทำไมงานของเราจึงไม่มีประสิทธิภาพ " จากคำกล่าวข้างต้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด
ก. ขาดความอดทน
ข. ขาดความมีวินัย
ค. ขาดความเสียสละ
ง. ขาดความซื่อสัตย์
จ. ขาดความรับผิดชอบ

36. กรณีใดเป็นลักษณะของบุคคลที่**ไม่มี**ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
ก. วิชัย ตั้งใจในการเรียน
ข. สำเร็จ ขับรถตามกฎจราจร
ค. มาตร ข้ามถนนที่สะพานข้ามถนน
ง. อเนก ทำที่จอดรถบนถนนในซอยบ้านตนเอง
จ. สมชาติ ทำงบประมาณค่าใช้จ่ายประจำสัปดาห์ของตนเอง

37. ถ้านักเรียนเห็นก๊อกน้ำของโรงเรียนเปิดทิ้งไว้ นักเรียนจะปิดก๊อกน้ำทันที เพราะเหตุใด
ก. ครูจะทำโทษถ้าไม่ปิดน้ำ
ข. เพื่อน ๆ ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน
ค. เปิดน้ำทิ้งไว้ น้ำจะท่วมสนาม
ง. ไม่ต้องการให้โรงเรียนเสียค่าน้ำเพิ่ม
จ. สมบัติของโรงเรียนนักเรียนทุกคนต้องดูแลรักษา

38. การ**ไม่ปฏิบัติ**ตามหน้าที่ จะก่อให้เกิดผลเสียแก่ใคร
ก. ราชการ
ข. ครอบครัว
ค. ผู้ที่เราเกี่ยวข้อง
ง. ตนเองและสังคม
จ. ตนเองและครอบครัว

39. ข้อใดไม่ใช่สิ่งสำคัญที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
ก. ความรับผิดชอบ
ข. รับฟังความคิดเห็น
ค. ความมีระเบียบวินัย
ง. การยกย่องผู้มีอำนาจ
จ. ความกล้าหาญทางจริยธรรม

40. ใครปฏิบัติ**ไม่เหมาะสม**กับการเป็นพลเมืองดี
ก. สุเมธ หยุดรถเมื่อเห็นสัญญาณไฟแดง
ข. สุธี ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ
ค. สุทัศน์ ไปช่วยงานของเหล่ากาชาด
ง. สุธรรม เสียภาษีเมื่อได้รับหนังสือทวงถาม
จ. สุพรรณ ยอมรับความผิดที่ตนเองเป็นผู้กระทำ

แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดเป็นสถานการณ์ จำนวน 6 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มีจำนวนข้อคำถาม สถานการณ์ละ 5 ข้อ ให้ผู้เรียนใช้เฉพาะข้อมูลในสถานการณ์นั้น ๆ ตอบคำถาม
2. ให้ผู้เรียนอ่านสถานการณ์ แล้วพิจารณาว่า ถ้าผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว ผู้เรียนจะมีการตัดสินใจอย่างไร สำหรับการตัดสินใจนั้น ประกอบด้วยขั้นตอนในการตัดสินใจดังต่อไปนี้

   ขั้นที่ 1 บอกปัญหาจากสถานการณ์ รู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร

   ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ

   ขั้นที่ 3 บอกทางเลือก บอกได้ว่าในสถานการณ์นั้นมีทางเลือกใดบ้าง

   ขั้นที่ 4 พิจารณาตัวเลือกแต่ละตัว เพื่อการตัดสินใจโดยสามารถบอกผลดีผลเสียของแต่ละทางเลือกได้

   ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก ตัดสินใจเลือกทางเลือกได้อย่างเหมาะสม
3. เกณฑ์การให้คะแนน คำตอบถูกต้องตามเฉลยให้ข้อละ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน
4. ห้ามขีดฆ่า ทำเครื่องหมาย หรือเขียนข้อความใด ๆ ลงในแบบสอบถาม

สถานการณ์ที่ 1

ปรีชาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ปรีชาเพิ่งจะสอบเข้าเรียนในโรงเรียนนี้ได้ 2 เดือนเศษ ๆ ปรีชาไม่มีเพื่อนมากนักเพราะเพื่อนที่เรียนด้วยกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่ไม่ได้สอบเข้าเรียนโรงเรียนนี้

ในห้องเรียนของปรีชามีนักเรียนชื่อศุภชัย เป็นลูกของเจ้าของบริษัทมีเงินทองใช้จ่ายมาก มีเพื่อนมากและเป็นหัวโจกของห้อง ปรีชาอยากเป็นเพื่อนกับศุภชัยเช่นกันกับคนอื่น ๆ ซึ่งศุภชัยก็ชวนปรีชาไปร่วมกิจกรรมด้วย

วันแข่งกีฬาของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดรอบชิงชนะเลิศ ระหว่างการเชียร์เกิดการทะเลาะกันระหว่างกองเชียร์ของโรงเรียนปรีชาและโรงเรียนคู่แข่ง ทำร้ายกันจนได้รับบาดเจ็บเพื่อน ๆ ในห้องกลุ่มศุภชัยเจ็บแค้น ตกลงว่าจะต้องยกพวกแก้แค้นกับโรงเรียนคู่แข่ง ถ้าใครไม่ไปร่วมด้วยถือว่าไม่ใช่เพื่อนของศุภชัย และจะไม่ให้เพื่อนคนอื่น ๆ คบด้วย ปรีชาตัดสินใจไม่ได้ว่าจะทำอย่างไรดี ถ้าบอกให้ครูทราบและไม่ไปก็เป็นคนขี้ขลาด ไม่มีเพื่อน แต่ถ้าไปชกต่อยกับนักเรียนโรงเรียนอื่นก็ผิดวินัยของทางโรงเรียนต้องถูกลงโทษ

คำชี้แจง จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร
   - ก. ร่วมมือกับศุภชัยหรือจะบอกครู
   - ข. บอกครูหรือเรียนหนังสือตามปกติ
   - ค. การไม่มีเพื่อนกับการถูกทำร้ายร่างกาย
   - ง. การไปชกต่อยหรือบอกครูและเรียนหนังสือตามปกติ
2. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจคืออะไร
   - ก. ความต้องการเป็นเพื่อนกับศุภชัย
   - ข. การเป็นนักเรียนใหม่ที่ไม่มีเพื่อน
   - ค. ความกลัวการลงโทษจากโรงเรียน
   - ง. การทะเลาะวิวาทเป็นการผิดวินัย
3. จงบอกทางเลือกจากสถานการณ์ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
   - ก. ร่วมมือกับศุภชัยกับบอกครูและอยู่เรียนหนังสือ
   - ข. ชกต่อยกับนักเรียนที่เป็นโรงเรียนคู่แข่ง
   - ค. แจ้งให้ครูทราบและร่วมมือกับศุภชัย
   - ง. ไม่สนใจเพราะกลัวครูทำโทษ

4. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ก. ร่วมมือกับศุภชัยชกต่อยกับนักเรียนโรงเรียนคู่แข่ง

ผลดี : มีเพื่อนและไม่ถูกเพื่อนว่าเป็นคนขี้ขลาด

ผลเสีย : ผิดวินัยของโรงเรียน

ข. อยู่เรียนหนังสือตามปกติ

ผลดี : ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

ผลเสีย : ไม่มีเพื่อน

ค. แจ้งให้ครูทราบ

ผลดี : ครูช่วยคลี่คลายปัญหา

ผลเสีย : เพื่อนไม่เข้าใจและไม่คบด้วย

ง. ไม่สนใจ เพราะกลัวครูทำโทษ

ผลดี : ไม่มีความผิด

ผลเสีย : ไม่มีเพื่อน

5. ถ้านักเรียนเป็นปรีชา นักเรียนตัดสินใจเลือกทางเลือกใด

ก. ไม่สนใจ

ข. แจ้งให้ครูทราบ

ค. ร่วมมือกับศุภชัยและเพื่อน

ง. อยู่โรงเรียนเรียนหนังสือตามปกติ

สถานการณ์ที่ 2

ชัยยะเป็นเด็กกำพร้า อาศัยอยู่กับเจ้าของร้านอาหารข้าวต้มในตลาดโต้รุ่ง ซึ่งมีตู้เพลงไว้บริการให้ลูกค้าได้ร้องเพลงคาราโอเกะในตอนกลางคืน ชัยยะต้องช่วยผู้ปกครองที่เป็นเจ้าของร้านขายของและดูแลตู้เพลงทุกคืน จึงไม่มีเวลาทำการบ้านและชอบนั่งหลับในห้องเรียนเสมอ ผลการสอบภาคต้นปรากฏว่า ชัยยะ สอบได้คะแนนน้อยทุกวิชา ชัยยะอยากเรียนจบชั้นมัธยมเพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง แต่ก็ต้องช่วยผู้ปกครองซึ่งมีพระคุณที่อุปการะเลี้ยงดู ชัยยะจะทำอย่างไรดี

คำชี้แจง จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

6. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร
   ก. การเรียนให้จบเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพกับช่วยผู้ปกครองดูแลร้าน
   ข. สอบได้คะแนนน้อยทุกวิชากับนั่งหลับในห้องเรียนเสมอ
   ค. ช่วยผู้ปกครองจนดึกหรือแบ่งเวลาให้กับการเรียน
   ง. กลัวผู้ปกครองตำหนิและไม่เลี้ยงดู
7. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจคืออะไร
   ก. การช่วยผู้ปกครองดูแลตู้เพลงเป็นการทดแทนผู้มีพระคุณ
   ข. การเรียนให้จบเพื่อจะนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ
   ค. การทำงานในเวลากลางคืนทำให้นั่งหลับเวลาเรียน
   ง. การทำงานในเวลากลางคืนทำให้ผลการสอบไม่ดี
8. จงบอกทางเลือกจากสถานการณ์ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
   ก. แบ่งเวลาเรียนให้จบกับช่วยผู้ปกครองขายของในร้าน
   ข. เลิกเรียนหนังสือกับช่วยผู้ปกครองดูแลตู้เพลงคาราโอเกะ
   ค. เรียนหนังสือให้จบชั้นมัธยมศึกษากับแบ่งเวลาทำการบ้าน
   ง. แบ่งเวลาช่วยผู้ปกครองกับเรียนหนังสือให้จบชั้นมัธยมศึกษา

9. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ก. แบ่งเวลาเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษา

ผลดี : สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง

ผลเสีย : ช่วยผู้มีพระคุณน้อยกว่าที่เคยทำเป็นประจำ

ข. ช่วยผู้ปกครองขายอาหารในตลาดโต้รุ่ง

ผลดี : แสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

ผลเสีย : ง่วงนอนไม่สามารถเรียนหนังสือได้

ค. แบ่งเวลาช่วยผู้ปกครองและแบ่งเวลาทำการบ้าน

ผลดี : เรียนหนังสือได้และได้ช่วยเหลือผู้มีพระคุณด้วย

ผลเสีย : ผู้ปกครองเหนื่อยมากขึ้นกว่าเดิม

ง. เลิกเรียนหนังสือ

ผลดี : ได้ช่วยเหลือผู้มีพระคุณอย่างเต็มความสามารถ

ผลเสีย : ไม่มีความรู้พื้นฐานที่จะมีโอกาสเลือกอาชีพในอนาคต

10 . ถ้านักเรียนเป็นชัยยะนักเรียนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใด

ก. เลิกเรียนหนังสือจะได้ช่วยทดแทนพระคุณผู้ปกครองได้เต็มที่

ข. ช่วยผู้ปกครองตามปกติจะสอบได้หรือตกไม่มีความสำคัญ

ค. แบ่งเวลาเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาเพื่อมีความรู้ติดตัว

ง. ดูแลตู้เพลงเพราะได้ร้องเพลงคาราโอเกะด้วย

สถานการณ์ที่ 3

กิตติวุธ เป็นลูกชายคนเล็กของพ่อและแม่ พี่สาวคนเดียวของเขากำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฐานะทางครอบครัวของกิตติวุธตกต่ำลง พ่อตกงานส่วนแม่ค้าขาย เล็ก ๆ น้อย ๆ เงินทองไม่พอจ่าย ต้องนำสิ่งของในบ้านออกขาย กิตติวุธสงสารแม่มาก วันหนึ่งกิตติวุธพบว่า แม่กำลังขนของเข้ามาในบ้าน เช่น ชุดรับแขกใหม่ ๆ ตู้เย็น และเครื่องใช้ในห้องนอน กิตติวุธ สงสัยว่าแม่นำเงินมาจากไหน แม่บอกว่าตอนนี้แม่ขายยาลดความอ้วน มีคนสนใจสั่งซื้อกันมาก แม่ขายดีมีเงินใช้คล่อง ครอบครัวของกิตติวุธ สุขสบายขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงขั้นมีเงินใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย แต่แล้ววันหนึ่งกิตติวุธ ทราบว่าแม่ได้เงินมาจากการค้ายาบ้า เขาเสียใจมากนอนร้องไห้คนเดียว เมื่อไปโรงเรียนในวันเด็ก นายอำเภอมาเปิดงานวันเด็กและให้เด็ก ๆ เขียนจดหมายหรือกระซิบกับนายอำเภอให้รู้เบาะแสของผู้ค้ายาเสพติด เพราะเป็นการบ่อนทำลายชาติ ครูก็สอนเรื่องนี้อยู่เสมอ ว่าเราจะช่วยกันกวาดล้างพวกยาเสพติดให้หมดไปจากอำเภอของเรา กิตติวุธตัดสินใจไม่ได้ว่าจะทำอย่างไรดี กลัวพ่อและแม่จะถูกฆ่าตาย ไม่อยากให้พ่อและแม่ค้ายาบ้า จะบอกนายอำเภอก็ไม่กล้า กิตติวุธจะตัดสินใจอย่างไร

คำชี้แจง จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

11. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร
    - ก. บอกนายอำเภอหรือบอกพ่อและแม่ให้เลิกค้ายาบ้า
    - ข. ไม่ให้พ่อและแม่ค้ายาบ้าแต่ก็อยากมีเงินใช้
    - ค. ไม่อยากให้ใครรู้ว่าพ่อและแม่ค้ายาบ้า
    - ง. พ่อและแม่ถูกฆ่าตายหรือถูกจับกุม
12. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจคืออะไร
    - ก. อยากบอกนายอำเภอ เพราะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากกว่า
    - ข. การกวาดล้างยาบ้าให้หมดไปเป็นหน้าที่ของทุกคน
    - ค. การค้ายาบ้าทำให้มีเงินใช้
    - ง. เสียใจที่พ่อและแม่ค้ายาบ้า
13. จงบอกทางเลือกจากสถานการณ์ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
    - ก. บอกพ่อและแม่ให้เลิกค้ายาบ้า
    - ข. ไม่สนใจเพราะไม่ใช่หน้าที่ของเด็ก
    - ค. บอกนายอำเภอให้ทราบว่าพ่อแม่ค้ายาบ้า
    - ง. บอกพ่อและแม่ให้มอบตัวและช่วยสืบค้นผู้ทำผิด

14. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ก. บอกให้นายอำเภอทราบว่าพ่อและแม่ค้ายาบ้า

ผลดี : ได้เบาะแสผู้ค้ายาบ้าทำให้การปราบปรามได้ผลดี

ผลเสีย : พ่อและแม่จะได้รับอันตรายซึ่งลูกไม่พึงกระทำ

ข. บอกพ่อและแม่ให้เลิกค้ายาบ้า

ผลดี : พ่อและแม่ไม่ถูกฆ่าตาย เป็นคนดีของสังคม สบายใจ

ผลเสีย : มีเงินใช้น้อยลง

ค. ไม่สนใจ เพราะไม่ใช่หน้าที่ของเด็ก

ผลดี : ไม่ต้องรับรู้เรื่องของผู้อื่น

ผลเสีย : ไม่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นและปัญหายาบ้าไม่หมดไป

ง. บอกพ่อและแม่ให้มอบตัวและช่วยสืบค้นผู้ทำผิด

ผลดี : ช่วยเหลือสังคมให้ปลอดจากยาบ้า เด็กไทยมีคุณภาพ

ผลเสีย : เพื่อนล้อว่ามีพ่อแม่ค้ายาบ้า

15. ถ้านักเรียนเป็นกิตติวุธนักเรียนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใด

ก. บอกนายอำเภอ

ข. บอกพ่อและแม่ให้เลิกค้ายาบ้า

ค. ไม่สนใจ เพราะไม่ใช่หน้าที่ของเด็ก

ง. บอกพ่อและแม่ให้มอบตัวและเป็นสายสืบให้นายอำเภอ

สถานการณ์ที่ 4

สมหมายทำงานอยู่ฝ่ายรับฝากเงินของธนาคารแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ สมหมายเป็นคนขยันขันแข็ง มีความรับผิดชอบสูงจนเป็นที่รักและไว้วางใจของผู้จัดการธนาคารในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตของสมหมาย จนได้รับรางวัลพนักงานดีเด่นเป็นที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

เช้าวันหนึ่งสมหมายได้รับข่าวจากทางบ้านต่างจังหวัดว่ากำลังเดือดร้อนเรื่องเงิน ที่นาที่จำนองไว้เพื่อส่งให้สมหมายเรียนจนจบมหาวิทยาลัยกำลังจะถูกยึดเพราะไม่ได้ส่งเงินมานานแล้ว สมหมายก็มีเงินเดือนไม่สูงนักยังไม่สามารถรวบรวมเป็นก้อนเพื่อผ่อนผันค่าที่นาได้ สมหมายทำงานที่รับผิดชอบไปใจก็เป็นทุกข์เรื่องทางบ้าน บังเอิญเหลือบไปเห็นซองสีน้ำตาลหน้าช่องรับเงินของตนเอง เปิดดูพบว่ามีเงินในซองเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถไถ่ที่นาได้แล้วยังเหลือไว้ใช้ได้อีก ใกล้ๆ เที่ยงวันนั้นเอง สุธรรมซึ่งเป็นลูกค้าฝากเงินประจำของธนาคารกลับมาหาซองใส่เงินของตนซึ่งไม่ทราบว่าทำหายที่ใด แต่ทบทวนสถานที่ที่ตนได้เดินทางไปตลอดเช้านั้นแล้วจึงถามหาดูเผื่อจะได้ร่องรอยบ้าง สมหมายมองเห็นสุธรรมเป็นทุกข์กับการที่เงินหายไป สมหมายจะตัดสินใจอย่างไรดี

คำชี้แจง จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

16. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร
    - ก. เก็บเงินไว้ให้พอกับการใช้หนี้ ส่วนที่เหลือแอบคืนให้เจ้าของ
    - ข. เก็บเงินไว้สำหรับใช้หนี้ก่อน แล้วจึงคืนให้ในภายหลัง
    - ค. เก็บเงินไว้ใช้เองบางส่วนกับคืนให้เจ้าของทั้งหมด
    - ง. เก็บเงินไว้ใช้หนี้กับคืนให้เจ้าของ
17. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจคืออะไร
    - ก. เงินที่พบมีจำนวนมากพอที่จะผ่อนผันและใช้หนี้ที่นาของทางบ้านได้
    - ข. สมหมายเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตที่ทุกคนยอมรับและเชิดชูเกียรติ
    - ค. สมหมายเดือดร้อนเรื่องเงินมากต้องการแก้ปัญหาให้หมดไป
    - ง. ทางบ้านเดือดร้อนมากถ้าไม่ช่วยใช้หนี้จะไม่มีที่ทำมาหากิน
18. จงบอกทางเลือกจากสถานการณ์ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
    - ก. เก็บเงินไว้ใช้หนี้ก่อน แล้วจึงส่งคืนให้ภายหลัง
    - ข. เก็บเงินไว้บางส่วนกับนำเงินคืนเจ้าของทั้งหมด
    - ค. เก็บเงินไว้ใช้เองทั้งหมด กับนำเงินคืนเจ้าของทั้งหมด
    - ง. เก็บเงินไว้บางส่วนกับ แอบคืนให้เจ้าของบางส่วน

19. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ก. เก็บเงินไว้ใช้เองทั้งหมด

ผลดี : มีเงินให้ทางบ้านไถ่ถอนที่นาคืนมาแล้วมีเงินเหลือไว้ใช้ได้อีก

ผลเสีย : ผิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย

ข. เก็บเงินไว้บางส่วน

ผลดี : มีเงินใช้หนี้และไถ่ถอนที่นาได้

ผลเสีย : อยากได้ของที่ไม่ใช่ของเรา ทำให้เจ้าของเงินเป็นทุกข์ ผิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย

ค. คืนให้เจ้าของทั้งหมด

ผลดี : เป็นคนซื่อสัตย์ไม่อยากได้ของคนอื่นเจ้าของเงินมีความสุขที่ได้เงินคืน

ผลเสีย : ไม่มีเงินไถ่ถอนที่นาให้กับทางบ้านพ่อแม่เป็นทุกข์

ง. เก็บเงินไว้ใช้หนี้ก่อน

ผลดี : มีเงินใช้หนี้ทางบ้านเป็นสุข ได้ที่นาคืนมาสำหรับทำมาหากิน

ผลเสีย : ผิดศีลธรรมและเขาอาจมีความจำเป็นต้องใช้เงินเช่นกัน

20. ถ้านักเรียนเป็นสมหมายนักเรียนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใด

ก. คืนให้เจ้าของทั้งหมด

ข. คืนให้เจ้าของบางส่วน

ค. เก็บไว้ใช้เองทั้งหมด

ง. ขอยืมไว้ใช้หนี้ก่อนแล้วส่งคืนภายหลัง

สถานการณ์ที่ 5

ศิริเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศิริมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ เพราะพ่อของศิริเปิดร้านสอนคอมพิวเตอร์โดยสอนให้กับนักเรียนในวันหยุดและหลังเลิกเรียน แต่แม่ไม่ชอบให้ ศิริอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์โดยไม่สนใจกับสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวจึงพยายามสอนให้ศิริทำขนมซึ่งเธอสามารถตกแต่งดัดแปลงขนมให้น่ารับประทานและมีรูปแบบถูกใจวัยรุ่นสามารถนำไปขายเป็นรายได้พิเศษซึ่งเธอพบว่าตนเองมีความชอบและถนัดในการทำขนมมากถ้าได้ฝึกฝนอย่างจริงจังเธอสามารถทำเป็นอาชีพโดยเปิดร้านเบเกอรี่ได้ ส่วนพ่อต้องการให้ศิริเรียนรู้และฝึกฝนด้านคอมพิวเตอร์ต่อไป

คำชี้แจง จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

21. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร
    - ก. ศิริไม่ทราบว่าจะฝึกฝนการทำขนม หรือเรียนรู้คอมพิวเตอร์ดี
    - ข. ศิริกลัวพ่อเสียใจถ้าเลือกเรียนทำขนม
    - ค. ศิริสับสนไม่รู้จะเอาใจพ่อหรือแม่ดี
    - ง. แม่กลัวศิริไม่มีเพื่อนถ้าสนใจแต่คอมพิวเตอร์
22. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจคืออะไร
    - ก. ถนัดในการทำขนมและได้ฝึกฝนจนสามารถทำได้ดี
    - ข. ทำขนมหรือฝึกฝนคอมพิวเตอร์ก็สามารถประกอบอาชีพได้
    - ค. เรียนรู้คอมพิวเตอร์สามารถนำไปเป็นอาชีพต่อจากพ่อได้
    - ง. ฝึกฝนทำขนมสามารถเปิดร้านเบเกอรี่เป็นของตนเองได้
23. จงบอกทางเลือกจากสถานการณ์ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
    - ก. เปิดร้านเบเกอรี่กับเรียนทำขนมเพิ่มเติม
    - ข. ฝึกฝนทำขนมเพิ่มเติมกับเรียนรู้คอมพิวเตอร์
    - ค. เรียนคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมกับเปิดร้านเบเกอรี่
    - ง. เปิดร้านเบเกอรี่และดำเนินการร้านคอมพิวเตอร์กับพ่อ

24. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ก. เรียนคอมพิวเตอร์

ผลดี : ได้เรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ และช่วยพ่อดูแลร้านได้

ผลเสีย : ไม่ถูกใจแม่

ข. ฝึกฝนทำขนม

ผลดี : ได้ทำในสิ่งที่ตนถนัดและชอบ จึงทำได้ผลดี และมีความสุข

ผลเสีย : พ่อเสียใจและไม่มีใครช่วยดูแลร้านคอมพิวเตอร์

ค. เปิดร้านเบเกอรี่

ผลดี : ได้ทำในสิ่งที่ตนถนัดและทำให้แม่พอใจ

ผลเสีย : พ่อไม่สนับสนุนและเสียใจ

ง. ช่วยพ่อดูแลร้านคอมพิวเตอร์

ผลดี : ทำให้พ่อพอใจ และช่วยดูแลกิจการของครอบครัว

ผลเสีย : ตนเองไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนถนัด

25. ถ้านักเรียนเป็นศิริ นักเรียนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใด

ก. ไม่สนใจอนาคตเป็นของไม่แน่นอน

ข. ฝึกฝนทำขนมจนสามารถเปิดร้านเบเกอรี่ได้

ค. ฝึกฝนคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยพ่อดูแลกิจการต่อไป

ง. พ่อและแม่จะให้ทำอะไรก็ยินดีปฏิบัติตาม

สถานการณ์ที่ 6

พีระเดินทางไปในเมืองเพื่อซื้อของให้แม่ ขากลับพีระนั่งรถประจำทางกลับบ้านและเลือกที่นั่งใกล้ประตูทางขึ้นรถเพราะต้องถือของเต็มทั้งสองมือระหว่างทางมีหญิงชราขึ้นรถมาพร้อมกับหลานตัวเล็ก ๆ อีกคน ไม่มีที่ว่างให้หญิงชราและเด็กได้นั่งคนอื่น ๆ ไม่มีใครที่จะสละที่นั่งให้เลย เหลืออีกไกลกว่าจะถึงบ้าน พีระจะทำอย่างไรถ้าสละที่นั่งให้ของที่ถือก็มีจำนวนมาก ใจหนึ่งก็สงสารหญิงชราและเด็ก

คำชี้แจง จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

26. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร
    - ก. ลุกให้หญิงชราและเด็กนั่งกับยืนถือของ
    - ข. วางของบางส่วนกับลุกให้หญิงชราและเด็กนั่ง
    - ค. ลุกให้หญิงชราและเด็กนั่งกับการถือของที่หนักมาก
    - ง. นั่งให้ถึงป้ายที่จะลงแล้วจึงบอกให้หญิงชรามานั่งแทน
27. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจคืออะไร
    - ก. ระยะทางอีกไกลกว่าจะถึงบ้าน
    - ข. ไม่มีใครสละที่นั่งให้หญิงชราและเด็ก
    - ค. สงสารต้องการให้หญิงชราและเด็กได้มีที่นั่ง
    - ง. ของที่ซื้อมามีจำนวนมากและหนักเกินกำลังที่จะถือ
28. จงบอกทางเลือกจากสถานการณ์ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
    - ก. แบ่งที่นั่งให้ครึ่งหนึ่ง
    - ข. นั่งจนถึงบ้านแล้วจึงให้หญิงชรานั่ง
    - ค. ลุกให้นั่งและถือของไว้จนถึงบ้าน
    - ง. ให้หญิงชราช่วยถือของจึงจะยอมสละที่นั่งให้

29. ข้อใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ก. ลุกให้หญิงชรานั่ง

ผลดี : เป็นการเสียสละช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่อ่อนแอกว่า

ผลเสีย : ไม่ได้นั่งและถือของหนัก

ข. นั่งจนถึงที่หมาย

ผลดี : ได้นั่งอย่างสบายและไม่ต้องถือของหนัก

ผลเสีย : เห็นแก่ตัว ไม่ช่วยเหลือผู้อื่น

ค. ให้หญิงชราช่วยถือของ

ผลดี : หมดภาระที่จะต้องถือของหนัก

ผลเสีย : ให้ผู้อื่นทำหน้าที่แทนเห็นแก่ประโยชน์ตน

ง. แบ่งที่นั่งให้

ผลดี : ได้ที่นั่งทั้งสองฝ่าย

ผลเสีย : นั่งไม่ถนัดอาจเป็นอันตราย

30. ถ้านักเรียนเป็นพีระนักเรียนจะเลือกทางเลือกใด

ก. แบ่งที่นั่งให้และแบ่งกันถือของ

ข. ลุกให้หญิงชรานั่งและถือของจนถึงบ้าน

ค. นั่งไปก่อนจนถึงบ้านจึงจะบอกให้หญิงชรานั่ง

ง. ลุกให้หญิงชรานั่งและให้ช่วยถือของทั้งหมด

ภาคผนวก ง

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
2. ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
3. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
4. ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

สาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
ชุดที่ 1 การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
เวลา 2 ชั่วโมง

.....

สาระสำคัญ

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ที่พึงกระทำเพื่อธำรงความเป็นชาติไทยและความสงบสุขของทุกคนในชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
2. อภิปรายผลที่เกิดจากการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
3. สามารถตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีได้
4. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้

สาระการเรียนรู้

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นการสร้างศรัทธา

1. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนด้วยการสนทนากับผู้เรียนด้วยความเป็นกันเอง ยิ้มแย้ม แจ่มใส เพื่อให้เกิดความพึงพอใจใฝ่รู้ในคำสอน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ จูงใจและปลุกเร้าให้เกิดความเชื่อในตัวครู
2. ผู้เรียนรับชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการคนละ 1 ชุด สร้างความเข้าใจและชี้แจงขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนตามที่กำหนดไว้

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน เลือกประธาน เลขานุการ ที่เหลือเป็นสมาชิก
2. ผู้เรียนศึกษาคำแนะนำในการใช้ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ
3. ผู้เรียนศึกษาชุดการสอนชุดที่ 1 เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

ขั้นการวัดและประเมินผล

1. ผู้เรียนตอบคำถามท้ายกิจกรรม
2. ผู้เรียนประเมินตนเอง ประเมินกลุ่ม
   - ผู้เรียนแต่ละคนวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเองและเสนอแนวทางแก้ไข
   - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการประเมินและสรุปผลข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงนำเสนอหน้าชั้นเรียน

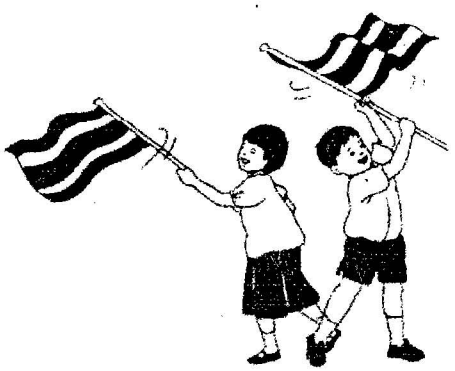
สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. รูปภาพ
3. ตัวอย่าง เรื่องความจงรักภักดีของทองแดงและบาบูรักในหลวง
4. สถานการณ์
5. ใบความรู้เรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

ชุดที่ 1

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชื่อ ..... สกุล .....

ชั้น ..... ชื่อกลุ่ม .....

คำชี้แจง

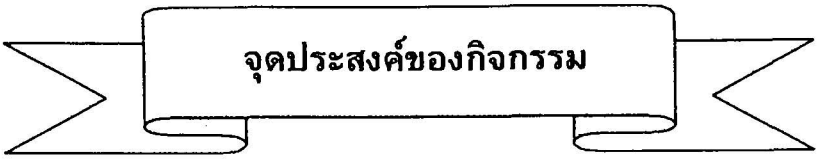
การใช้ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นชุดการสอนที่ให้ผู้เรียนศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ได้รับและปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

- ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน
- ศึกษาคำแนะนำการใช้ชุดการสอน จุดประสงค์การเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม
- ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในชุดการสอน
- บันทึกผลกิจกรรม ตอบคำถามท้ายกิจกรรม และตรวจด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความรู้
- ชุดการสอนนี้ใช้เวลารวม 2 ชั่วโมง ผู้เรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมให้ทันตามเวลาที่กำหนดให้
- ขณะศึกษาชุดการสอน ผู้เรียนสามารถปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากครูผู้สอนได้

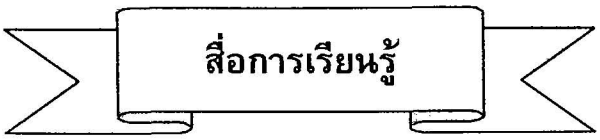
ขอให้สนุกและมีความสุขกับการเรียนรู้ นะคะ

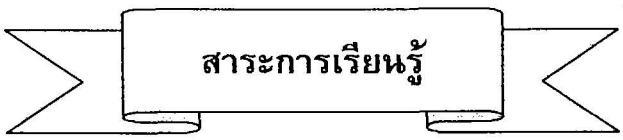

เมื่อศึกษาสาระการเรียนรู้นี้แล้วผู้เรียนสามารถ

1. บอกความหมายของการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
2. อภิปรายผลที่เกิดจากการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
3. สามารถตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีได้
4. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้

1. ชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. รูปภาพ
3. ตัวอย่าง เรื่องความจงรักภักดีของทองแดงและบาบูรักในหลวง
4. สถานการณ์
5. ใบความรู้เรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

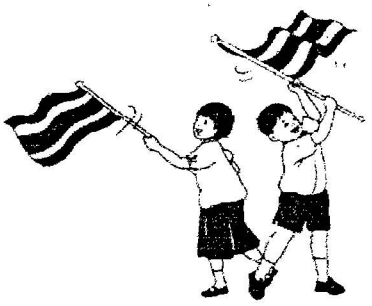

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ขั้นการสร้างศรัทธา

" ก่อนที่เราจะเรียนรู้กันด้วยชุดการสอน ผู้เรียนลองดูภาพข้างล่างก่อนนะคะ แล้วจับคู่อภิปรายกับเพื่อนซิคะว่า เมื่อเห็นภาพแล้วรู้สึกอย่างไร ใช้เวลา 2 นาที ค่ะ "

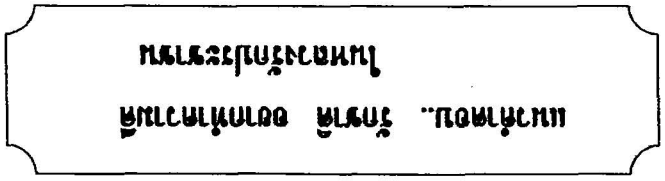
" รู้สึกอย่างไรคะ "

.....

.....

.....

.....

เปิดหน้าต่อไปค่ะ

เชิญอ่านค่ะ

สถานการณ์

ครั้งหนึ่งตำรวจจับกุมผู้ค้ายาบ้าใกล้บ้านฉัน เกิดการยิงต่อสู้กัน ชาวบ้านตกใจหลบกันชุลมุนไปหมด หมู่บ้านที่ฉันอาศัยอยู่เคยอยู่ร่วมกันด้วยความสงบมีทั้งชาวพุทธและอิสลาม ต่างปฏิบัติตามประเพณีทางศาสนาของตน ไม่เบียดเบียนคิดร้ายต่อกัน ยึดมั่นจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์องค์เดียวกัน แต่บัดนี้ฉันเห็นเขาซื้อขายและเสพยาบ้ากันในหมู่บ้านของฉัน ทำร้ายกันเอง .... ฉันจะทำอย่างไรดี ?

กิจกรรมที่ 1 เสนอปัญหา

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ร่วมคิด พิจารณาและนำเสนอปัญหาที่พบ บันทึกในแบบบันทึกกิจกรรม 1

ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัยที่ต้องพัฒนาแก้ไข

แบบบันทึกกิจกรรม 1

ปัญหาจากสถานการณ์ คือ .....

.....

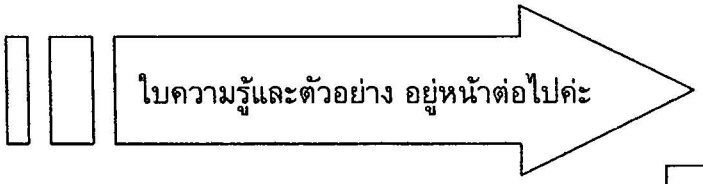
.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 การรวบรวมข้อมูล

- ผู้เรียนแต่ละคนศึกษาใบความรู้เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และตัวอย่างเรื่องความจงรักภักดีของทองแดงและเรื่องบาบูรักในหลวง
- ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายและรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ หลักการจากใบความรู้ และตัวอย่างที่กำหนดให้ นำมาสรุปความหมาย แนวทางปฏิบัติและผลที่เกิดจากความจงรักภักดี บันทึกในแบบบันทึกกิจกรรม 2

แบบบันทึกกิจกรรม 2

ความหมายของการแสดงความจงรักภักดี

.....

.....

.....

แนวทางปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดี

.....

.....

.....

.....

ผลที่เกิดจากการแสดงความจงรักภักดี

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้

เรื่อง... คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย "ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์"

ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การที่บุคคลมีความสำนึกและตระหนักในความสำคัญของความเป็นคนไทย มีจิตฝักใฝ่ในศาสนาและเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์แล้วปฏิบัติตนในการรักษาและผดุงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันหลักที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทย

บุคคลที่มีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชาติเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยคุ้มครองประโยชน์สุขให้แก่คนในชาติ

ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข

พระมหากษัตริย์ทรงมีทศพิธราชธรรม ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่ล้วนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและพสกนิกร จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งชาติ

ประชาชนชาวไทย จะดำรงอยู่ได้เพราะมีประเทศชาติซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนในชาติ ศาสนาช่วยให้สังคมมีสุขไม่สร้างความเดือดร้อนแก่กัน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนทั้งประเทศ จึงเป็นหน้าที่สำคัญของชาวไทยทุกคนที่จะต้องจงรักภักดี ปกป้องรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้พ้นภัยดำรงอยู่ตลอดไป

หน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อองค์พระมหากษัตริย์ มีดังนี้

จงรักภักดีและมีความกตัญญูกตเวทีต่อองค์พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดย

1. ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท
2. การร่วมบริจาคทรัพย์ สิ่งของ โดยเสด็จพระราชกุศล นำไปช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน
3. ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทในการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม สร้างความสามัคคีให้เกิดแก่คนในชาติ
4. เทิดทูนเคารพสักการะองค์พระมหากษัตริย์ด้วยกาย วาจาและใจ ทั้งเมื่ออยู่เฉพาะพระพักตร์หรืออยู่ ณ ที่ใดก็ตาม

5. ถวายความคุ้มครอง ไม่ให้ผู้ใดประทุษร้ายหรือล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ได้

6. ประชาชนต้องคอยสอดส่องดูแลมิให้มีการกระทำอันเป็นการประทุษร้ายพระองค์ท่าน

7. มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เมื่อประชาชนในชาติรวมพลังสามัคคีกัน โอกาสที่ศัตรูจะเข้าแทรกแซงและบ่อนทำลายย่อมเป็นไปไม่ได้

ตัวอย่าง

เรื่อง... ความจงรักภักดีของทองแดง

ทองแดงมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างยิ่ง เวลาที่เข้าเฝ้าฯ ทองแดงจะหมอบในท่าประจำคือไขว้มือ หากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขยับพระองค์ หรือแม้แต่ทรงกระแอม ทองแดงจะเงยหน้าขึ้นมองอย่างระวังระไว เมื่อมีผู้มาเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทองแดงจะหมอบเฝ้าฯ อยู่ที่พระบาทไม่วิ่งไปไหนและจะหมอบขวางอยู่ตรงกลางระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและผู้มาเฝ้าฯ ถ้าเฝ้าฯ อยู่นานทองแดงจะเงยหน้าขึ้นมองพระพักตร์และผู้มาเฝ้าฯ พร้อมกับถอนใจยาวแต่ไม่ลุกไปไหน

โดยปกติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระดำเนินออกกำลังพระวรกาย หรือเสด็จฯ ไปเยี่ยม "เด็ก ๆ" ตามที่ทรงเรียกสุนัข โดยมีสุนัขที่เข้าเวรตามเสด็จครั้งละ 2 - 3 ตัว มีบางตัวอย่างทองแดงเป็นต้น จะวิ่งลาดตระเวนไปก่อน ถ้าพบสุนัขอื่นพลัดเข้ามาก็จะไล่ไป ทองแดงวิ่งล่วงหน้าไปแล้ววิ่งย้อนกลับมาเป็นเส้นทางรอบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สุนัขบางตัวจะเดินขนาบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อประทับพักผ่อนพระอิริยาบท ทองแดงจะหยุดเฝ้าฯ อยู่ใกล้ แต่จะหันหน้าไปด้านนอก เสมือนทำหน้าที่องครักษ์ มิได้มาคลอเคลียอยู่กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ส่วนสุนัขบางตัวจะกระโดดขึ้นมานั่งเคียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือแม้บนพระเพลา แต่ทองแดงไม่เคยขึ้นมานั่งตีเสมอเลย ยกเว้นในรถตามเสด็จพระที่นั่ง ซึ่งคงถือว่าเป็นการทำหน้าที่อย่างหนึ่ง ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับพักอยู่ สุนัขบางตัวจะวิ่งห่างออกไป เมื่อจะเสด็จฯ

ต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะรับสั่งเบา ๆ ว่า "แถว" มิได้รับสั่งแบบออกคำสั่งกับสุนัขโดยทั่วไป ไม่นานสุนัขทั้งหลายก็จะวิ่งมาประจำที่อย่างรวดเร็ว ผู้ตามเสด็จบางคนบอกว่าทองแดงเป็นผู้ประสานงาน "เรียกแถว" ถวาย

บางครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงขับรถพระที่นั่งเอง ทองแดงจะตามเสด็จเมื่อทรงเปิดประตูรถและรับสั่งว่า "ทองแดง ขึ้นรถ" ทองแดงก็จะกระโดดขึ้นมายืนบนเบาะข้างคนขับ รับสั่งว่า "ทองแดง นั่งลง" ทองแดงก็จะนั่งลงบนเบาะวางท่าโก้มองตรงไปข้างหน้า บางครั้งทองแดงจะไปยืนคอยตามเสด็จ ถ้ายังมีรับสั่งกับผู้ตามเสด็จอยู่ เมื่อประตูเปิดทองแดงก็กระโดดขึ้นนั่งทันที มีครั้งหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เป็นทางการ พอประตูรถเปิดทองแดงก็กระโดดขึ้นนั่ง ต้องรับสั่งว่า "ทองแดงลงมาก่อน ตอนนี้ไปทำงานเดี๋ยวกลับมา" ทองแดงรีรออยู่นิดหนึ่งจึงลงจากรถ

มีอยู่ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงทำพระทนต์ที่รถทันตกรรมเคลื่อนที่ ทองแดงนั่งคอยอยู่นอกรถ จ้องเขม็งไม่ยอมไปไหนทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัย ต่อมาเมื่อเสด็จฯ ทรงทำพระทนต์อีกคราวหนึ่ง ทองแดงได้รับอนุญาตให้ขึ้นไปตรวจดูรถ (แค่ประตูห้องทำฟัน) เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า "ทองแดงลงไปได้แล้ว" ทองแดงก็เดินลงจากรถโดยดี ทำให้ทันตแพทย์ทึ่งในความฉลาดและความจงรักภักดีของทองแดง

ทองแดงมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างยิ่ง ปกติเมื่อทรงเสด็จพระราชดำเนินจากหัวหินมาประทับ ณ สวนจิตรลดาฯ หรือจากสวนจิตรลดาฯ ไปหัวหินเพื่อทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ จะมีการผลัดเวรสุนัขที่จะตามเสด็จฯ มีครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงงานที่สวนจิตรฯ นานไปหน่อยและทองแดงไม่ได้ตามเสด็จ ระหว่างนั้นทองแดงก็ป่วยน้ำหนักลดมาก จนต้องส่งเข้าโรงพยาบาล นายสัตวแพทย์ผู้ดูแลตรวจร่างกายทองแดงอย่างละเอียด ไม่พบว่ามีโรคอะไร คุณหมอจึงสรุปว่าทองแดงเป็นโรคเครียดเหตุที่คิดถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณหมอบอกว่าทองแดงเป็นสุนัขเงียบไม่ค่อยแสดงออก ดังนั้นความเครียดจึงมีผลมากต่อร่างกาย จากนั้นทองแดงจึงได้ตามเสด็จเสมอมา.

ท่าหมอบเฝ้าฯ

ตัวอย่าง

เรื่อง... บาบูรักในหลวง

ระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผนวช ทุกเช้าจะมีบาบู 3 นาย ขี่สามล้อเครื่องค่อนข้างเก่ามาหยุดที่ประตูวัดบวรฯ คนขับซึ่งแต่งกายด้วยเสื้อเชิ้ตและกางเกงขาสั้นลงมาแก้ห่อนมสด 2 ขวด พร้อมกับหนีบนมสดทั้ง 2 ขวด เข้าไปให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง ณ พระตำหนัก เพื่อถวายแด่พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

บาบูนายนี้ ชื่อ นายรามดาส ชาวอินเดีย เข้ามาทำมาหากินในเมืองไทยได้ 20 กว่าปีแล้ว มากับลูกชายและนายซิตารามซิงต์ อายุ 56 ปี เป็นพี่น้องกัน ทั้งสามคนนับถือศาสนาฮินดู

"แขกกับไทยมิใช่อื่นไกลพี่น้องกันศาสนาไม่เกี่ยว ฉันอยู่เมืองไทยมา 20 กว่าปี สบายดีเหลือเกิน ฉันคิดถึงพระคุณในหลวงและฉันรักท่านมาก ฉันจึงไปขออนุญาตเจ้าหน้าที่เขาถวายนมสดวันละ 2 ขวดนะ"

บาบูรามดาส ได้เผยว่า นมสดที่เขานำมาทูลเกล้าฯ ถวาย ได้ทำอย่างชนิดพิเศษ คือ รีดจากนมวัวแล้วใส่ขวดเลย โดยไม่ปะปนกับนมสดที่นำไปขาย

(ที่มา : หนังสือพิมพ์ "พิมพ์ไทย" เดือนตุลาคม พ.ศ. 2499)

กิจกรรมที่ 3 การคิด วิธีคิดแบบคุณ โทษและทางออก

ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้

★ จากปัญหาในแบบบันทึกกิจกรรม 1 และการสรุปข้อมูลความรู้ของกิจกรรมที่ 2 ให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มหลาย ๆ ทางที่เหมาะสมต่อปัญหา

★ ให้ผู้เรียนแต่ละคนพิจารณาแนวทางปฏิบัติแต่ละทางว่ามี ส่วนดี (เป็นคุณ) ส่วนไม่ดี บกพร่อง (เป็นโทษ) อย่างไรบ้าง สรุปในแบบบันทึกกิจกรรม 3 พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

ปัญหาทุกปัญหามีแนวทางแก้ปัญหา
แต่ละแนวทางมีเหตุผลและสามารถปฏิบัติได้

สิ่งต่าง ๆ ล้วนมีทั้งด้านดี (เป็นคุณ) ก่อให้เกิดประโยชน์และด้านไม่ดี ส่วนบกพร่อง (เป็นโทษ) ก่อให้เกิดความเสียหาย ถ้าเรามองเห็นทั้ง 2 ด้านแล้ว ก็จะมองหาแนวทางปฏิบัติต่อจุดบกพร่องที่พบเห็นได้.

แบบบันทึกกิจกรรม 3

แนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาจากกิจกรรม 3	ด้านดี เกิดผลดี (เป็นคุณ)	ด้านไม่ดี บกพร่อง (เป็นโทษ)
1.....	.....	.....
2.....	.....	.....
3.....	.....	.....
4.....	.....	.....
5.....	.....	.....

กิจกรรมที่ 4

การคิด - วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

จากบันทึกกิจกรรม 3 ให้ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

- นำแนวทางปฏิบัติแต่ละทางมาพิจารณาคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ
- บันทึกเหตุผลที่สรุปได้จากกลุ่ม ในแบบบันทึกกิจกรรม 4

คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม คือการพิจารณาตัดสินใจสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของความคิดหรือสิ่งของที่เป็นความต้องการของชีวิต

คุณค่าแท้ คือคุณค่าของความคิดหรือสิ่งของที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริงที่จำเป็นต่อชีวิต เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เรียบร้อยเหมาะสมตัดเย็บธรรมดา

คุณค่าเทียม คือคุณค่าของความคิดหรือสิ่งของที่ตอบสนองความต้องการความทะเยอทะยาน อยากแก่งแย่งในสังคม เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพงทันสมัย มียี่ห้อหรูหรา รับประทานอาหารที่ไม่มีคุณค่าแต่ราคาแพง ร้านหรูต้องใช้โทรศัพท์มือถือราคาแพง เที่ยวผับ

แบบบันทึกกิจกรรม 4

แนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาจากกิจกรรม 3	คุณค่าแท้	คุณค่าเทียม
1.....	.....	.....
2.....	.....	.....
3.....	.....	.....
4.....	.....	.....
5.....	.....	.....

กิจกรรมที่ 5 การสรุปประเด็นของข้อมูลเพื่อหาทางเลือก วิธีแก้ปัญหา

จากบันทึกกิจกรรม 3 และบันทึกกิจกรรม 4 ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

✹ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายผลการพิจารณาแนวทางปฏิบัติที่เป็นคุณ โทษ และคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

กิจกรรมที่ 6 การเลือกและตัดสินใจ

☆ ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มลงมติร่วมกันตัดสินใจเลือกทางเลือกเพียง 1 ทางเลือก (ทางออก) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม บันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกกิจกรรม 6

แบบบันทึกกิจกรรม 6

มติกลุ่ม

1. ทางเลือก

   .....

2. ด้านดี เกิดผลดี (เป็นคุณ)

   เหตุผล .....

   .....

3. ด้านไม่ดี เกิดผลเสีย (เป็นโทษ)

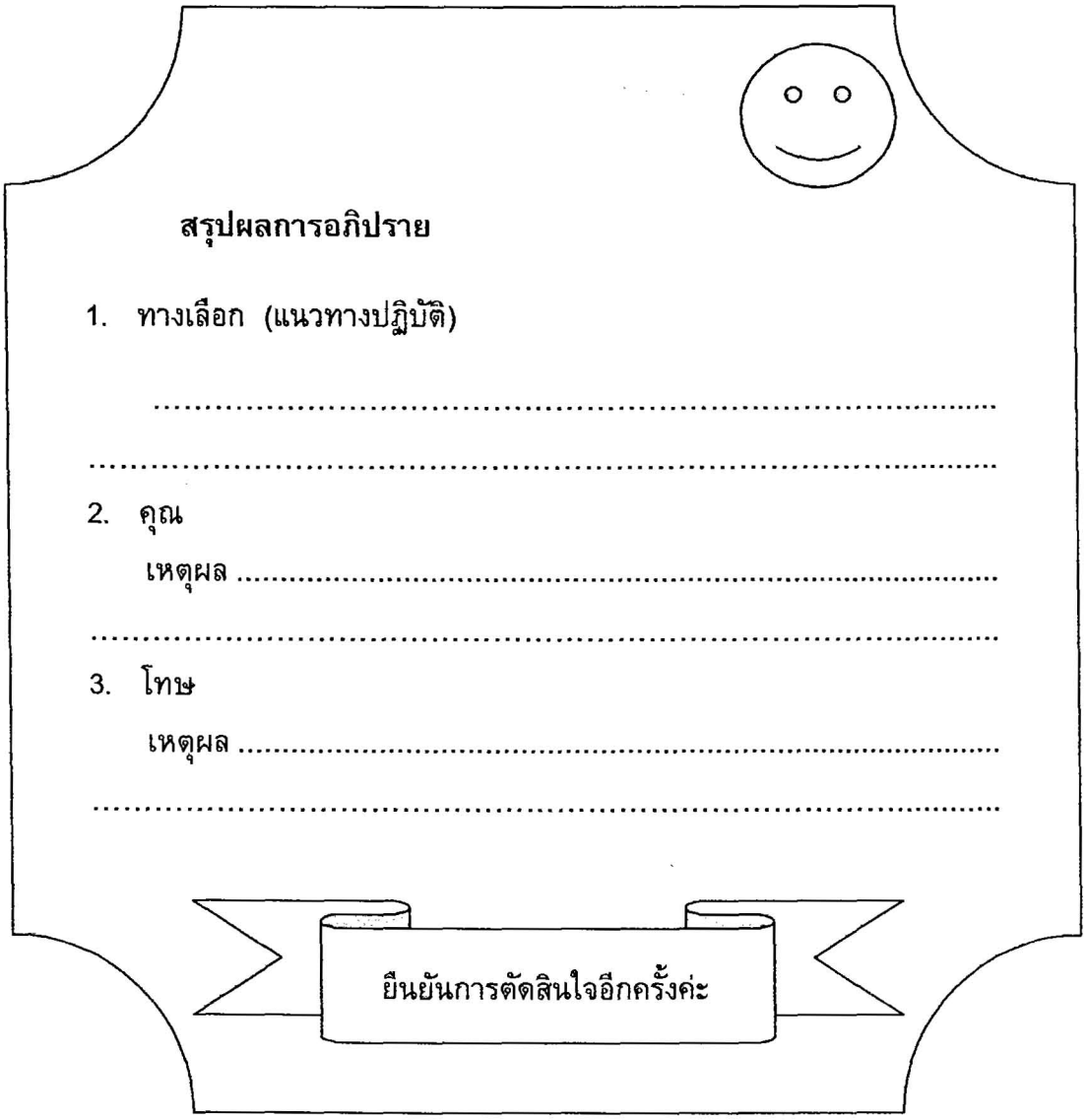
   เหตุผล .....

   .....

กิจกรรมที่ 7 เสนอผลการอภิปราย

- ให้ตัวแทนของกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มต่อกลุ่มเพื่อน
- สมาชิกกลุ่มอื่น ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น
- ผู้เรียนทุกคนร่วมสรุปแนวทางการปฏิบัติที่ดี เพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง บันทึกในแบบบันทึกกิจกรรม 7

แบบบันทึกกิจกรรม 7

สรุปผลการอภิปราย

1. ทางเลือก (แนวทางปฏิบัติ)

.....

.....

2. คุณ

เหตุผล .....

.....

3. โทษ

เหตุผล .....

.....

ยืนยันการตัดสินใจอีกครั้งค่ะ

กิจกรรมที่ 8 การวัดและประเมินผล

8.1 ผู้เรียนแต่ละคนวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเองและเสนอแนวทางแก้ไข

แบบบันทึกกิจกรรม 8.1

1. ผู้เรียนประเมินผลงานกลุ่มอยู่ในระดับใด
   ○ ดีมาก ○ ดี ○ พอใช้ ○ ควรปรับปรุง
2. ผู้เรียนคิดว่ามีข้อบกพร่องอะไรบ้างและควรปรับปรุงอย่างไรให้ผลงานกลุ่มดีขึ้น

   .....

   .....
3. ผู้เรียนคิดว่ามีข้อดีอะไรบ้างที่ควรภาคภูมิใจและนำเสนอไว้เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติกิจกรรม

   .....

   .....

8.2 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการประเมินและสรุปผลข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง นำเสนอหน้าชั้นเรียน

แบบบันทึกกิจกรรม 8.2

ผลงานกลุ่มอยู่ในระดับ .....

นำคะแนนของทุกคนในกลุ่มมารวมกันนะคะ แล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกค่ะ .....

คะแนนการประเมิน	
ดีมาก	4
ดี	3
พอใช้	2
ควรปรับปรุง	1

ผลงานกลุ่มใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยของสมาชิกในกลุ่ม

แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

คำชี้แจง จากตัวอย่างที่กำหนดให้ ให้นักเรียนแต่ละคนเลือกวิธีแก้ปัญหา พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

บอยมีอายุครบเกณฑ์ต้องแสดงตัวเพื่อคัดเลือกทหาร พ่อบอกว่ามีคนรู้จักกัน แนะนำให้พ่อไปพบสัสดี เพื่อติดต่อไม่ให้ลูกต้องเป็นทหาร โดยแลกกับเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งแม่ก็เห็นด้วยเพราะเกรงว่าบอยจะลำบาก บอยไม่ชอบวิธีการเช่นนี้ แต่ก็เป็นการขัดใจพ่อและแม่ ถ้านักเรียนเป็นบอยจะทำอย่างไร ?

ก. ให้พ่อนำเงินไปให้สัสดี เพื่อจะได้ไม่ต้องมีชื่อในการเลือก
ข. สมัครเป็นทหารเพราะเกิดเป็นลูกผู้ชายไม่ต้องกลัว
ค. ขัดใจพ่อและแม่ แล้วหนีไปจากบ้าน
ง. เข้ารับการคัดเลือกตามปกติ

การตัดสินใจ

ข้อ ก.		ข้อ ข.		ข้อ ค.		ข้อ ง.	
คุณ	โทษ	คุณ	โทษ	คุณ	โทษ	คุณ	โทษ
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

สรุป เลือกข้อ .....

เฉลย ข้อ 1.

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

สาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่** 1

เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ชุดที่ 1 การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

เวลา 2 ชั่วโมง

.....

สาระสำคัญ

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ที่พึงกระทำเพื่อธำรงความเป็นชาติไทยและความสงบสุขของทุกคนในชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
2. อภิปรายผลที่เกิดจากการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
3. สามารถตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีได้
4. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้

สาระการเรียนรู้

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ผู้เรียนรับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมคนละ 1 ชุด สร้างความเข้าใจและชี้แจงขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนตามที่กำหนดไว้

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน เลือกประธาน เลขานุการ ที่เหลือเป็นสมาชิก
2. ผู้เรียนศึกษาคำแนะนำในการใช้ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม
3. ผู้เรียนศึกษาชุดการสอนชุดที่ 1 เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

ขั้นการวัดและประเมินผล

1. ผู้เรียนตอบคำถามท้ายกิจกรรม
2. ผู้เรียนประเมินตนเอง ประเมินกลุ่ม
   - ผู้เรียนแต่ละคนวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเองและเสนอแนวทางแก้ไข
   - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการประเมินและสรุปผลข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงนำเสนอหน้าชั้นเรียน

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. รูปภาพ
3. ตัวอย่าง เรื่องความจงรักภักดีของทองแดงและบาบูรักในหลวง
4. สถานการณ์
5. ใบความรู้ เรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

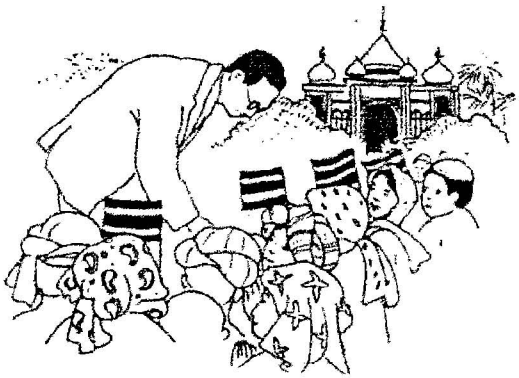
ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

ชุดที่ 1

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชื่อ ..... สกุล .....

ชั้น ..... ชื่อกลุ่ม .....

คำชี้แจง

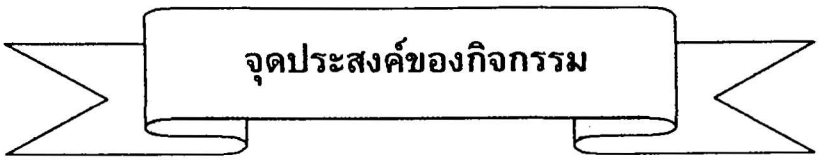
การใช้ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม

ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม เป็นชุดการสอนที่ให้ผู้เรียนศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิเคราะห์จากประสบการณ์ที่ได้รับและปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

- ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 4 – 5 คน
- ศึกษาคำแนะนำการใช้ชุดการสอน จุดประสงค์การเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม
- ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในชุดการสอน
- บันทึกผลกิจกรรม ตอบคำถามท้ายกิจกรรม และตรวจด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความรู้
- ชุดการสอนนี้ใช้เวลารวม 2 ชั่วโมง ผู้เรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมให้ทันตามเวลาที่กำหนดให้
- ขณะศึกษาชุดการสอน ผู้เรียนสามารถปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากครูผู้สอนได้

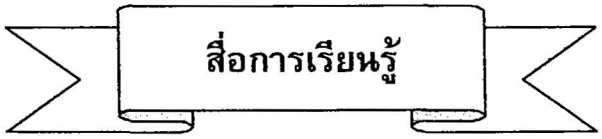
ขอให้สนุกและมีความสุขกับการเรียนรู้ นะคะ

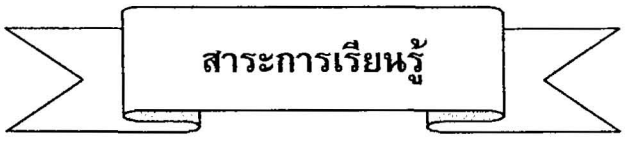

เมื่อศึกษาสาระการเรียนรู้นี้แล้วผู้เรียนสามารถ

1. บอกความหมายของการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
2. อภิปรายผลที่เกิดจากการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้
3. สามารถตัดสินใจเลือกแนวปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีได้
4. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้

1. ชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. รูปภาพ
3. ตัวอย่าง เรื่องความจงรักภักดีของทองแดงและบาบูรักในหลวง
4. สถานการณ์
5. ใบความรู้เรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

" ก่อนที่เราจะเรียนรู้กันด้วยชุดการสอน ผู้เรียนลองดูภาพข้างล่างก่อนนะคะ แล้วจับคู่อภิปรายกับเพื่อนซิคะว่า เมื่อเห็นภาพแล้วรู้สึกอย่างไร ใช้เวลา 2 นาที ค่ะ "

" รู้สึกอย่างไรคะ "

.....

.....

.....

.....

เปิดหน้าต่อไปค่ะ

สถานการณ์

ครั้งหนึ่งตำรวจจับกุมผู้ค้ายาบ้าใกล้บ้านฉัน เกิดการยิงต่อสู้กัน ชาวบ้านตกใจหลบกันชุลมุนไปหมด หมู่บ้านที่ฉันอาศัยอยู่เคยอยู่ร่วมกันด้วยความสงบมีทั้งชาวพุทธและอิสลาม ต่างปฏิบัติตามประเพณีทางศาสนาของตน ไม่เบียดเบียนคิดร้ายต่อกัน ยึดมั่นจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์องค์เดียวกัน แต่บัดนี้ฉันเห็นเขาซื้อขายและเสพยาบ้ากันในหมู่บ้านของฉัน ทำร้ายกันเอง .... ฉันจะทำอย่างไรดี ?

การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์แล้วกำหนดปัญหาที่พบ บันทึกลงในแบบบันทึกหมายเลข 1

กำหนดปัญหา

.....

.....

.....

กำหนดทางเลือกอย่างอิสระ

"นักเรียนลองหาทางแก้ปัญหาซิคะ ว่ามีทางใดบ้าง"

ทางเลือกในการแก้ปัญหา

ทางเลือก 1 .....

.....

ทางเลือก 2 .....

.....

ทางเลือก 3 .....

.....

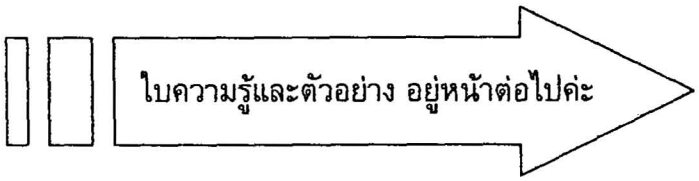
ทางเลือก 4 .....

.....

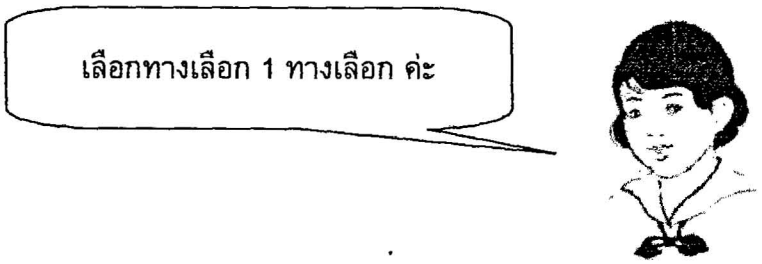
การเลือกแนวปฏิบัติด้วยตนเอง

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และตัวอย่าง แล้วสรุปเป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจเลือกทางเลือก
2. ให้ผู้เรียนเลือกทางเลือกจากแบบบันทึกหมายเลข 1 เพียงหนึ่งทางเลือก และบอกเหตุผลที่เลือก บันทึกลงในแบบบันทึกหมายเลข 2

แบบบันทึกหมายเลข 2

ทางเลือก

.....

.....

เหตุผลที่เลือก

.....

.....

.....

ใบความรู้

เรื่อง... คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย "ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์"

ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การที่บุคคลมีความสำนึกและตระหนักในความสำคัญของความเป็นคนไทย มีจิตฝักใฝ่ในศาสนาและเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์แล้วปฏิบัติตนในการรักษาและผดุงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันหลักที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทย

บุคคลที่มีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชาติเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยคุ้มครองประโยชน์สุขให้แก่คนในชาติ

ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข

พระมหากษัตริย์ทรงมีทศพิธราชธรรม ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่ล้วนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและพสกนิกร จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งชาติ

ประชาชนชาวไทย จะดำรงอยู่ได้เพราะมีประเทศชาติซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนในชาติ ศาสนาช่วยให้สังคมมีสุขไม่สร้างความเดือดร้อนแก่กัน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนทั้งประเทศ จึงเป็นหน้าที่สำคัญของชาวไทยทุกคนที่จะต้องจงรักภักดี ปกป้องรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้พ้นภัยดำรงอยู่ตลอดไป

หน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อองค์พระมหากษัตริย์ มีดังนี้

จงรักภักดีและมีความกตัญญูกตเวทีต่อองค์พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดย

1. ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท
2. การร่วมบริจาคทรัพย์ สิ่งของ โดยเสด็จพระราชกุศล นำไปช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน
3. ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทในการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม สร้างความสามัคคีให้เกิดแก่คนในชาติ
4. เทิดทูนเคารพสักการะองค์พระมหากษัตริย์ด้วยกาย วาจาและใจ ทั้งเมื่ออยู่เฉพาะพระพักตร์หรืออยู่ ณ ที่ใดก็ตาม

5. ถวายความคุ้มครอง ไม่ให้ผู้ใดประทุษร้ายหรือล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ได้

6. ประชาชนต้องคอยสอดส่องดูแลมิให้มีการกระทำอันเป็นการประทุษร้ายพระองค์ท่าน

7. มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เมื่อประชาชนในชาติรวมพลังสามัคคีกัน โอกาสที่ศัตรูจะเข้าแทรกแซงและบ่อนทำลายย่อมเป็นไปไม่ได้

ตัวอย่าง

เรื่อง... ความจงรักภักดีของทองแดง

ทองแดงมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างยิ่ง เวลาที่เข้าเฝ้าฯ ทองแดงจะหมอบในท่าประจำคือไขว้มือ หากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขยับพระองค์ หรือแม้แต่ทรงกระแอม ทองแดงจะเงยหน้าขึ้นมองอย่างระวังระไว เมื่อมีผู้มาเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทองแดงจะหมอบเฝ้าฯ อยู่ที่พระบาทไม่วิ่งไปไหนและจะหมอบขวางอยู่ตรงกลางระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและผู้มาเฝ้าฯ ถ้าเฝ้าฯ อยู่นานทองแดงจะเงยหน้าขึ้นมองพระพักตร์และผู้มาเฝ้าฯ พร้อมกับถอนใจยาวแต่ไม่ลุกไปไหน

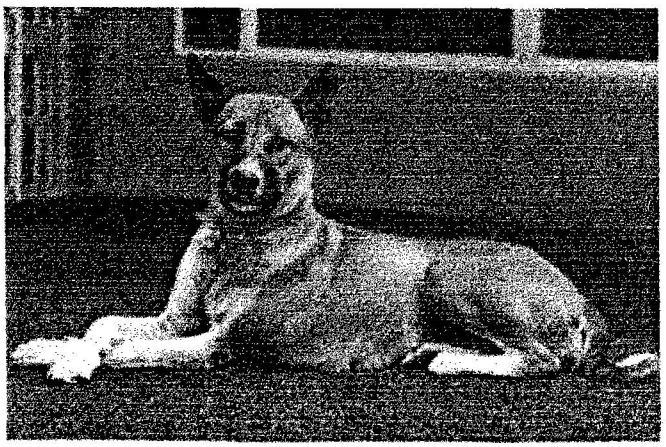
โดยปกติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระดำเนินออกกำลังพระวรกาย หรือเสด็จฯ ไปเยี่ยม "เด็ก ๆ" ตามที่ทรงเรียกสุนัข โดยมีสุนัขที่เข้าเวรตามเสด็จครั้งละ 2 - 3 ตัว มีบางตัวอย่างทองแดงเป็นต้น จะวิ่งลาดตระเวนไปก่อน ถ้าพบสุนัขอื่นพลัดเข้ามาก็จะไล่ไป ทองแดงวิ่งล่วงหน้าไปแล้ววิ่งย้อนกลับมาเป็นเส้นทางรอบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สุนัขบางตัวจะเดินขนาบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อประทับพักผ่อนพระอิริยาบท ทองแดงจะหยุดเฝ้าฯ อยู่ใกล้ แต่จะหันหน้าไปด้านนอก เสมือนทำหน้าที่องครักษ์ มิได้มาคลอเคลียอยู่กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ส่วนสุนัขบางตัวจะกระโดดขึ้นมานั่งเคียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือแม้บนพระเพลา แต่ทองแดงไม่เคยขึ้นมานั่งดีเสมอเลย ยกเว้นในรถตามเสด็จพระที่นั่ง ซึ่งคงถือว่าเป็นการทำหน้าที่อย่างหนึ่ง ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับพักอยู่ สุนัขบางตัวจะวิ่งห่างออกไป เมื่อจะเสด็จฯ

ต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะรับสั่งเบา ๆ ว่า "แถว" มิได้รับสั่งแบบออกคำสั่งกับสุนัขโดยทั่วไป ไม่นานสุนัขทั้งหลายก็จะวิ่งมาประจำที่อย่างรวดเร็ว ผู้ตามเสด็จบางคนบอกว่าทองแดงเป็นผู้ประสานงาน "เรียกแถว" ถวาย

บางครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงขับรถพระที่นั่งเอง ทองแดงจะตามเสด็จเมื่อทรงเปิดประตูรถและรับสั่งว่า "ทองแดง ขึ้นรถ" ทองแดงก็จะกระโดดขึ้นมายืนบนเบาะข้างคนขับ รับสั่งว่า "ทองแดง นั่งลง" ทองแดงก็จะนั่งลงบนเบาะวางท่าโก้มองตรงไปข้างหน้า บางครั้งทองแดงจะไปยืนคอยตามเสด็จ ถ้ายังมีรับสั่งกับผู้ตามเสด็จอยู่ เมื่อประตูเปิดทองแดงก็กระโดดขึ้นนั่งทันที มีครั้งหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เป็นทางการ พอประตูรถเปิดทองแดงก็กระโดดขึ้นนั่ง ต้องรับสั่งว่า "ทองแดงลงมาก่อน ตอนนี้ไปทำงานเดี๋ยวกลับมา" ทองแดงรีรออยู่นิดหนึ่งจึงลงจากรถ

มีอยู่ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงทำพระทนต์ที่รถทันตกรรมเคลื่อนที่ ทองแดงนั่งคอยอยู่นอกรถ จ้องเขม็งไม่ยอมไปไหนทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัย ต่อมาเมื่อเสด็จฯ ทรงทำพระทนต์อีกคราวหนึ่ง ทองแดงได้รับอนุญาตให้ขึ้นไปตรวจดูรถ (แค่ประตูห้องทำฟัน) เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า "ทองแดงลงไปได้แล้ว" ทองแดงก็เดินลงจากรถโดยดี ทำให้ทันตแพทย์ทึ่งในความฉลาดและความจงรักภักดีของทองแดง

ทองแดงมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างยิ่ง ปกติเมื่อทรงเสด็จพระราชดำเนินจากหัวหินมาประทับ ณ สวนจิตรลดาฯ หรือจากสวนจิตรลดาฯ ไปหัวหินเพื่อทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ จะมีการผลัดเวรสุนัขที่จะตามเสด็จฯ มีครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงงานที่สวนจิตรฯ นานไปหน่อยและทองแดงไม่ได้ตามเสด็จ ระหว่างนั้นทองแดงก็ป่วยน้ำหนักลดมาก จนต้องส่งเข้าโรงพยาบาล นายสัตวแพทย์ผู้ดูแลตรวจร่างกายทองแดงอย่างละเอียด ไม่พบว่ามีโรคอะไร คุณหมอจึงสรุปว่าทองแดงเป็นโรคเครียดเหตุที่คิดถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณหมอบอกว่าทองแดงเป็นสุนัขเงียบไม่ค่อยแสดงออก ดังนั้นความเครียดจึงมีผลมากต่อร่างกาย จากนั้นทองแดงจึงได้ตามเสด็จเสมอมา.

ท่าหมอบเฝ้าฯ

ตัวอย่าง

เรื่อง... บาบูรักในหลวง

ระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผนวช ทุกเช้าจะมีบาบู 3 นาย ขี่สามล้อเครื่องค่อนข้างเก่ามาหยุดที่ประตูวัดบวรฯ คนขับซึ่งแต่งกายด้วยเสื้อเชิ้ตและกางเกงขาสั้นลงมาแก้ห่อนมสด 2 ขวด พร้อมกับหนีบนมสดทั้ง 2 ขวด เข้าไปให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง ณ พระตำหนัก เพื่อถวายแด่พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

บาบูนายนี้ ชื่อ นายรามดาส ชาวอินเดีย เข้ามาทำมาหากินในเมืองไทยได้ 20 กว่าปีแล้ว มากับลูกชายและนายซิตารามซิงต์ อายุ 56 ปี เป็นพี่น้องกัน ทั้งสามคนนับถือศาสนาฮินดู

"แขกกับไทยมิใช่อื่นไกลพี่น้องกันศาสนาไม่เกี่ยว ฉันอยู่เมืองไทยมา 20 กว่าปี สบายดีเหลือเกิน ฉันคิดถึงพระคุณในหลวงและฉันรักท่านมาก ฉันจึงไปขออนุญาตเจ้าหน้าที่เขาถวายนมสดวันละ 2 ขวดนะ"

บาบูรามดาส ได้เผยว่า นมสดที่เขานำมาทูลเกล้าฯ ถวาย ได้ทำอย่างชนิดพิเศษ คือ รีดจากนมวัวแล้วใส่ขวดเลย โดยไม่ปะปนกับนมสดที่นำไปขาย

(ที่มา : หนังสือพิมพ์ "พิมพ์ไทย" เดือนตุลาคม พ.ศ. 2499)

การพยากรณ์

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแต่ละคนนำทางเลือกและเหตุผลที่เลือกทางเลือกในแบบบันทึกหมายเลข 2 นำมาคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการเลือกค่านิยมบันทึกในตารางที่กำหนดให้

ทางเลือกที่ตัดสินใจ	เหตุผลที่เลือก	ผลดี	ผลเสีย
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

การอภิปรายกลุ่ม

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน ตามความสนใจ
2. สมาชิกแต่ละคนเสนอค่านิยมของตนเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา พร้อมด้วยเหตุผลในการเลือกค่านิยม อภิปรายกลุ่มย่อย
3. กลุ่มลงมติเลือกค่านิยม

การยึดมั่นค่านิยม

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

1. ประธานกลุ่มสรุปมติกลุ่ม แจ้งให้สมาชิกทราบ
2. เลขานุการบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกหมายเลข 4

มติกลุ่ม

ทางเลือก .....

.....

เหตุผลที่เลือก .....

.....

.....

ผลดี .....

.....

.....

ผลเสีย .....

.....

.....

ชื่อกลุ่ม .....

สมาชิกกลุ่ม .....

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

การแสดงค่านิยม

คำชี้แจง 1. ผู้แทนกลุ่มเสนอค่านิยมของกลุ่มต่อสมาชิกของห้องเรียน
2. เมื่อผู้เรียนได้ฟังผู้แทนกลุ่มเสนอค่านิยมของกลุ่มที่เลือกแล้ว ให้สมาชิกแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกอีกครั้งพร้อมเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกหมายเลข 5

แบบบันทึกหมายเลข 5

บันทึกผลการตัดสินใจเลือกทางเลือก

ทางเลือก .....
.....
เหตุผล .....
.....

กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตนเพื่อแก้ปัญหา แล้วบันทึกในแบบบันทึกหมายเลข 6

แบบบันทึกหมายเลข 6

แนวทางการปฏิบัติตน
.....
.....
.....

ขั้นตอนการปฏิบัติตน
.....
.....
.....

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนเขียนค่านิยมที่ยอมรับเป็นของตนเอง เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน ติดไว้ที่ป้ายนิเทศ

แบบสรุปค่านิยมเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ

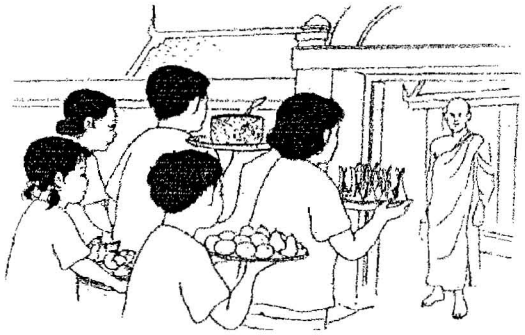
1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

7.1 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการประเมินและสรุปผลข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง

แบบบันทึกกิจกรรม 7.1

1. ผู้เรียนประเมินผลงานกลุ่มอยู่ในระดับใด
   ○ ดีมาก ○ ดี ○ พอใช้ ○ ควรปรับปรุง
2. ผู้เรียนคิดว่ามีข้อบกพร่องอะไรบ้างและควรปรับปรุงอย่างไรให้ผลงานกลุ่มดีขึ้น

   .....

   .....
4. ผู้เรียนคิดว่ามีข้อดีอะไรบ้างที่ควรภาคภูมิใจและนำเสนอไว้เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติกิจกรรม

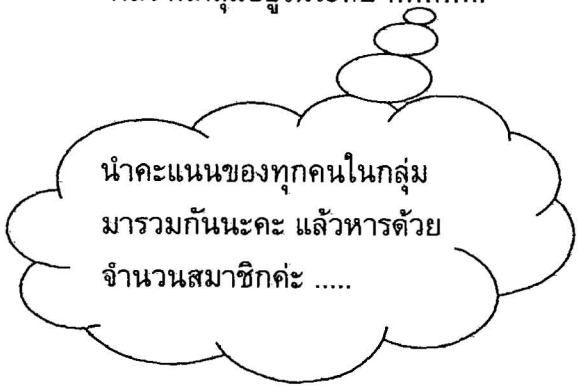
   .....

   .....

7.2 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการประเมินและสรุปผลข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง นำเสนอหน้าชั้นเรียน

แบบบันทึกกิจกรรม 7.2

ผลงานกลุ่มอยู่ในระดับ .....

คะแนนการประเมิน	
ดีมาก	4
ดี	3
พอใช้	2
ควรปรับปรุง	1
ผลงานกลุ่มใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยของสมาชิกในกลุ่ม	

แบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

คำชี้แจง จากตัวอย่างที่กำหนดให้ ให้นักเรียนแต่ละคนเลือกวิธีแก้ปัญหา พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

บอยมีอายุครบเกณฑ์ต้องแสดงตัวเพื่อคัดเลือกทหาร พ่อบอกว่ามีคนรู้จักกัน แนะนำให้พ่อไปพบสัสดี เพื่อติดต่อไม่ให้ลูกต้องเป็นทหาร โดยแลกกับเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งแม่ก็เห็นด้วยเพราะเกรงว่าบอยจะลำบาก บอยไม่ชอบวิธีการเช่นนี้ แต่ก็เป็นการขัดใจพ่อและแม่ ถ้านักเรียนเป็นบอยจะทำอย่างไร ?

ก. ให้พ่อนำเงินไปให้สัสดี เพื่อจะได้ไม่ต้องมีชื่อในการเลือก
ข. สมัครเป็นทหารเพราะเกิดเป็นลูกผู้ชายไม่ต้องกลัว
ค. ขัดใจพ่อและแม่ แล้วหนีไปจากบ้าน
ง. เข้ารับการคัดเลือกตามปกติ

การตัดสินใจ

ข้อ ก.		ข้อ ข.		ข้อ ค.		ข้อ ง.	
คุณ	โทษ	คุณ	โทษ	คุณ	โทษ	คุณ	โทษ
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
สรุป เลือกข้อ							

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสิริมา กลิ่นกุหลาบ

เกิดวันที่ 24 เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2494

สถานที่เกิด อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 108/489 หมู่บ้านกฤษดานคร 10
ถนนรัตนาธิเบศร์ ตำบลบางรักพัฒนา
อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
โทรศัพท์ 02 594 3028

ตำแหน่ง อาจารย์ 3 ระดับ 9

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2511	มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. 2517	การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกประวัติศาสตร์ วิชาโทภาษาอังกฤษ จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกการมัธยมศึกษา (การสอนสังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ